

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för utgiftsområde 20, som uppgår till ca 10,8 miljarder kronor för 2018. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndiganden att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet oppositionspartiernas alternativa budgetförslag. Utskottet tillstyrker dessutom regeringens förslag om en investeringsplan för fastigheter som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar under 2018–2020. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndigande att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016 som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU. Utskottet tillstyrker slutligen regeringens förslag om bemyndigande att annullera de utsläppsenheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under protokollets andra åtagandeperiod.

Samtliga motionsförslag avstyrks.

Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet och redovisar i ett ställningstagande de iakttagelser som gjorts vid uppföljningen.

I betänkandet finns en reservation (SD). Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:1 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Budgetprocessen i riksdagen	7
Betänkandets disposition	8
Utskottets överväganden	9
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	9
Anslag inom utgiftsområde 20	15
1:1 Naturvårdsverket	15
1:2 Miljöövervakning m.m.	17
1:3 Åtgärder för värdefull natur	19
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	20
1:5 Miljöforskning	22
1:6 Kemikalieinspektionen	23
1:7 Avgifter till internationella organisationer	25
1:8 Supermiljöbilspremie	26
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	27
1:10 Klimatanpassning	28
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	29
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	33
1:13 Internationellt miljösamarbete	35
1:14 Skydd av värdefull natur	36
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	38
1:16 Klimatinvesteringar	38
1:17 Elbusspremie	40
1:18 Investeringsstöd för gröna städer	41
1:19 Elcykelpremie	42
1:20 Industriklivet	44
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	45
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	46
Förslag till nya anslag	50
Utskottets ställningstagande	63
Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016	63
Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinSATser	65
Övriga motioner	66
Reservation	70
Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD)	70
Särskilda yttranden	75
1. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (M)	75
2. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (C)	77
3. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (L)	81
4. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (KD)	84
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	87

Propositionen	87
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	87
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag	92
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	94
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets anslagsförslag	95
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden	96
<i>Bilaga 6</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	
Allmän miljö- och naturvård.....	97

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 20

a) Anslagen för 2018

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 enligt utskottets förslag i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 punkt 4 och avslår motionerna

2017/18:156 av Said Abdu (L),

2017/18:283 av Jan Lindholm (MP) yrkande 3,

2017/18:287 av Jan Lindholm (MP),

2017/18:839 av Peter Jeppsson m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 5,

2017/18:2607 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3,

2017/18:2732 av Pål Jonson (M),

2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19,

2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD),

2017/18:3349 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 2,

2017/18:3354 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 3,

2017/18:3686 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 19,

2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C),

2017/18:3740 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1,

2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L),

2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 65,

2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkandena 1–7,

2017/18:3872 av Maria Stockhaus (M),

2017/18:3902 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkandena 5 och 6 samt

2017/18:3903 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkandena 1, 5 och 6.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i utskottets förslag i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 punkt 5.

c) Godkännande av en investeringsplan

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2018–2020 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 punkt 3.

Reservation (SD)

2. Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

3. Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats t.o.m. 2016. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 punkt 2.

4. Storskalig myggbekämpning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:515 av Lars Beckman (M),

2017/18:1315 av Mikael Oscarsson (KD) yrkandena 1–3 och

2017/18:1529 av Lars Beckman (M).

5. Åtgärder mot den spanska skogssnigeln

Riksdagen avslår motion

2017/18:1847 av Marie Granlund (S).

Stockholm den 5 december 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C)*, Isak From (S), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M)*, Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Runar Filper (SD), Lars Tysklind (L)*, Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD)*, Marianne Pettersson (S), Petra Ekerum (S), Jesper Skalberg Karlsson (M)*, Cecilie Tenfjord-Toftby (M)* och Sten Bergheden (M)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2017/18:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och 37 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2017/18. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2018 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner. I bilaga 4 finns utskottets förslag till anslagsfördelning, och i bilaga 5 finns utskottets förslag till beställningsbemyndiganden.

I betänkandet behandlas dessutom utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering har lämnat en uppföljningsrapport över resultatredovisningen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport finns i bilaga 6.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har, med bifall till regeringens förslag, bestämt utgiftsramen för 2018 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till 10 772 788 000 kronor (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:FiU1, rskr. 2017/18:54). I detta ärende ska miljö- och jordbruksutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen

presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden analyserat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Analysen har syftat till att vara ett underlag för utskottets fortsatta arbete och för mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att uppföljningen av regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlas de förslag i budgetpropositionen och i motioner som gäller anslag inom utgiftsområde 20. Slutligen behandlas regeringens övriga förslag i budgetpropositionen och några motionsförslag med koppling till anslagsanvändningen som har väckts under allmänna motionstiden 2017/18.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Bakgrund

Som en del i utskottets löpande uppföljning beslutade utskottet den 27 april 2017 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2018 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prot. 2016/17:33). Uppföljningen har utförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen används även som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom utgiftsområdet.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt på vilket regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt riksdagens tillkännagivande om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året (bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116).

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområdet redovisas i bilaga 6 till detta betänkande.

Propositionen

Allmänt

Målen för politikområdet är strukturerade i ett system som kallas för miljömålssystemet. Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

Regeringen använder miljömålen som ett samlingsnamn för generationsmålet, miljökvalitetsmålen och etappmålen. Miljömålen ger en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för åtgärdsarbetet. Det finns 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. I dag finns det 28 etappmål, varav 4 nya beslutats av riksdagen under 2017. Regeringen bedömer att 7 av de 28 etappmålen har uppnåtts.

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekat ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har 8 även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljö kvalitetsmål.

Naturvårdsverket ska samordna miljömålsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en bedömning av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen.

Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering. Hösten 2015 överlämnade Naturvårdsverket rapporten Styr med sikte på miljömålen (Naturvårdsverket rapport 6666) till regeringen. Rapporten ger en fördjupad utvärdering av förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen och innehåller en beskrivning av utmaningarna samt en analys av möjligheterna att nå målen.

Till vart och ett av miljö kvalitetsmålen hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är också grunden för att bedöma resultaten i budgetpropositionen, dvs. bedömningsgrunderna, och för att bedöma om styrmedel och insatser i Sverige, inom EU och internationellt är tillräckliga för att nå målen.

Regeringen uppger att de myndigheter som är ansvariga för ett eller flera miljö kvalitetsmål också använder sig av indikatorer för att bedöma om målen är möjliga att nå. Alla indikatorer redovisas inte varje år eftersom de speglar långsamma skeenden och är resurskrävande att mäta. För att stärka och

vidareutveckla uppföljningen tog Naturvårdsverket och de andra målansvariga myndigheterna på regeringens uppdrag i mars 2017 fram ett antal nya indikatorer för varje miljö kvalitetsmål inklusive för generationsmålet. Enligt regeringen kan en majoritet av de nya indikatorerna följas upp varje år. De nya indikatorerna speglar också, enligt regeringen, i viss mån uppföljningen av de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030, främst när det gäller den miljömässiga dimensionen. Regeringen uppger att fr.o.m. nästa års redovisning i budgetpropositionen kommer uppföljningen att göras bl.a. utifrån de nya indikatorerna.

Regeringen presenterar i årets budgetproposition en samlad redovisning och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen. Regeringen hävdar att utvecklingen av miljöarbetet går åt rätt håll på flera områden, bl.a. när det gäller luftkvalitet och försurning. Klimat är en prioriterad fråga för regeringen, och ett klimatpolitiskt ramverk har nyligen beslutats. Det innehåller nya mål, en klimatlag och inrättandet av ett klimatpolitiskt råd. Regeringen anför också att man har gjort stora satsningar för skydd och skötsel av värdefull natur. Även satsningar på en giftfri vardag och åtgärder för sanering bidrar enligt regeringen till att nå flera miljömål. Samtidigt kvarstår bedömningen från tidigare år att det bara går att nå 2 av 16 miljö kvalitetsmål med beslutade styrmedel. Dessa miljö kvalitetsmål är Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. I den samlade redovisningen framgår vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljömål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030.

Behandlade tillkännagivanden

Riksdagens tillkännagivande om regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2017 (bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116) rör frågor om redovisningens innehåll och struktur. Regeringen uppger i årets budgetproposition att regeringen så långt som möjligt har tillgodosett riksdagens önskemål i tillkännagivandet. Bland annat har regeringen återinfört en samlad bedömning och översikt över tillståndet i miljön för samtliga miljö kvalitetsmål. Man har vidare arbetat för att redovisningen bättre ska fokusera på resultat av insatser och för att i ökad utsträckning redovisa hur tidigare års anslagsförstärkningar har använts. Regeringen anser därför att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Regeringen anser även att riksdagens tillkännagivande om hanteringen av utsläppsrätter (bet. 2009/10:MJU21, rskr. 2009/10:223) är slutbehandlat. Tillkännagivandet innebär att regeringen ska låta riksdagen ta ställning till hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras. Utskottet förutsatte att regeringen i samband med det även skulle redovisa relevanta uppgifter om det svenska överskottet av utsläppsrätter och det uppskattade värdet av dessa. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) föreslog regeringen att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2013 som Sverige

skulle komma att tilldelas och som inte skulle behövas för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU 2013. Riksdagen beslutade i enlighet med propositionen (bet. 2015/16:MJU1, rskr. 2015/16:103).

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) föreslog regeringen att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som Sverige hade tilldelats och som inte skulle behövas för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren. Riksdagen beslutade i enlighet med propositionen (bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116).

I början av 2017 genomfördes beslutet från budgetpropositionen för 2016 om att ta bort överskottet av utsläppsenheter för 2013, som uppgick till ca 6,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter, för att minska utsläppsutrymmet under ansvarsfördelningsbeslutet. I september 2017 genomfördes beslutet om att ta bort överskottet av utsläppsenheter för 2014.

När det gäller riksdagens tillkännagivande om åtgärder för att uppnå vattendirektivets mål (bet. 2015/16:MJU14, rskr. 2015/16:209) anförde regeringen i Riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2016/17:75) att regeringen ansåg att tillkännagivandet var tillgodosett. Av betänkande 2016/17:KU21 framgick att miljö- och jordbruksutskottet inte anser att det är tillfredsställande att regeringen har avslutat tillkännagivandet om vattendirektivet. Regeringen påtalar därför i budgetpropositionen att en proposition om modernisering av miljövillkoren för vattenkraften är planerad. Propositionen är avsedd att lämnas till riksdagen i början av 2018.

Utskottets ställningstagande

Uppföljning av resultatredovisningen

Utskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2018 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Gifrfri miljö samt Levande sjöar och vattendrag. Utskottet ser positivt på det utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan Regeringskansliet och utskottet för att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog har skett såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Allmän miljö- och naturvård är ett av de utgiftsområden där Regeringskansliet har genomfört ett särskilt utvecklingsarbete det senaste året. Utskottet konstaterar att arbetet har lett till många förbättringar. Utskottet ser t.ex. positivt på att regeringen har återinfört en samlad redovisning och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen.

Inom områdena Begränsad klimatpåverkan och Ingen övergödning konstaterar utskottet att regeringen redovisar tydliga indikatorer som följer upp målen. Utskottet vill framhålla att det är angeläget att även redovisningen av området Gifrfri miljö utvecklas på motsvarande sätt. När det gäller området

Levande sjöar och vattendrag redovisar regeringen i år en indikator med en längre tidsserie.

När det gäller miljömålet Begränsad klimatpåverkan ser utskottet positivt på att regeringen har förbättrat uppföljningen av nya satsningar inom området klimatpåverkan. Utskottet önskar dock att fler resultat tydligare kopplas till målen, på liknande sätt som har gjorts med Klimatklivet. Utskottet framhåller att det är viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Samtidigt är det viktigt att vidta konkreta åtgärder nationellt för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Utskottet anser att det är angeläget att fortsätta öka takten i detta arbete.

När det gäller miljömålet Ingen övergödning konstaterar utskottet att flera förbättringar av resultatredovisningens struktur har gjorts jämfört med förra året. Utskottet anser att det har blivit lättare att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder, resultat och en övergripande bedömning av möjligheterna att nå målen. Utskottet anser att det är positivt att regeringen i årets budgetproposition kommenterar utskottets uppföljning av stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) från 2014 och i samband med detta beskriver åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Utskottet anser dock att det vore värdefullt om regeringen följer upp varför söktrycket för LOVA-projekt har minskat och varför endast två tredjedelar av LOVA-medlen kommer till användning.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen förstärkta anslag för att nå målet Ingen övergödning. Utskottet ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.

När det gäller miljömålet Levande sjöar och vattendrag anser utskottet att regeringen har förbättrat redovisningen i år, t.ex. genom att det finns en indikator som visar utvecklingen över en längre tid. Dock anser utskottet att det saknas en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det ökande strandnära byggandet. Det skulle också vara önskvärt om regeringen kunde kommentera Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljö kvalitetsmålet och ger en analys av utvecklingen.

När det gäller miljömålet Giftfri miljö noterar utskottet att en redovisning av indikatorer, statistik och tidsserier saknas. Utskottet konstaterar även att det för målet Giftfri miljö saknas uppgifter om den faktiska utvecklingen för dess olika delar. Regeringen gör inte heller någon bedömning av hur utvecklingen ser ut för tre målpreciseringar (Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen, Användningen av särskilt farliga ämnen och Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper). Utskottet anser därför att det inte är möjligt att utifrån resultatredovisningen få en uppfattning om måluppfyllelsen i denna del. Enligt utskottet vore det önskvärt om regeringen förtydligar varför man väljer att inte redovisa indikatorer eller andra motsvarande uppgifter för ett

visst resultatområde och önskvärt att man återkommer till riksdagen med underlag som gör det möjligt att bedöma den faktiska utvecklingen inom området när så kan ske.

En särskild strategi för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet har antagits av riksdagen (rskr. 2013/14:185). Utskottet anser att det hade varit önskvärt om regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till strategin.

I samband med riksdagens behandling av regeringens resultatskrivelse Giftfri vardag fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande till regeringen (skr. 2015/16:169, bet. 2016/17:MJU7, rskr. 2016/17:153). Enligt tillkännagivandet är det angeläget att regeringen intensifierar arbetet och med kraft fortsätter att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen blir mer effektiva. Utskottet ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med en beskrivning av vilka åtgärder regeringen avser att vidta med anledning av tillkännagivandet.

Avslutningsvis konstaterar utskottet med tillfredsställelse att regeringen på många sätt har hörsammat de synpunkter som utskottet framförde genom förra årets tillkännagivande om resultatredovisningen. Samtidigt vill utskottet understryka betydelsen av att utvecklingsarbetet fortsätter och att redovisningen av området Giftfri miljö utvecklas på motsvarande sätt som t.ex. området Ingen övergödning.

Behandlade tillkännagivanden

Utskottet noterar att regeringen anser att tillkännagivandet om förra årets resultatredovisning (bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116) är slutbehandlat. Som utskottet redovisar ovan har regeringen i stort tillmötesgått utskottets tidigare synpunkter i årets resultatredovisning.

När det gäller riksdagens tillkännagivande om hanteringen av utsläppsrätter konstaterar utskottet att regeringen har följt riksdagens uppmaning att återkomma till riksdagen med förslag om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras och i samband med det redovisat det uppskattade värdet för dessa. Detta har bl.a. skett i samband med budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 20), för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) och för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20). Även i detta fall noterar utskottet att regeringen anser att tillkännagivandet är slutbehandlat.

När det gäller tillkännagivandet om åtgärder för att uppnå vattendirektivets mål vidhåller utskottet den inställning som lämnades i utskottets yttrande till konstitutionsutskottet om regeringens behandling av riksdagens skrivelser. Baserat på regeringens uttalanden i budgetpropositionen utgår utskottet från att regeringen inte längre anser att tillkännagivandet är slutbehandlat utan avser att vidta ytterligare åtgärder och först efter dessa återkomma till riksdagen med sin bedömning av om det aktuella tillkännagivandet kan anses vara slutbehandlat eller inte. I detta sammanhang noterar utskottet regeringens avsikt att presentera en proposition som ska säkerställa att vattenkraftverk och

dammar har moderna miljötillstånd och som samtidigt ska underlätta själva prövningsprocessen.

Anslag inom utgiftsområde 20

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård i enlighet med regeringens förslag, lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt inom detta utgiftsområde och godkänner Naturvårdsverkets investeringsplan. Oppositionspartiernas alternativa förslag till anslagsfördelning avslås. Övriga motionsförslag avslås också.

Jämför reservationen (SD) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (C), 3 (L) och 4 (KD).

1:1 Naturvårdsverket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 590 938 000 kronor för 2018 till anslaget 1:1 Naturvårdsverket.

Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen föreslår en satsning för att minska de negativa miljöeffekterna från plast som finns i hav och natur och för att undvika att ännu mer plast hamnar där. Regeringen ökar därför anslaget för att bl.a. möjliggöra insatser och åtgärder för att få bort mikroplaster, för strandstädning, för innovation och för utveckling av nya hållbara plaster samt för att stärka myndighetens globala arbete med plast och mikroplaster. För att kunna genomföra denna satsning föreslår regeringen att anslaget ökas med 78 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår även en satsning på hållbara textilier, vilket bl.a. bidrar till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Som en del av denna satsning vill regeringen stödja utvecklingen av hållbara affärsmodeller samt öka konsumenternas kunskap för att uppnå en mer hållbar konsumtion av textilier och en ökad återanvändning. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 7 miljoner kronor 2018.

Vidare föreslår regeringen ökade medel för en bättre avfallsstatistik och spårbarhet. Bättre kontroll över avfallsströmmarna och uppskattning av de flöden som finns är en viktig förutsättning för tillsyn. Av detta skäl föreslår regeringen att anslaget ökas med 5 miljoner kronor 2018.

Slutligen föreslår regeringen att ett tillfälligt ecobonussystem införs för att ytterligare stimulera överflyttning av godstransporter från vägar till sjöfart. Mot denna bakgrund föreslås att anslaget ökas med 50 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår även att riksdagen godkänner en investeringsplan som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar i fastigheter och markanläggningar under 2018–2020. Investeringar planeras till ca 2,15 miljarder kronor årligen för perioden 2018–2020. Investeringarna avser bl.a. förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden som ska skyddas enligt miljöbalken. Investeringarna avser också nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål och renovering av det befintliga byggnadsbeståndet i skyddade områden.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 188 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 150 000 000 kronor bl.a. till följd av att Sverigedemokraterna motsätter sig förslaget om en ecobonus för överflyttning av transporter från vägar till sjöfart.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 180 330 000 kronor, bl.a. för att finansiera inrättandet av en ny viltmyndighet. Motionärerna motsätter sig även att myndigheten får medel för att stimulera s.k. gröna jobb. Motionärerna föreslår samtidigt att 33 000 0000 kronor av anslagsmedlen avsätts för Centerpartiets förslag om en blå miljard.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 243 000 000 kronor, bl.a. till följd av att motionärerna motsätter sig förslaget om en ecobonus. I stället ska andra styrmedel användas för att styra över godstransporter från vägar till sjöfart. Liberalerna föreslår samtidigt att 10 miljoner kronor av anslagsmedlen avsätts för att rusta upp ledssystemet för skottrar.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 110 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

När det gäller arbetet med att flytta över tunga transporter från vägar till järnvägar och sjöfart anförs i budgetpropositionen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 22) att regeringen håller på att ta fram en nationell godstransportstrategi. Strategin ska ge en sammanfattande bild av nuläget och tydliggöra den övergripande inriktningen för gods- och logistikområdet. Syftet är att bidra till att de transportpolitiska målen nås, att stärka näringslivets konkurrenskraft och främja en överflyttning av godstransporter från vägar till järnvägar och sjöfart.

Regeringen avser att presentera strategin under det första halvåret 2018. Regeringen har även avsatt resurser för att införa en miljökompensation för godstransporter på järnvägar.

När det gäller frågan om s.k. gröna jobb framhöll regeringen i budgetpropositionen för 2017 att förstärkningarna av anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur har medfört en ambitionshöjning för bl.a. skötsel och förvaltning av naturreservat och åtgärder för friluftslivet genom information, vandringsleder och broar samt en aktiv vilt- och rovdjursförvaltning. Genom anslaget anlitas många lokala entreprenörer och konsulter, vilket enligt regeringen skapar sysselsättning över hela landet. Regeringen ville därför ta till vara de goda förutsättningar som finns för att skapa gröna jobb och föreslog att anslaget 1:1 Naturvårdsverket skulle ökas med 3 miljoner kronor per år t.o.m. 2020 för att samordna arbetet med att skapa nya gröna jobb med lägre kvalifikationskrav. En viktig del i detta arbete skulle vara samarbetet med Arbetsförmedlingen och de arbetsmarknadspolitiska stöd för personer som står långt från arbetsmarknaden som Arbetsförmedlingen förfogar över.

När det gäller medel för att rusta upp ledssystemet för skottrar kan noteras att Naturvårdsverket enligt sitt regleringsbrev för 2017 disponerar 960 535 000 kronor inom ramen för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Anslagsmedlen får bl.a. användas för kostnader för det statliga ledssystemet i fjällen, verksamhet inom ramen för Nationella snöskoterrådet och för samebyarnas arbete med att ta fram och genomföra terrängkörningsplaner. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna med samma ändamål.

Frågan om en ny viltförvaltningsmyndighet behandlas under avsnittet Förslag till nya anslag.

När det gäller Naturvårdsverkets investeringsplan kan uppmärksammas att de föreslagna beloppen i Naturvårdsverkets investeringsplan är högre än vad som föreslogs förra året. Skälet är att begreppet ”utgifter för vidmakthållande av befintliga investeringar” tolkas på ett vidare sätt än tidigare. Den nya tolkningen innebär att en högre andel av anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur redovisas i planen.

1:2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 410 214 000 kronor för 2018 till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House samt för arbete med miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden. Anslaget får även användas till en delegation för cirkulär ekonomi.

Regeringens satsning för att minska mängden plast i hav och natur innehåller en särskild del för att minska nedskräpning och främja återvinning t.ex. genom informationsinsatser. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2018.

Regeringen föreslår att en delegation för cirkulär ekonomi för att stimulera omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi tillsätts. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 5 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2019–2022. Skälet är att fleråriga avtal ska kunna tecknas med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år, för att skapa kontinuitet, kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. Bemyndigandet för 2018 föreslås vara på samma nivå som för 2017.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 87 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 55 000 000 kronor för att begränsa medelsanvändningen till verksamhet som bör utföras av staten.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 82 000 000 kronor till följd av att regeringens förslag om insatser mot plast i hav och natur avvisas till förmån för Centerpartiets egen satsning inom området.

Motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 88 000 000 kronor. Ett skäl är att det enligt motionärerna inte bör inrättas en delegation för en cirkulär ekonomi. Motionärerna föreslår samtidigt att 25 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för havs- och vattenrelaterad miljöövervakning.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 55 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i propositionen att omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi är en av flera åtgärder för att minska miljö- och klimatpåverkan. Det är centralt med näringslivets aktiva medverkan och engagemang. Regeringen avser därför att tillsätta en delegation för cirkulär ekonomi för att stimulera omställningen till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Frågan om en biobaserad näringslivsutveckling blir en av flera uppgifter för delegationen.

När det gäller frågan om havs- och vattenrelaterad miljöövervakning framgår det av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2017 att 122 700 000

kronor av anslaget 1:2 Miljöövervakning får disponeras av Havs- och vattenmyndigheten. Myndigheten får använda anslagsposten för förstärkt övervakning av söt-, grund- och kustvatten.

1:3 Åtgärder för värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 247 535 000 kronor för 2018 till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får användas till statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Regeringen föreslår en satsning för att i större utsträckning restaurera och anlägga våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet och bidra till biologisk mångfald samt minska övergödningen. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 200 miljoner kronor 2018.

Åtgärder inom naturvård, friluftsliv och biologisk mångfald skapar gröna jobb med lägre kvalifikationskrav för människor som står långt från arbetsmarknaden. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att anslaget ökas med 50 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 440 000 000 kronor 2019–2026. Skälet är att fleråriga avtal om förvaltning av värdefulla naturområden ska kunna tecknas samt samverkansavtal mellan statliga myndigheter. Bemyndigandet behövs också för att kunna möjliggöra medfinansiering i större EU-projekt. Bemyndigandet för 2018 föreslås ökas med 90 miljoner kronor i förhållande till 2017 i och med regeringens satsning på att restaurera våtmarker.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 605 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 398 000 000 kronor bl.a. till följd av att motionärerna vill dra ned på inköpen av skog i syfte att skydda den.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 275 000 000 kronor bl.a. för att man motsätter sig regeringens satsning på våtmarker. Samtidigt föreslår motionärerna att 275 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för Centerpartiets förslag om en blå miljard.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 275 000 000 kronor, bl.a. för att man inte stöder regeringens förslag om gröna jobb. Motionärerna hänvisar till andra förslag som ska göra det enklare att anställa. Samtidigt föreslås att det av anslagsmedlen ska avsättas 50 000 000 kronor för restaureringsinsatser och 20 000 000 kronor för att bekämpa invasiva arter.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 250 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

När det gäller satsningen på gröna jobb finns ytterligare information ovan under anslaget 1:1 Naturvårdsverket.

När det gäller våtmarker redovisas i propositionen att omkring en fjärdedel av landets ursprungliga våtmarksareal bedöms ha torrlagts genom utdikning, sjösänkning och uppodling. Detta har orsakat sänkning av grundvattennivåer, torrläggning av vattendrag, negativ påverkan på biologisk mångfald, utsläpp av växthusgaser samt minskning av våtmarkernas vattenrenande förmåga. För att förbättra kunskaperna har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett underlag om våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet. Regeringen avser att gå vidare i arbetet och ge Naturvårdsverket och berörda myndigheter i uppdrag att ta fram en strategi för våtmarker.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 868 018 000 kronor för 2018 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

Anslaget får användas för utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får även användas för teknikutveckling och tillämpad forskning för sanerings- och efterbehandlingsarbete. Anslaget får också användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får dessutom användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar och, om så är fallet, genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får vidare användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. Anslaget får även användas till utgifter för att ta hand om

historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet. Anslaget får slutligen användas för statsbidrag inom dessa områden.

Regeringen anför att det finns stora behov av att komma åt de källor till utsläpp av miljögifter som finns i dag. Många miljögifter försvinner inte utan samlas bl.a. på havsbotten. För att avlägsna miljögifter i hav och sötvatten föreslår regeringen att anslaget ökas med 105 000 000 kronor 2018 som en del av regeringens satsning på ett renare hav. Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar i budgetpropositionen 2016, där särskilda medel aviserades till sanering för bostadsbyggande, minskar 2018 i förhållande till 2017, vilket påverkar den föreslagna anslagsnivån 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 480 000 000 kronor 2019–2027. Skälet är att fleråriga avtal ska kunna tecknas för insatser som rör bl.a. inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden. Bemyndigandet för 2018 föreslås ökas med 30 miljoner kronor i förhållande till 2017 för att skapa goda förutsättningar för att genomföra verksamheten och hantera ökade medel.

Motionerna

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 20 000 000 kronor. Motionärerna anför att sanering av förorenade områden är ett eftersatt område samtidigt som det finns goda möjligheter att förbättra situationen.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 155 000 000 kronor bl.a. för att motionärerna motsätter sig regeringens förslag om sanering av miljögifter. Samtidigt föreslås att 150 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för Centerpartiets satsning på en blå miljard.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget ökas med 25 000 000 kronor för att öka saneringen av områden som kan användas för bostadsbyggande samt av områden som är särskilt angelägna ur risksynpunkt. Motionärerna anför att miljöföreningar i marker är en miljörisk som förhindrar en effektiv markanvändning.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 105 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen redovisar i propositionen att Naturvårdsverket ansvarar för den nationella samordningen och prioriteringen av saneringsprojekt med statliga medel. Sedan 2016 är ett skäl för att prioritera bidragsmedel till sanering av ett område att förekomsten av föroreningar försämrar förutsättningarna för att bygga bostäder i området. Naturvårdsverket fattade i juli 2016 det första

beslutet om sanering av ett sådant område, när man beviljade 5,5 miljoner kronor för två fastigheter i Sala kommun som är förorenade med metaller från gruvverksamhet. När marken är sanerad planeras 86 lägenheter att byggas.

1:5 Miljöforskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 78 825 000 kronor för 2018 till anslaget 1:5 Miljöforskning.

Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2019–2022. Skälet är att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas, vilket i sin tur är en förutsättning för att medverka i t.ex. EU-gemensamma forskningssatsningar. Bemyndigandet för 2018 föreslås vara oförändrat jämfört med 2017.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Även i motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2 förordas ett ökat anslag till miljöforskning. Forskning behövs i arbetet för att värna miljön och stoppa klimatförändringarna.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 105 000 000 kronor till följd av Centerpartiets satsning på en blå miljard.

Kompletterande uppgifter

Av propositionen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) framgår att regeringen föreslår att 841 408 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning för 2018. Anslaget behandlas nedan och får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. I budgetpropositionen för 2017 beslutades en ökning av anslaget (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20, 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116). Satsningarna på nationella forskningsprogram om klimat och hållbart samhällsbyggande samt en utökad satsning på strategiska innovationsområden, såsom samverkansprogrammet om en cirkulär och biobaserad ekonomi, beskrivs närmare i forskningspropositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar

och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208).

1:6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 274 741 000 kronor för 2018 till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen.

Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar handlingsplanen för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikaliesekretariatet och Svenskt centrum för toxikologiska vetenskaper. Anslaget får vidare användas för utgifter för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget får också användas för utgifter för att betala Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Regeringen föreslår en särskild satsning på att utveckla myndighetens arbete med den globala kemikaliekontrollen. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 3 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår också att ett centrum för substitution av farliga kemikalier inrättas och att Kemikalieinspektionens möjlighet att bistå centrumet med vetenskaplig kompetens i samband med detta ökas. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2018.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 10 000 kronor.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 40 760 000 kronor till följd av Centerpartiets satsning på en giftfri vardag och en förstärkning av arbetet mot farliga kemikalier.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor. Samtidigt föreslår motionärerna att 10 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för ökad marknadstillsyn för att få bort farliga kemikalier i konsumentprodukter.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 11 000 000 kronor.

Ett antal motioner tar upp frågan om Kemikalieinspektionens ärendehantering. Myndighetens ärendehantering behöver bli effektivare enligt motion 2017/18:3740 av Betty Malmberg (M) yrkande 1. Vidare anförs att ärendehanteringen måste nå balans tidigare än vad myndigheten har föresatt sig (yrkande 2). De långa handläggningstiderna innebär stora problem för

lantbruks- och trädgårdsnäringsens utveckling. I motion 2017/18:3872 av Maria Stockhaus (M) framhålls behovet av att effektivisera Kemikalieinspektionens godkännanden av nya bekämpningsmedel. I Sverige finns många jordbrukare och blomsterodlare som är beroende av att få tillgång till de senaste, bästa och mest effektiva bekämpningsmedlen.

I motion 2017/18:3902 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkandena 5 och 6 anförs att Kemikalieinspektionen bör verka för att korta och förenkla handläggningen av godkännanden av bekämpningsmedel och att myndigheten ska ges ett tydligare uppdrag att samverka med andra myndigheter och branschorganisationer. Ökade kostnader och osäkerhet försämrar villkoren för svenska företag.

Kompletterande uppgifter

Regeringens uppdrag om en handlingsplan för en giftfri vardag sträcker sig fram t.o.m. 2020 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20). Regeringen framhåller i budgetpropositionen att satsningen på handlingsplanen har gjort det möjligt att öka antalet förslag på reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Den ökade satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har lett till att Sverige tillhör den grupp medlemsländer som lämnar flest förslag på åtgärder för dessa ämnen. Sedan starten av handlingsplanen 2011 har Sverige lämnat in 10 ämnesutvärderingar, 16 förslag till ämnen till kandidatförteckningen, 3 förslag på begränsningar samt 20 förslag på harmoniserande klassificering av ämnen. De ämnen som Sverige prioriterar är sådana som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

Regeringen anger att handlingsplanen har bidragit till att det ställs ökade kemikaliekrav vid offentlig upphandling till förskolor. Sedan 2015 finns en sammanställning av krav som ska stödja kommunerna så att de i sin upphandling av varor ska kunna minska mängden miljö- och hälsofarliga ämnen i förskolan. Upphandlingsmyndighetens uppföljning 2016 visar att av 52 svarande kommuner har 71 procent använt kriterierna för upphandling till förskolan, och 29 procent har använt kriterierna för upphandling till andra verksamheter.

Regeringen påpekar också att handlingsplanen har bidragit till att tillsynen har kunnat stärkas rejält. Elprodukter inom lågprissortimentet har prioriterats eftersom Kemikalieinspektionen tidigare år sett en hög andel brister inom denna produktgrupp. Totalt inspekterades 84 företag under 2016, och från dessa analyserades 154 produkter. I drygt en tredjedel av produkterna fanns förbjudna ämnen. En stor andel av produkterna uppfyllde inte heller kraven på märkning och dokumentation. Resultatet visar på fortsatt tillsynsbehov av billig hemelektronik. Leksaker och andra varor riktade till barn utgör också en prioriterad grupp för tillsynen. Under året inspekterades 20 företag som säljer leksaker. Totalt analyserades 60 varor. En femtedel av de analyserade varorna

visade sig innehålla för höga halter av reglerade ämnen, såsom bly, kadmium, kortkedjiga klorparaffiner och ftalater.

Avslutningsvis uppmärksammar regeringen att en särskild tillsyn gjordes under 2016 för att få en bättre bild av hur kemikalielagstiftningen tillämpas när det gäller återvunna ämnen. Åtta företag som återvinner avfall kontrollerades. Resultatet visar att företagens kunskap om kemikaliereglerna och det kemiska innehållet i de återvunna produkterna var låg.

Frågan om Kemikalieinspektionens ärendehantering behandlades ingående av utskottet i betänkande 2016/17:MJU7 om en giftfri vardag. Utskottet noterade då att Kemikalieinspektionens anslag för 2017 hade förstärkts bl.a. för att effektivisera prövningen av bekämpningsmedel och att det även i myndighetens regleringsbrev anges att prövningen ska effektiviseras i syfte att förkorta handläggningstiderna. Myndigheten har redovisat att samverkan med andra myndigheter som är delaktiga i godkännandebesluten ska öka och att myndigheten ska vara mer delaktig i samordningen mellan EU-länderna.

Utskottet ansåg att det var positivt att man nu kunde börja se effekter av vidtagna åtgärder och att ärendebalansen minskar. Utskottet delade regeringens syn att godkännandeprocessen ska vara effektiv och välkomnade därför regeringens avsikt att vara aktiv vid den kommande översynen av växtskyddsmedelförordningen och att särskild vikt ska läggas vid analyser av effekterna på konkurrenskraften. Utskottet ansåg att en god tillgång till effektiva växtskyddsmedel är viktigt för livsmedelsproduktionens konkurrenskraft, men även för människors hälsa och miljön.

Det kan noteras att Kemikalieinspektionen i årsredovisningen för 2016 redovisar att handläggningstiderna minskar för flera ärendetyper.

1:7 Avgifter till internationella organisationer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 315 131 000 kronor för 2018 till anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer.

Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer. Beräkningar i budgetpropositionen för 2017, där regeringen förstärkte anslaget med anledning av ökade utgifter för Sveriges medlemsavgifter och bidrag, påverkar de beräknade anslagsramarna 2018.

Motionerna

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 45 000 000 kronor eftersom motionärerna motsätter sig en ökning av anslaget jämfört med 2017.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I förra årets budgetproposition (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) redovisade regeringen att anslaget 1:7 avgifter till internationella organisationer används bl.a. för Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöprogram (Uneps) miljöfond, till Sveriges medlemsavgifter till det europeiska vädersatellitsamarbetet (Eumetsat) och till Internationella atomenergiorganet (IAEA).

Regeringen påtalade då att utgifterna för bidrag till Unep samt medlemsavgifter till Eumetsat och IAEA hade ökat, främst till följd av ökade kostnader för vädersatellitsamarbetet samt ökade kostnader på grund av valutaeffekter. I budgetpropositionen för budgetåret 2017 föreslog regeringen därför att anslaget skulle ökas med 174 miljoner kronor 2018.

1:8 Supermiljöbilspremie

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 250 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie.

Anslaget får användas för utgifter för supermiljöbilspremierna, dvs. utgifter för bidrag till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en ny supermiljöbil.

Regeringen föreslår i denna proposition att ett bonus–malus-system införs fr.o.m. den 1 juli 2018. Systemet innebär att mer miljöanpassade personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar (lätta bilar) premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan bilar med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt. Medel för bonusen placeras tillfälligt under anslaget. Regeringen beräknar därför att anslaget ökas 2019 och 2020 med anledning av införandet av bonus–malus-systemet. I väntan på att systemet införs föreslår regeringen att supermiljöbilspremierna förlängs i sin nuvarande form ytterligare sex månader t.o.m. den 30 juni 2018.

Motionerna

I flera motioner framförs att anslaget inte borde tillföras några medel. I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 250 000 000 kronor eftersom supermiljöbilspremierna är en subvention av ett lägre antal dyra bilar. Subventionen är ett ineffektivt sätt att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid. Dessutom är Sveriges marknad så pass liten att den inte är marknadsdrivande för den tekniska utvecklingen. På liknande sätt föreslås i motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del att anslaget minskas med 250 000 000 kronor. Motionärerna anser att det är mer klimatteffektivt att göra det dyrare att köpa en miljömässigt sämre bil än att spendera skattepengar på den som har råd att köpa en elbil. Även i motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med hela beloppet, dvs. med 250 000 000 kronor. Motionärerna

föreslår i stället en grön-bil-bonus där intäkter och utgifter ska ta ut varandra och nettoeffekten på den offentliga sektorns finanser ska bli noll.

Kompletterande uppgifter

När det gäller de överväganden som har gjorts vid utformningen av bonus–malus-systemet framförde finansministern följande i svaret på skriftlig fråga 2016/17:1463 den 31 maj 2017. Huvudmotivet för att införa ett bonus–malus-system är att öka andelen miljöanpassade fordon med lägre koldioxidutsläpp per kilometer. Bonus–malus-systemet kan därmed komplettera de mer generellt verkande drivmedelsskatterna och bidra till att minska transportsektorns oljeberoende och klimatpåverkan. Finansministern betonade att det är viktigt att ett bonus–malus-system, som ska styra mot en fossiloberoende fordonsflotta och i förlängningen minskade koldioxidutsläpp från transportsektorn, inte leder till en nettosubventionering av nybilsköp. Motivet för bonus–malus-systemet är inte att stärka statsfinanserna. Det finns dock uppenbara svårigheter att prognostisera hur mycket det föreslagna systemet stimulerar till köp av mer miljöanpassade fordon. Till exempel har anslagen till den nuvarande supermiljöbilspremierna behövt höjas under innevarande budgetår för att efterfrågan på supermiljöbilar överträffat tidigare prognoser. Osäkerheten i bedömningen gör att systemet är utformat så att intäkterna från den förhöjda fordonsskatten (malus) initialt bedöms överstiga kostnaderna för bonusutbetalningarna. För att åstadkomma ett långsiktigt hållbart styrmedel, som på sikt är offentligfinansiellt neutralt, bör enligt finansministern en utvärdering genomföras i ett tidigt skede efter att bonus–malus-systemet har trätt i kraft.

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit lagändringar som syftar till att införa bonus–malus-systemet. Frågan om hur bonus–malus-systemet utformas i vägtrafikskattelagen (2006:227) ligger inom skatteutskottets beredningsområde.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 245 724 000 kronor för 2018 till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Anslaget får användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) förvaltningsutgifter. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att SMHI ska kunna stärka sitt arbete med att leverera kunskapsunderlag om klimatförändringarna nationellt och internationellt samt för uppgradering av myndighetens infrastruktur.

Motionerna

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 19 000 000 kronor till följd av att motionärerna motsätter sig en ökning av anslaget jämfört med 2017.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 080 000 kronor.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 16 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen framhåller i propositionen att konkreta anpassningsåtgärder ska utgå från bästa tillgängliga vetenskap. Regeringen avser att fortsätta arbeta för ökad kunskap om klimatförändringen och dess konsekvenser. Genom förstärkningen till SMHI vill regeringen förbättra kunskapen om framtidens klimat, både i Sverige och globalt.

1:10 Klimatanpassning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 214 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:10 Klimatanpassning.

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar såsom förebyggande och kunskapshöjande insatser, utredningar, samordning, planer samt delfinansiering av åtgärder för skredsäkring längs Göta älv. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden och även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Göta älv är ett av de områden i Sverige som är mest utsatta för ett förändrat klimat. Regeringen föreslår en särskild satsning för statlig delfinansiering av åtgärder för skredsäkring längs Göta älv och bildar även en delegation för Göta älv vid Statens geotekniska institut. Regeringen föreslår också en förstärkning av arbetet med klimatanpassning i samband med den nationella strategin för klimatanpassning för att bl.a. stärka samordningen av arbetet med anpassning samt fortsätta stödja utvecklingen av handlingsplaner och verktyg för klimatanpassning. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 97 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2019–2023. Skälet är att fleråriga avtal för åtgärder för skredsäkring längs Göta älv ska kunna ingås. Anslaget hade inget bemyndigande för 2017.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 67 000 000 kronor.

I motion 2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 5 påtalas att en viktig uppgift för kommunerna är att minska klimatutsläppen och att förebygga skadeverkningar till följd av klimatförändringar. Regeringen bör därför ge ökat stöd till kommunerna för att arbeta med dessa frågor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i budgetpropositionen att det s.k. klimatklivet är en av regeringens viktigaste insatser för att stödja klimatomställning i hela landet och minskade utsläpp. Regeringen påpekar att satsningen matchas med medfinansiering från företag, kommuner, landsting och bostadsrättsföreningar. Enligt regeringens beräkningar har Klimatklivet hittills möjliggjort klimatinvesteringar i Sverige för uppskattningsvis 4–5 miljarder kronor.

Enligt SMHI:s regleringsbrev för 2017 ska myndighetens del av anslagsposten Klimatanpassning bl.a. användas för att finansiera verksamheten vid Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning. I detta ingår att samla, sprida och tillgängliggöra kunskap om klimatanpassning, ta fram beslutsunderlag, information och publikationer, delta i utåtriktade aktiviteter och internationella möten samt genomföra omvärldsbevakning.

SMHI får betala ut 14 000 000 kronor till andra myndigheter för att inom sina respektive ansvarsområden utveckla handlingsplaner samt verktyg för anpassning till ett förändrat klimat. SMHI får även betala ut medel till kommuner för deras deltagande i utvecklingen av sådana handlingsplaner och verktyg.

Därutöver får högst 6 000 000 kronor användas för finansiering av SMHI:s arbete med att ta fram riktlinjer för beräkning av dimensionerande havsnivåer för olika delar av Sverige och för dagens och framtidens klimatförhållanden och för att genomföra en studie om metod för beräkning av värsta möjliga korttidsnederbörd (skyfall). Underlagen ska syfta till att öka tillgången till klimatinformation och beslutsunderlag om klimatanpassning för att därmed stödja länsstyrelser, kommuner och landsting i anpassningen till ett förändrat klimat.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 949 565 000 kronor för 2018 till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i

internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

Regeringen bedömer att havs- och vattenmiljöarbetet behöver förstärkas ytterligare bl.a. för att snabbare nå de havs- och vattenrelaterade miljökvalitetsmålen. Satsningen innefattar framför allt ökade medel för stärkt marint områdesskydd, insatser mot övergödning, insatser mot plaster i havet samt förstärkt tillsyn av och tillsynsvägledning till avloppsreningsverk och enskilda avlopp. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 140 miljoner kronor 2018. Läkemedelsrester kan på olika sätt hamna i miljön och orsaka skada på t.ex. vattenlevande organismer. Regeringen föreslår av denna anledning en satsning på avancerad avloppsrening som en del för att begränsa utsläppen av läkemedelsrester till vattenmiljön. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med ytterligare 45 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 380 000 000 kronor 2019–2025. Skälet är att Havs- och vattenmyndigheten ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder. Regeringen föreslår att bemyndigandet för 2018 ökas med 80 000 000 kronor jämfört med 2017 till följd av föreslagna satsningar.

Avslutningsvis redovisar regeringen att Riksrevisionen i sin revisionsberättelse för Havs- och vattenmyndigheten 2016 har lämnat ett uttalande med en reservation. Reservationen avser att myndigheten har överskridit det slutår (2020) som regeringen beslutat för beställningsbemyndigandet för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, samt för samma anslag även överskridit den bemyndiganderam för 2017 som anges i regleringsbrevet. Genom regeringsbeslut (dnr M2017/01722/Nm) har regeringen ändrat regleringsbrevet för 2017 så att det framgår att beloppen i fråga om infriade åtaganden är indikativa.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och i yrkande 3 föreslås att anslaget ökas med 95 000 000 kronor. Moderaterna vill öka anslaget för att kunna fortsätta det angelägna arbetet för att möta de allt större påfrestningar som haven utsätts för, t.ex. övergödning, marint skräp, försurning och föroreningar.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 50 000 000 kronor. De extra medel som Sverigedemokraterna vill tillföra anslaget kan med fördel användas till pilotprojekt för att komma till rätta med syrefria botten i Östersjön.

Enligt motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del bör anslaget ökas med 158 000 000 kronor till följd av Centerpartiets satsning på en blå miljard.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 147 000 000 kronor. Liberalerna föreslår samtidigt att

50 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för rena stränder och att 20 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för åtgärder mot stranderosion.

Enligt motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör anslaget minskas med 157 000 000 kronor. Kristdemokraterna välkomnar regeringens satsning på att komma till rätta med miljöriskerna med sjunkna vrak, men i övrigt tillbakavisar motionärerna regeringens nya satsningar.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen anför regeringen att en ökning av åtgärdstakten behövs för att miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning ska utvecklas positivt. I detta syfte förstärker regeringen tillsynen av avloppsreningsverk och enskilda avlopp, och regeringen tillför även ytterligare medel till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Därtill satsar regeringen på cirkulär ekonomi för att öka återföring av näringsämnen från sjöar och hav. Regeringen avser även att tillsätta en bred utredning om övergödning som ska titta på åtgärder inom de sektorer som bidrar mest till övergödningen, dvs. industri, jordbruk och kommunala reningsverk. Syftet med utredningen är att minska tillförsel av kväve och fosfor till kretsloppet och att öka återcirkuleringen samt att få till åtgärder där de gör störst nytta.

Regeringen anför vidare i denna budgetproposition att satsningen för att motverka övergödning också innefattar sanering av tidigare utsläpp av näringsämnen i sjöar och kustvatten som nu ger upphov till självgenererande övergödning, s.k. internbelastning. Havs- och vattenmyndigheten arbetar tillsammans med Sveriges geologiska undersökning (SGU) för att identifiera områden med höga fosforhalter i bottensediment som kan leda till internbelastning, bl.a. för att kunna föreslå lämpliga saneringsåtgärder. Enligt uppgift från Havs- och vattenmyndigheten kan sådana saneringsåtgärder delas in i tre kategorier:

- En kategori av metoder inriktar sig på att avlägsna näringsämnen och innefattar t.ex. lågflödesmuddring. Tekniken går ut på att man försiktigt suger upp översta lagret av sedimenten för att därmed få upp så mycket organiskt material och näringsämnen som möjligt.
- En andra kategori saneringsåtgärder syftar till att fastlägga näringsämnen i sediment, genom t.ex. aluminiumfällning eller fastläggning av fosfor med hjälp av mangel.
- En tredje kategori åtgärder omfattar sådana som använder sig av biomanipulation. En metod är selektivt fiske av bottenlevande arter, vilket kan minska övergödningssymtomen i insjöar.

Enligt uppgift från Havs- och vattenmyndigheten pågår det i nuläget inga försök med syresättning av Östersjöns djupbottnar för att minska läckage av fosfor. En referensgrupp av oberoende forskare har granskat två pilotförsök med artificiell syresättning genom pumpning som utfördes 2009–2011.

Referensgruppens slutsats är att kunskapsunderlaget inte är tillräckligt för att gå vidare med fullskaliga försök i Egentliga Östersjöns utsjöområden.

För att minska klimatförändringarnas påverkan på haven beslutade regeringen under FN:s havskonferens i New York i juni 2017 att ge ett bidrag på 8 miljoner kronor till Internationella naturvårdsunionen (IUCN). Samarbetet inom IUCN syftar bl.a. till att skydda korallrev och stärka de marina ekosystemen.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att skyddade marina områden är ett verktyg för att säkerställa bevarande av den biologiska mångfalden vid kuster och i hav. Regeringen bedömer att områdesskyddet behöver stärkas för att säkerställa ett ekologiskt representativt sammanhängande och funktionellt nätverk. Regeringen bedömer även att det är nödvändigt med riktade insatser för marint områdesskydd för att bevarandemålen ska nås. I december 2016 beslutade regeringen att lämna förslag till EU-kommissionen om nya marina områden som ska ingå i Natura 2000-nätverket. Exempel på sådana områden är Hoburgsbank och Midsjöbankarna.

Vad gäller stranderosion framhöll miljöministern den 17 oktober 2017 i sitt svar på interpellation 2017/18:2 att mycket görs för att stärka arbetet mot erosion. Bland annat har SGU arbetat med projektet Skånestrand som avslutades 2016 efter fyra års arbete. För att ta fram geologisk information om jordarter och erosionsbenägenhet har SGU även genomfört en kartläggning av Skånes kust. Kartläggningen genomfördes tillsammans med berörda kommuner. Statsrådet framförde också att det är stor risk att stranderosionen förvärras till följd av klimatförändringen. Regeringen kommer under mandatperioden att ta fram en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att stärka det långsiktiga arbetet med och samordningen av klimatanpassning.

Vad gäller skräp i marin miljö anför regeringen i budgetpropositionen att särskilda medel riktas till de kommuner som drabbats av omfattande mängder plastskräp på stränderna. Förutom städinsatser innefattar satsningen även information till allmänheten om varför man inte ska skräpa ned samt resurser till marin pedagogik i syfte att stärka barns och ungdomars kunskap om havsrelaterade frågor och om plasters effekt på havet.

Regeringen framhåller i denna budgetproposition att satsningen på havs- och vattenmiljö innefattar en särskild del för att avlägsna miljögifter, bl.a. genom inventering och hantering av fiberbankar som riskerar att sprida miljögifter. Längs Sveriges kust finns också flera vrak, varav 30 bedöms utgöra en akut miljöfara. Enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet är regeringens målsättning att sanera ett till tre vrak per år under tio år. Havs- och vattenmyndigheten är den myndighet som samordnar arbetet med riskbedömning och sanering av miljöfarliga vrak.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 235 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Anslaget får användas för utgifter för insatser för internationella klimatinvesteringar som syftar till att uppfylla det svenska etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020 samt internationella klimatåtaganden, detta genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling under Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention för klimatförändringar samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer. I samma syfte får anslaget användas för utgifter för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete i syfte att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet, bl.a. genom samarbetsformer enligt avtalets artikel 6. Insatserna ska bidra till att minska växthusgasutsläpp i utvecklingsländer. Anslaget får därtill användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för bördefördelningsbeslutet samt för övervakning av internationell utsläppshandel. Anslaget får vidare användas till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för klimatkompensering av Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningenheter som förvärfvas för klimatkompensering får annulleras.

För att Sverige ska kunna utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete i syfte att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet, bl.a. genom samarbetsformer enligt avtalets artikel 6, föreslår regeringen att anslaget ökas med 30 miljoner kronor 2018. Parisavtalet har nu trätt i kraft och höjer den globala ambitionen avsevärt. Åtgärdsarbetet behöver accelerera kraftigt om den globala temperaturökningen ska kunna hållas väl under 2 grader med ansträngningar för att begränsa temperaturökningen till 1,5 grad. Genom denna ökning kan Sverige fortsätta att bidra till utvecklingen av dessa internationella samarbetsformer och delta i konkreta insatser inte minst genom samarbete med medelinkomstländer som står för en stor och växande andel av växthusgasutsläppen. Vidare föreslår regeringen att den satsning som aviserades i budgetpropositionen för 2017, som tidigare placerades tillfälligt under detta anslag, den s.k. utsläppsbromsen, avskaffas. Anslaget minskas därför med 300 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2019–2025. Skälet är att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas i syfte att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet.

Motionerna

Enligt motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 4 bör anslaget ökas med 500 000 000 kronor. Enligt Moderaterna visar flera rapporter att ett av de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken är internationella klimatinvesteringar, t.ex. mekanismen för ren utveckling (Clean Development Mechanism, CDM).

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Utsläpp av växthusgaser är en global fråga, och enligt motionärerna är det därför naturligt att satsningar inom detta område görs i ett internationellt sammanhang.

Enligt motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del bör anslaget minskas med 55 000 000 kronor. Liberalerna står bakom de insatser som görs för att driva på arbetet med Parisavtalet, men motionärerna anser att detta bör kunna göras inom ramen för befintliga resurser.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen lyfter regeringen fram att Parisavtalet nu har trätt i kraft. För att hålla den globala temperaturökningen under 2 grader, med ambitionen att begränsa temperaturökningen till 1,5 grad, behöver åtgärdsarbetet accelerera kraftigt enligt regeringen. Genom en ökning av anslagsmedlen anser regeringen att Sverige kan fortsätta att bidra till utvecklingen av internationella samarbetsformer och att delta i konkreta insatser, bl.a. genom samarbete med medelinkomstländer, som står för en stor och växande andel av växthusgasutsläppen.

Parisavtalet innebär att nya samarbetsformer ska utformas och på sikt ersätta Kyotoprotokollets flexibla mekanismer såsom CDM och gemensamt genomförande (joint implementation, JI). De nya mekanismerna kommer att utvecklas inom ramen för FN:s ramkonvention om klimatförändringar.

I detta sammanhang kan det noteras att Energimyndigheten i oktober 2016 respektive juni 2017 presenterade två utredningar om hur internationella samarbeten kan stödja genomförandet av Parisavtalet. Utredningarna genomfördes i samråd med Sida och Naturvårdsverket och i dialog med Skogsstyrelsen. Utredningarna pekar på att det krävs internationella insatser, inte minst i medelinkomstländerna, för att nå Parisavtalets långsiktiga mål.

I den utredning som Energimyndigheten presenterade i juni 2017 föreslås två huvudsakliga insatser:

- Program för omställning av energisystem, vilket är ett sektorsövergripande och styrmedelsbaserat program med sikte på att bidra till omställning av energisystem i ett eller flera medelinkomstländer.
- Program för sektorsinsatser, vilket är ett sektorsprogram som bidrar till omställning genom att rikta en prissignal till aktörer i en sektor i ett eller flera medelinkomstländer.

Energimyndighetens utredning bereds inom Regeringskansliet.

1:13 Internationellt miljösamarbete

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 45 900 000 kronor för 2018 till anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete.

Anslaget får i huvudsak användas för utgifter för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet, samt för utgifter för kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland. Anslaget får även användas för utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barentsrådet, Nordiska ministerrådet samt inom Östersjöstaternas råd (CBSS). Därtill får anslaget användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco). Anslaget får användas för administration och samordning av kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland.

Regeringen anser att det internationella och regionala miljö-, klimat- och kärnsäkerhetssamarbetet även fortsättningsvis är av vikt för att nå regeringens prioriteringar inom miljö, klimat och hållbarhet samt bidra till att genomföra internationella åtaganden inom bl.a. miljö- och klimatkonventioner. Insatserna bidrar även till att nå de miljö kvalitetsmål som är beroende av insatser utanför Sveriges gränser för att nås, såsom Frisk luft och Begränsad klimatpåverkan liksom generationsmålet. För att ytterligare fördjupa samarbetet med befintliga samarbetsländer och även ha möjlighet att utvidga samarbetet till fler områden inom miljö och klimat föreslår regeringen att anslaget ökas med 25 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 000 000 kronor 2019–2023. Regeringen föreslår ett sådant bemyndigande för att kunna teckna avtal om fleråriga projekt inom det område som anslaget omfattar. Baserat på antaganden om framtida behov från genomförande myndigheter bedömer regeringen att bemyndigandet kan kvarstå på 2017 års nivå.

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 25 000 000 kronor.

Enligt motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del bör anslaget ökas med 150 000 000 kronor till följd av Centerpartiets satsning på en blå miljard.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås anslaget minskas med 13 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 25 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I fråga om internationellt miljösamarbete kring havsfrågor kan det redovisas att Sverige registrerade totalt 26 frivilliga åtaganden under FN:s havskonferens i juni 2017. De frivilliga åtagandena spänner över tre prioriterade områden: marin nedskräpning, hav och klimat samt en hållbar blå ekonomi.

Som exempel på dessa åtaganden kan följande nämnas: Regeringen har beslutat att ge Sida i uppdrag att ta fram underlag till en global strategi för hållbar miljö, klimat och hav samt hållbart nyttjande av naturresurser. Strategin kommer att gälla för 2018–2022 och omfatta 4,5–7 miljarder kronor totalt. Vidare ger Sverige 50 miljoner kronor i bidrag till en ny fond, Blue Action Fund, som lanserades under havskonferensen. Fonden är avsedd att förstärka skyddet av havsmiljöer i utvecklingsländer genom att stärka bevarandet av marina och kustnära miljöer, skydda utrotningshotade marina arter och stärka hållbart nyttjande av marina resurser, som fiske och turism. Fonden ska också hjälpa små önationer och låglänta utvecklingsländer att stå bättre rustade mot klimatförändringarnas effekter. Sverige anslöt sig även till FN-kampanjen Clean Seas, ett globalt initiativ för att minska den marina nedskräpningen. Regeringen ger också 14 miljoner kronor i särskilt stöd till FN:s miljöprogram för dess arbete mot plast i haven.

Som redovisas under anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ger Sverige även ett bidrag på 8 miljoner kronor till Internationella naturvårdsunionen (IUCN) för att minska klimatförändringarnas påverkan på haven.

1:14 Skydd av värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 418 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Regeringen föreslår en satsning för att skydda värdefulla skogar på nyckelbiotoprika fastigheter och att anslaget därför ökas med 150 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kronor 2019–2067. Skälet är att regeringen ska kunna teckna fleråriga avtal som avser skydd av värdefulla områden och ge förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd.

Motionerna

Enligt motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del bör anslaget minskas med 740 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 018 000 000 kronor. Motionärerna vill reducera nya inköp av skogsmark och i stället prioritera skötsel av redan skyddade områden.

Enligt motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del bör anslaget minskas med 740 000 000 kronor till följd av att motionärerna avvisar regeringens förslag om skydd av skog.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 438 000 000 kronor. Motionärerna ser dock positivt på regeringens satsning på skydd av nyckelbiotoper och vill avsätta 25 000 000 kronor av anslagsmedlen för att skydda gammelskogarna.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 740 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen framhåller regeringen att takten i arbetet med att skydda värdefulla skogar har ökat. Detta har inneburit att fler områden har skyddats som naturreservat och att arealen formellt skyddad produktiv skogsmark har ökat jämfört med tidigare år. Enligt regeringen bidrar dessa insatser till att nå miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

I budgetpropositionen anför regeringen att ambitionen är att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Såväl staten och kommunerna som skogsbruket bör göra stora ansträngningar för att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Skogsbruket har stor betydelse för att nå miljömålen genom bevarande och hållbart nyttjande av skogen.

Regeringen påpekar även i denna budgetproposition att enligt Naturvårdsverket är användningen av ersättningsmark ett kostnadseffektivt sätt att skydda värdefulla skogar samtidigt som många markägare som får ersättningsmark är nöjda. Regeringen avser att analysera hur användningen av ersättningsmark för att skydda värdefulla skogar har fungerat och hur metoden

kan utvecklas. I januari 2017 redovisade Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen regeringsuppdraget om värdefulla skogar (dnr NV-00110-16 respektive 2016/479). Regeringen anger att myndigheternas redovisning bör kunna användas i arbetet med att utveckla nya etappmål för skydd av skog.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 244 280 000 kronor för 2018 till anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten. För att myndigheten ska kunna genomföra de föreslagna satsningarna på åtgärder för havs- och vattenmiljö för ett renare hav föreslår regeringen att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2018.

Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Motionerna

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 11 200 000 kronor och i motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 21 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 11 000 000 kronor.

1:16 Klimatinvesteringar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 590 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar.

Anslaget får användas för klimatinvesteringar på lokal och regional nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Anslaget både förstärks och förlängs för att ytterligare påskynda klimatomställningen och för att de investeringar som medför störst klimatnytta ska kunna genomföras. Regeringen föreslår också ett särskilt ladda-hemma-stöd. Syftet med stödet är att göra det enklare och billigare för hushåll att installera laddpunkter för elfordon vid hemmet, och därmed ställa om till hållbara transportsätt. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 90 miljoner kronor 2018.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000

kronor 2019–2023. Skälet är att regeringen på så sätt kan teckna avtal om fleråriga projekt inom det område som anslaget omfattar.

Motionerna

Flera partier föreslår att anslaget avvisas i sin helhet. I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 590 000 000 kronor. Även enligt motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del bör anslaget minskas med 1 590 000 000 kronor. Motionärerna anser att Sverige redan tar på sig mycket större utsläppsminskningar än vad jämförbara länder gör, och de anser därför att budgetmedel bör riktas främst till effektiva miljöinsatser.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås anslaget minskas med 1 340 000 000 kronor till följd av att motionärerna avvisar regeringens förslag att utöka Klimatklivet.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 590 000 000 kronor. Motionärerna anser att regeringen redan spenderar mycket pengar på Klimatklivet och anslår i stället 1 000 000 000 kronor till ett nytt anslag: Nationella klimatinvesteringar, för långsiktiga klimatsmarta strukturella projekt i syfte att minska utsläppen av växthusgaser.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 590 000 000 kronor. I stället för ett ladda-hemma-stöd efterlyser motionärerna statligt stöd till allmän laddutrustning. Inom utgiftsområde 22 Kommunikationer föreslår därför Kristdemokraterna att 125 miljoner kronor anslås till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur.

Kompletterande uppgifter

Regeringen införde anslaget 1:16 Klimatinvesteringar i 2015 års budget i form av ett klimatinvesteringsstöd, det s.k. klimatklivet, för att möjliggöra konkreta klimatinvesteringar på lokal och regional nivå. Anslaget har förstärkts och förlängts till 2020.

I budgetpropositionen anför regeringen att intresset för stödet är stort. I juni 2017 hade Naturvårdsverket beviljat investeringsstöd på ca 2 miljarder kronor till 1 003 ansökningar. Regeringen beräknar att de beviljade åtgärderna bör leda till en utsläppsminskning med 652 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Exempel på åtgärder som beviljats investeringsstöd är ca 9 000 nya laddpunkter för elbilar, utbyte av fossila bränslen till förnybara, tankstationer för förnybara drivmedel, produktion av biogas och destruktion av lustgas vid sjukhus. Utsläppsminskningen per investeringskrona för åtgärderna är i genomsnitt 2,3 kilo koldioxidekvivalenter under åtgärdernas livslängd.

I proposition 2017/18:1 utgiftsområde 22 framhåller regeringen att den har för avsikt att initiera en översyn av hur laddinfrastruktur längs större vägar kan

främjas. Av denna anledning föreslår regeringen att anslaget 1:3 Trafikverket ökas med 5 miljoner kronor 2018.

1:17 Elbusspremie

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 100 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:17 Elbusspremie.

Anslaget får användas för utgifter för elbusspremien och för statsbidrag för detta samt för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

För att regeringens satsning på elbusspremien ska få bästa genomslag är det viktigt med långsiktighet. Regeringen förlänger därför elbusspremien och beräknar att anslaget ökas med 100 miljoner kronor per år 2020–2023.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:18 Elbusspremie ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2019–2023. Skälet är att det ska vara möjligt att besluta om en elbusspremie redan i planeringsfasen.

Motionerna

Flera partier föreslår att inga medel ska anvisas till anslaget. I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Även i motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Hela anslaget avvisas med hänvisning till att elbusspremien är ineffektiv och att anslagmedlen skulle göra större nytta på andra områden. I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor till förmån för Liberalernas föreslagna nya anslag Nationella klimatinvesteringar, för långsiktiga klimatsmarta strukturella projekt som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser.

I partimotion 2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19 föreslås ingen annan nivå av anslagmedlen än regeringens. Däremot föreslår motionärerna att styrmedel införs för att öka incitamenten för klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar. Inte minst i stadstrafiken är utsläppen av partiklar och andra ämnen en stor källa till luftföroreningar. För att bryta beroendet av fossila bränslen och minska klimatutsläppen krävs det enligt Centerpartiet många olika lösningar såsom fordon med nollutsläpp som drivs med grön el.

Kompletterande uppgifter

Regeringen införde anslaget 1:17 Elbusspremie i 2016 års budget i form av ett marknadsintroduktionsstöd. I budgetpropositionen för 2018 konstaterar regeringen att ledtiderna för upphandling av bussar är långa och att

utnyttjandet var lågt under 2016. Regeringen förväntar sig dock att utnyttjandet av stödet kommer att öka eftersom krav på elbussar finns i flera planerade bussupphandlingar.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att elbusspremien är ett led i arbetet för en fossilfri transportsektor. Regeringen arbetar för att etablera ett system som bidrar till en omställning till tunga fordon med låga utsläpp av växthusgaser. Regeringen framhåller även att den undersöker möjligheterna att främja marknadsintroduktion av eldrivna mindre lastbilar i städer, t.ex. för varudistribution och sophämtning.

Ytterligare uppgifter om regeringens satsningar för att uppnå en fossilfri fordonsflotta redovisas i avsnittet om förslag till nya anslag.

1:18 Investeringsstöd för gröna städer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 100 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer.

Anslaget är nytt och kompletterar stadsmiljöavtalen och Klimatklivet som regeringen inrättat för att öka städernas möjligheter att lösa dagens miljö- och klimatutmaningar. Investeringsstöd för gröna städer syftar till att öka främst kommunernas möjligheter att vidta åtgärder för grönare städer, stadsnära grönska, ekosystemtjänster i urban miljö och barns utemiljöer. Enligt regeringen är hållbar stadsutveckling ett viktigt medel i arbetet för att uppnå miljömålen. Förslaget innebär bl.a. en satsning på testbäddar för utveckling av innovationer inom klimat och miljö, vilket enligt regeringen leder till förbättrad hälsa och nya jobb och till att stärka Sverige som exportnation. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs 100 miljoner kronor 2018.

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för grönare städer. Anslaget får användas för statsbidrag för detta och till de administrativa utgifter som stödet medför.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 150 000 000 kronor 2019–2022. Skälet är att det ska finnas möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt.

Motionerna

Samtliga oppositionspartier avvisar anslaget i sin helhet. I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Även i motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Sverigedemokraterna anser att anslaget har oklara ambitioner och att det därför inte bör realiseras.

Likaså i motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor eftersom motionärerna anser att det inte behövs ett statligt investeringsstöd. Motionärerna anser att städer i stället ska ges ökade möjligheter att själva fatta beslut som ökar takten i den gröna omställningen.

Vidare i motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås anslaget minskas med 100 000 000 kronor. I stället anslår Liberalerna medel till ett nytt anslag – Nationella klimatinvesteringar – för långsiktiga klimatsmarta strukturella projekt i syfte att minska utsläppen av växthusgaser.

Också i motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Kristdemokraterna anser att ansvaret för städernas omställning vilar på kommunerna och de ser därför ingen anledning till den statliga satsningen på gröna städer.

Kompletterande uppgifter

Regeringen framhåller i denna budgetproposition att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt att de ska medverka till en god regional och global miljö.

1:19 Elcykelpremie

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 350 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:19 Elcykelpremie.

Anslaget är nytt. Trafiksituationen är trängd på många håll i landet, med dålig luft och konkurrens om markutnyttjande som följd. Cykling ger minskade utsläpp, positiva hälsoeffekter, minskad trängsel samt ökade möjligheter att planera hållbara och levande städer. För att fler privatpersoner ska få tillgång till elcykel, elmoped m.m. och använda dessa i pendling till arbete eller fritidsresor föreslår regeringen en premie. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs 350 miljoner kronor 2018.

Anslaget får användas för utgifter för elcykelpremien och även för de administrativa utgifter som elcykelpremien medför för myndigheter.

Motionerna

Samtliga oppositionspartier avvisar anslaget i sin helhet. Enligt motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del bör anslaget minskas med 350 000 000 kronor. Även i motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor. Sverigedemokraterna anför att elcykelmarknaden redan fungerar tillfredsställande och att anslaget därför är en felaktig ekonomisk prioritering.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslår motionärerna att anslaget minskas med 350 000 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget eftersom de anser att det inte finns några tecken som motiverar statligt stöd till elcykelmarknaden. För att öka cykelpendlingen anser Centerpartiet att det i stället krävs att bl.a. cykelinfrastrukturen prioriteras högre.

Anslaget föreslås minskas med 350 000 000 kronor även i motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del. Liberalerna ifrågasätter varför regeringen lägger skattepengar på privata inköp av elfordon.

Även i motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor. Enligt Kristdemokraterna är elcykelbranschen redan snabbt växande, och motionärerna föreslår att medlen i stället avsätts till en satsning på cykelinfrastruktur. Inom utgiftsområde 22 föreslår därför Kristdemokraterna att 350 miljoner kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Cykelinfrastruktur.

Kompletterande uppgifter

I denna budgetproposition anför regeringen att bilen fortsätter att vara det dominerande färdmedlet när det gäller persontransporter. Regeringen lyfter fram att antalet personkilometer med bil ökade under både 2014 och 2015, och att detta antal var högre vid årsskiftet 2015/16 än under något tidigare år på 2000-talet.

Regeringen beslutade i april 2017 om en nationell strategi för ökad och säker cykling. Regeringen framhåller att strategin ska fungera som en plattform för det fortsatta gemensamma arbetet med regeringens ambitioner för cykling. Regeringen föreslår även att ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling inrättas med Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) som administrativ värd (prop. 2017/18:1 utg.omr. 22).

I augusti 2017 tog regeringen emot Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet för perioden 2018–2029. Bland annat föreslår myndigheten att ca 1,5 miljarder kronor satsas på cykelvägar längs nationella vägar.

I sitt svar på interpellation 2016/17:622 anförde miljöministern den 19 september 2017 att det är svårt att på förhand bedöma satsningens klimateffekt, bl.a. på grund av svårigheten att förutse beteendeförändringar och faktisk överflyttningseffekt. Statsrådet framhöll att regeringen avser att följa premiens klimat- och miljöeffekter.

1:20 Industrikivet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 300 000 000 kronor för 2018 till anslaget 1:20 Industrikivet.

Anslaget är nytt. Industrikivet syftar till att stödja genomgripande åtgärder för att kraftigt minska de processrelaterade utsläppen i industrin. Utsläpp från industrins förbränning och processer utgör omkring en tredjedel av de samlade utsläppen i Sverige. Regeringen framhåller att en stor del av de direkta utsläppen för industrin kommer från några särskilt energi- och koldioxidintensiva branscher – däribland metallindustrin såsom järn och stål, kemiska industrier, raffinaderier, massa och papper samt mineralindustrin inklusive cement. De flesta av dessa branscher, utom massa och papper, har en stor andel processrelaterade växthusgasutsläpp som enligt regeringen är svåra att minska. Regeringen inför Industrikivet i syfte att stödja tekniksprång som minskar de processrelaterade utsläppen i dessa branscher. Industrikivet består av stöd till dels förstudier, dels investeringar. Regeringen föreslår att anslaget tillförs 300 miljoner kronor 2018.

Anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp, såsom forskning, förstudier och investeringar. Anslaget får också användas till utgifter för berörda myndigheters arbete som är relaterat till stödet.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:20 Industrikivet ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2019–2025. Investeringscykeln för nya industriprocesser är lång, och de projekt som utvecklar nya processer är omfattande. Det behöver därför vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år.

Motionerna

Enligt motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del bör anslaget minskas med 300 000 000 kronor.

Även i motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget minskas med 300 000 000 kronor. Liberalerna anslår i stället medel till ett nytt anslag – Nationella klimatinvesteringar – för långsiktiga klimatsmarta strukturella projekt i syfte att minska utsläppen av växthusgaser.

Kompletterande uppgifter

I juni 2017 beslutade riksdagen om regeringens proposition Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17: MJU24, rskr. 2016/17:320). Ramverket omfattar en klimatlag, nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd och bygger på ett betänkande från den parlamentariska Miljömålsberedningen. Lagen träder i kraft den 1 januari 2018. Det

klimatpolitiska ramverket är enligt regeringen en central del i arbetet för att Sverige ska leva upp till Parisavtalet.

I budgetpropositionen anför regeringen att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer och att alla relevanta samhällsaktörer behöver mobiliseras i detta arbete. Enligt regeringen visar utsläppsstatistiken tydligt var de stora utmaningarna finns för att nå de klimatpolitiska målen. Utmaningarna finns bl.a. i industrisektorn.

Regeringen avser att stimulera effektiv och konkurrenskraftig teknik för att minska de processrelaterade växthusgasutsläppen. I budgetpropositionen anför regeringen att riktade investeringsstöd ska skapa förutsättningar för en snabb och effektiv omställning. Regeringen anför även att satsningen bygger vidare på bl.a. Energimyndighetens uppdrag om innovationsfrämjande insatser för att minska processindustrins utsläpp av växthusgaser.

I fråga om industrins omställning kan också initiativet Fossilfritt Sverige nämnas. Regeringen startade Fossilfritt Sverige inför klimatmötet i Paris 2015 för att ta fram branschvisa färdplaner för att företag och branscher ska kunna bli fossilfria. Enligt regeringen är initiativet en viktig plattform för dialog och samarbete.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 103 509 000 kronor för 2018 till anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Anslaget får användas för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter inklusive vissa nämnder.

Miljöforskningen har en avgörande betydelse för möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet såväl nationellt som internationellt. Regeringen har också sett ett ökat behov av särskilda satsningar på tvärvetenskaplig forskning och innovation för att möta samhällsutmaningarnas komplexa karaktär. Med detta som utgångspunkt har Formas under de senaste åren fått ett utökat och mer komplext uppdrag med mer forskningsmedel att fördela. För att Formas ska ha förutsättningar att möta de ökade förväntningarna föreslår regeringen att anslaget ökas med 12 miljoner kronor 2018.

Regeringen ser ett behov av ett tvärvetenskapligt och oberoende expertorgan i syfte att granska och bedöma hur den samlade klimatpolitik som regeringen lägger fram är förenlig med klimatmålen. Regeringen avser att under 2018 inrätta den nya nämndmyndigheten Klimatpolitiska rådet med Formas som värmyndighet. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2018. Klimatpolitiska rådet är en del av det klimatpolitiska ramverk som riksdagen beslutade om i juni 2017 (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320).

Regeringen föreslår vidare en satsning på hållbara textilier, vilket bidrar till bl.a. miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 8 miljoner kronor 2018. Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar från budgetpropositionen 2017 om en ny analysfunktion vid myndigheten påverkar den beräknade anslagsnivån 2018–2020.

Motionerna

Enligt motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del bör anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Motionärerna avsätter extra medel eftersom de anser att ökade forskningsmedel kommer att kräva en mer omfattande förvaltning.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 27 000 000 kronor. Anslaget föreslås minskas bl.a. till följd av att motionärerna motsätter sig regeringens förslag om att omfördela resurser mellan anslagen 2:1 och 2:2.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslås anslaget minskas med 12 000 000 kronor. Motionärerna föreslår denna minskning samtidigt som de står bakom ökade anslag för att inrätta ett klimatpolitiskt råd och för forskning om hållbara textilier.

Kompletterande uppgifter

Våren 2017 beslutade riksdagen om den forskningspolitiska propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). I enlighet med vad som presenterades i propositionen har regeringen gett Formas i uppdrag att inrätta tioåriga nationella forskningsprogram om klimat och hållbart samhällsbyggande. Därutöver har Formas fått i uppdrag att fördela medel till forskning för en social bostadspolitik och till strategiska innovationsområden inom både cirkulär och biobaserad ekonomi.

Enligt Formas regleringsbrev fick myndigheten nya uppdrag under 2017; bl.a. ska myndigheten bilda en nationell kommitté för livsmedelsforskning där berörda statliga forskningsfinansiärer ingår. Genom ändringsbeslut i juni 2017 återkom regeringen med ytterligare uppdrag till myndigheten.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 841 408 000 kronor för 2018 till anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projekt-

relaterade kostnader (utvärderingar, beredningsarbete, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser).

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 200 000 000 kronor 2020–2024. Regeringen föreslår bemyndigandet för att kunna teckna avtal om fleråriga projekt för vilka det är nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år.

Motionerna

Enligt motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del bör anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Motionärerna vill avsätta mer medel till anslaget dels eftersom de anser att Formas är en viktig aktör i arbetet med att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation, dels för att de vill öka takten i forskningen om globala miljöproblem.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 14 730 000 kronor. Anslaget föreslås ökas bl.a. till följd av att motionärerna motsätter sig regeringens förslag om att flytta resurser från anslaget 2:2 till anslaget 2:1.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor.

Vidare anförs i motion 2017/18:3349 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2 att regeringen bör prioritera forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön. I motion 2017/18:3354 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 anför Moderaterna att det även behövs mer forskning om ekosystemtjänster och deras betydelse för vårt samhälle, och att sådan forskning därför bör prioriteras.

I motion 2017/18:839 av Peter Jeppsson m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna att forskningen om kemikalier och läkemedel i Östersjön behöver stärkas. Enligt motionärerna krävs det samordning, ny teknik, mer forskning och hårda politiska beslut för att Östersjöns miljö ska skyddas och restaureras.

I motion 2017/18:283 av Jan Lindholm (MP) yrkande 2 föreslås ytterligare forskning om och utveckling av biokolteknik. Enligt motionären finns det mycket att göra för att optimera tekniken för framställning av biokol så att integration mellan olika avsaluprodukter som fordonsgas, värme och biokol kan ske på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Samma motionär anför i motion 2017/18:287 att riksdagen bör studera vätgasteknikens möjligheter och att riksdagen bör formulera ett krav på att regeringen ska vidta lämpliga åtgärder när det gäller forskning om vätgasteknik.

Kompletterande uppgifter

I den forskningspolitiska proposition som riksdagen beslutade om våren 2017 (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208) anför regeringen att målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd och näringslivets konkurrenskraft och som svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

I budgetpropositionen för 2018 anför regeringen att ambitionen är att värna den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken måste svara mot globala och nationella samhällsutmaningar och samhällsbehov. De statliga forskningsfinansiärerna spelar en betydelsefull roll för att stödja både grundforskning och behovsmotiverad forskning inom olika områden. För att möta samhällsutmaningarna behövs forskningsbaserad kunskap liksom samverkan mellan högskolan och samhället i övrigt för att få fram nya hållbara lösningar.

Vidare framhåller regeringen i budgetpropositionen att grundläggande och tillämpad klimatforskning i dag bedrivs vid ett flertal universitet och högskolor i Sverige, men också vid institut såsom Stockholm Environment Institute (SEI) och SMHI. Klimatforskningen finansieras bl.a. av Formas, Vetenskapsrådet, Stiftelsen för strategisk miljöforskning (Mistra), Energimyndigheten och Naturvårdsverket tillsammans med flera icke-statliga aktörer. Därtill ingår Formas, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i omfattande internationella samarbeten kring forskningsfinansiering. Även inom EU deltar man i ett flertal samarbeten kring finansiering av forskning om bl.a. klimat, havsmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Som redovisas under anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande har regeringen gett Formas i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram om klimat. Forskningsprogrammet ska bidra till att uppnå Sveriges mål om att vara ett fossilfritt välfärdssamhälle och ambitionen om att vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar. För att möta klimatutmaningen behövs det enligt regeringen forskning inom flera olika ämnesområden liksom tvärvetenskaplig och tvärspektoriell forskning och innovation.

I fråga om internationell forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön kan det noteras att Sverige under FN:s havskonferens i juni 2017 fattade beslut om att ge 4 miljoner kronor i bidrag till TOF Ocean Acidification Program. Programmet syftar bl.a. till att förstärka vetenskapliga nätverk för övervakning av havsförurening och att främja utbildning av forskare i mätmetoder.

I denna budgetproposition tillför regeringen medel för att inrätta ett kunskapscentrum när det gäller läkemedel i miljön. Regeringen anför att centrumet ska utgöra en plattform dels för dialog och samarbete mellan olika aktörer, dels för forskning om miljöeffekter. Centrumet ska även bidra med

underlag för policyutveckling inom området och kommer därmed att fylla den samordnande funktion som försvann i och med att forskningsprogrammet Mistra Pharma avslutades 2015. Som en del av satsningen på ett renare hav föreslår regeringen även ökade medel för avancerad avloppsrening.

Vad utskottet har erfarit pågår det forskning om miljögifter i Östersjön bl.a. vid Östersjöcentrum vid Stockholms universitet. Centrumet genomför olika former av modelleringsarbeten för att samla kunskap om miljögifters effekter på Östersjön och om hur mikroplaster påverkar havets ekosystem.

I fråga om forskning om ekosystemtjänster lyfter regeringen i denna budgetproposition fram att sju forskargrupper under perioden 2014–2016 deltog i Naturvårdsverkets forskningssatsning Värdet av ekosystemtjänster. Satsningen, som finansierades med ca 30 miljoner kronor från Naturvårdsverket, syftade till att skapa kunskap som stöd för arbetet med ett av etappmålen inom miljömålssystemet som säger att betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster senast 2018 ska vara allmänt känd och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

Vad utskottet har erfarit pågår det ytterligare forskning om ekosystemtjänster vid t.ex. Institutionen för geovetenskaper vid Uppsala universitet med fokus på bl.a. hållbarhetsanalyser av fiske och vattenbruk, förvaltning av fritidsfiske, civilsamhällets roll i återskapandet av kustekosystem och praktisk användning av konceptet ekosystemtjänster. Det pågår även forskning kring ekosystemtjänster inom vattenområdet. I budgetpropositionen lyfter regeringen fram att Havs- och vattenmyndigheten är medfinansierad till forskningsprogrammet Bonus, som fokuserar på Östersjöns miljö- och samhällsutveckling.

Vidare framhåller regeringen i budgetpropositionen att Naturvårdsverket under 2016 presenterade en vägledning om integrering av ekosystemtjänster i myndigheters verksamheter. Regeringen lyfter även fram att vägledning för ekosystemtjänster och ärendehandläggning har tagits fram av länsstyrelserna inom RUS (Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet). Naturvårdsverket har därtill delredovisat ett regeringsuppdrag om en kommunikationssatsning på ekosystemtjänster. Regeringen bedömer att Naturvårdsverkets vägledning och uppdrag om kommunikation kring ekosystemtjänster kommer att bidra till att öka kunskapen om och förståelsen av värdet av ekosystemtjänster. Därtill framhåller regeringen i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 18 att flera kommuner har inkluderat gröna strukturer och ekosystemtjänster i sin planering.

Biokolteknik går ut på att träkol tillförs odlingsjord för att förbättra jorden och minska tillförseln av koldioxid till atmosfären. Man får även ut energi från biobränslen vid framställningen. Det pågår forskning inom biokolteknikområdet vid flera svenska universitet, vilket utskottet också har konstaterat tidigare, senast i betänkande 2014/15:MJU13. Enligt uppgift från Umeå universitet startades ett nytt forskningsprojekt hösten 2016 i vilket Luleå tekniska universitet samarbetar med Umeå universitet i att öka värdet på

skogsindustrins produkter och restavfall. Projektet kommer att löpa under fyra år och finansieras av Formas inom programmet Skogsråvara och Biomassa. Vad utskottet erfarit startade ett ytterligare projekt om biokolteknik vid Kungliga Tekniska högskolan (KTH) våren 2017. Projektet syftar till att utvärdera klimatnyttan av biokolframställning och fånga upp eventuella miljörisker.

Vad gäller vätgasteknik kan det inledningsvis noteras att sådan teknik innefattar nyttjandet av vätgas för att lagra, transportera och tillhandahålla energi. I proposition 2017/18:1 utgiftsområde 21 framhåller regeringen att Energimyndigheten under 2016 beviljade SSAB, LKAB, Vattenfall och Jernkontoret 6,7 miljoner kronor för projektet Hydrogen Breakthrough Ironmaking Technology (Hybrit). Projektet syftar till att undersöka förutsättningarna för att framställa järn med hjälp av vätgas som reduktionsmedel i stället för med kol och koks.

Vad utskottet erfarit pågår det forskning om vätgasteknik vid ytterligare universitet i Sverige. Bland annat kan det internationella initiativet Bio4energy nämnas där Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, SLU och Innventia är grundande medlemmar. Initiativet syftar till att ta fram metoder och verktyg för hållbara och effektiva bioraffinaderier. I sammanhanget kan det noteras att Sverigedemokraterna inom utgiftsområde 21 föreslår ett nytt anslag med benämningen Vätgasstrategi.

Forskning om de areella näringarna redovisas inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel under anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

Förslag till nya anslag

Motionerna

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och i yrkande 5 föreslås att 100 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Motionärerna vill att satsningen på statligt stöd till laddstolpar fortskrider för att en omställning av fordonsflottan ska kunna ske. Även i motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Motionärerna vill budgetera ett statligt bidrag för att få en laddinfrastruktur på plats.

I motion 2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L) i denna del föreslår motionärerna att 1 000 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Nationella klimatinvesteringar. Motionärerna vill avsätta en s.k. klimatmiljard för långsiktiga klimatsmarta större strukturella projekt i syfte att minska utsläppen av växthusgaser. Anslaget skulle få användas för bl.a. biogasanläggningar och metangasreducering inom jordbruket, utveckling av cykelinfrastrukturen och utbyggnad av laddinfrastruktur samt till forskning

och utveckling som bidrar till att industrin minskar sina utsläpp. Vidare i partimotion 2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19 föreslås att forskning och utveckling främjas för att minska industrins klimatpåverkan. Även enligt motion 2017/18:156 av Said Abdu (L) bör en del av miljöbudgeten avsättas till forsknings- och innovationsprojekt för att på så sätt minska industrins miljöpåverkan.

I motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 7 föreslås att 75 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Nollvision för basindustrin genom utveckling av CCS-teknik. Det är enligt Moderaterna viktigt att behålla basindustrin i Sverige för att undvika att både arbetstillfällena och växthusgasutsläpp flyttar utomlands. Moderaterna ser att en nollvisionsstrategi för basindustrin är en bra väg framåt, och då inledningsvis med särskilt fokus på utveckling av teknik för koldioxidlagring, carbon capture and storage (CCS).

Enligt motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 6 bör 5 000 000 anslås till ett nytt anslag med benämningen Bioekonomistrategi. Sverige är mycket rikt på skog, och enligt motionärerna medför det ett ansvar att bruka skogen på ett hållbart sätt. En nationell bioekonomistrategi syftar till att främja samverkan mellan stat och näringsliv för att underlätta nödvändiga omställningar inom exempelvis skogsindustrin och lantbruket.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att 150 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Åtgärder för den biobaserade ekonomin. Vidare enligt motion 2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 65 bör en nationell strategi för en biobaserad samhällsekonomi tas fram. Enligt motionärerna behövs en sådan strategi för att ta ett samlat grepp kring de affärsmöjligheter som en övergång till ett biobaserat samhälle ger. Motionärerna anför vidare att skogsvårslagstiftningens inriktning ska baseras på jämställda mål mellan uthållig produktion som ger en god avkastning och bibehållandet av biologisk mångfald.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att 250 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Innovativ miljöteknik, som ska vara inriktat på att finna lösningar på globala miljöfrågor, främst inom energi- och klimatområdet.

Vidare enligt motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del bör 150 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Miljölåstbilspremie. Den föreslagna miljölåstbilspremien syftar till att påskynda teknikutvecklingen och att skapa en stark svensk marknad för miljölåstbilar. Enligt motionärerna bör premien rikta sig till de lastbilar som har minst klimatutsläpp. Motionärerna föreslår också att 193 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Drivmedelsbonus. Av anslagmedlen bör 50 000 000 kronor avsättas till en drivmedelsbonus inom lantbruket, och 143 000 000 kronor bör tilldelas en klimatbonus för åkerier.

Dessutom föreslår motionärerna att 90 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Kretsloppspremie för biogas. Kretsloppspremien syftar till att stärka konkurrensen för biogödsel gentemot handelsgödsel. En premie skulle enligt motionärerna förbättra den ekonomiska konkurrenskraften för biogasproducenter i hela landet samtidigt som mer av energivärdet tas till vara i kretsloppet.

I motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Arbete för Östersjön. Det behövs enligt motionärerna radikala insatser för att rädda Östersjöns miljö, och motionärerna anser att Sverige måste ta initiativet till detta arbete. Lösningen på problem i Östersjön är enligt Kristdemokraterna dels att minska utsläppen av övergödande ämnen, dels att syresätta valda områden av Östersjöns botten. Enligt motionärerna bör kostnaderna för sådana insatser kunna delas med Sveriges grannländer.

I motion 2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Åtgärder mot plast i haven. Plast i marin miljö är enligt Sverigedemokraterna ett internationellt problem, och Sverige bör agera nationellt och regionalt samt intensifiera arbetet med att lyfta frågan i internationella forum. Motionärerna anför att de medel som de avsätter till dessa ändamål också kan användas inom forskning och industri för att ta fram nya, nedbrytbara material som de ser som en del av lösningen. Vidare enligt motion 2017/18:3903 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkande 5 krävs det en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö. I yrkande 6 i samma motion anför motionärerna att ökade resurser bör avsättas för att kartlägga flödena av både mikro- och makroplast i samhället.

I motion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att 30 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Viltförvaltningsmyndighet. Enligt motionärerna har antalet vilda djur i de svenska skogarna ökat under senare år, vilket kräver en effektiv och regionalt förankrad viltförvaltning. Även enligt motion 2017/18:2732 av Pål Jonson (M) bör en viltförvaltningsmyndighet inrättas för att ta ett samlat grepp om jakt- och rovdjursfrågorna. Enligt motionären skulle myndigheten med fördel kunna placeras i Karlstad med tanke på de erfarenheter av och den kunskap om jaktfrågor som finns just där.

Kompletterande uppgifter

Laddinfrastruktur

När det gäller förslaget om ett nytt anslag om laddinfrastruktur kan det noteras att det förekommer ett liknande anslagsförslag inom utgiftsområde 22. Kristdemokraterna föreslår att 125 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur (mot. 2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. yrkande 3).

I budgetpropositionen anför regeringen att omställningen av transportsektorn är en del i regeringens arbete för att till 2040 uppnå ett 100 procent förnybart elsystem. Regeringen framhåller att den arbetar för elektrifiering i hela landet. Enligt regeringen ska elfordon vara en trygg investering, och hinder för att använda elfordon ska undanröjas, bl.a. genom en utbyggnad av laddinfrastrukturen. Regeringen avser därför att arbeta med regionala planer för infrastruktur för el och förnybara bränslen i transportsektorn.

Regeringens satsningar för att förstärka och förlänga Klimatklivet redovisas under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Regeringen föreslår att 1 590 000 000 kronor avsätts till anslaget, som bl.a. får användas för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Som även redovisades under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar fanns det i juni 2016 ca 2 000 laddpunkter i Sverige. Regeringen framhåller att ca 9 000 nya laddpunkter har fått stöd genom Klimatklivet. Med hjälp av ett nytt ladda-hemma-stöd, som blir en del av Klimatklivet, vill regeringen göra det enklare och billigare för hushåll att installera laddpunkter för elfordon i hemmet och på så sätt bidra till omställningen till hållbara transporter.

I proposition 2017/18:1 utgiftsområde 22 föreslår regeringen att Trafikverkets anslag ökas med 5 miljoner kronor 2018 för att genomföra en översyn av hur laddinfrastruktur längs större vägar kan främjas. Därtill föreslår regeringen i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 21 att Energimyndighetens samordningsuppdrag för laddinfrastruktur utökas till att även gälla gas och andra drivmedel, vilket kräver särskild infrastruktur. Regeringen föreslår därför att myndighetens anslag ökas med 5 miljoner kronor per år 2018–2020.

Vidare framhåller regeringen i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 21 att den första induktiva laddstationen i Norden för elbussar invigdes under 2016. Stationen ingår tillsammans med en pluginhybridbuss från Scania i demonstrationsprojektet Trådlös hållplatsladdning. Syftet med projektet är att utvärdera den induktiva tekniken i nordiskt klimat och att undersöka hur driften påverkas av kyla och snö. Kostnaden för projektet uppgår till drygt 38 miljoner kronor, varav Energimyndigheten bidragit med 10 miljoner kronor.

Nationella klimatinvesteringar

Regeringens satsningar för att förstärka och förlänga Klimatklivet redovisas under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Vidare redovisar regeringen i denna budgetproposition att det inom Klimatklivet har fördelats ca 2 miljarder kronor för att stödja lokala och regionala klimatinvesteringar, som bl.a. kommer att ge ca 9 000 laddpunkter för elfordon och uppskattningsvis 613 GWh ny produktion av biogas per år. Fram till 2020 avser regeringen att fördela ytterligare ca 6 400 miljoner kronor. Regeringen bedömer att de åtgärder som har fått investeringsstöd kommer att ge stor klimatnytta men även att bidra till andra miljömål, genomförande av Agenda 2030, teknikutveckling och teknikspridning. Den kommunala energi- och klimatrådgivningen förlängs

och utvecklas också genom propositionen med ett fokus på policyrådgivning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 21).

Under anslaget 1:20 Industriklivet redovisas uppgifter om regeringens satsningar för att minska industrins processrelaterade utsläpp. Regeringen föreslår att 300 000 000 kronor anvisas under anslaget 2018. I budgetpropositionen gör regeringen bedömningen att alla samhällets aktörer måste bidra och vidta åtgärder för att nå klimatmålen. Med initiativet Fossilfritt Sverige anser regeringen att dialogen med näringsliv, kommuner, andra offentliga aktörer och det civila samhället har stärkts. I juli 2016 beslutade regeringen att tillsätta en särskild samordnare för initiativet Fossilfritt Sverige (dir. 2016:66).

Regeringen anför vidare att klimatforskningen är en viktig grund för att nå de klimatpolitiska målen. Om Sverige ska bli ett fossilfritt välfärdsland och vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets ambitiösa målsättningar är det viktigt att kunskapen ökar och att nya effektiva lösningar utvecklas som leder till att vi möter klimatutmaningen. Regeringen bedömer att den långsiktiga satsningen på klimatforskning, som bl.a. det nationella forskningsprogrammet om klimat 2017–2026 innebär, är ett nödvändigt tillskott till redan befintliga forskningsinsatser.

I fråga om cykelinfrastruktur och cykelpendling redovisas regeringens satsningar under anslaget 1:19 Elcykelpremien. Bland annat kan det nämnas att regeringen har presenterat en nationell cykelstrategi för ökad och säker cykling. Regeringen föreslår även att ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling inrättas med Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) som administrativ värd (prop. 2017/18:1 utg.omr. 22).

Nollvision för basindustrin genom CCS-strategi

Koldioxidavskiljning och koldioxidlagring (s.k. CCS-teknik) innebär att utsläpp av koldioxid till atmosfären undviks genom att gasen lagras permanent och under högt tryck i djupt liggande geologiska formationer i berggrunden. Enligt regeringens proposition Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige, som riksdagen beslutade om i juni 2017, kan negativa utsläpp vara möjliga att uppnå genom att tillämpa CCS på koldioxidutsläpp av biogent ursprung, s.k. bio-CCS (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320).

I betänkande 2016/17:MJU24 anförde utskottet att förutsättningarna för att utveckla och tillämpa CCS och bio-CCS i Sverige ännu inte är tillräckligt klarlagda. Utskottet noterade att Statens energimyndighet under 2016 hade fått ett uppdrag om processindustrins utsläpp. Myndigheten ska senast 2019 redovisa vilka insatser inom forskning, innovation och demonstration som bedöms nödvändiga för att bidra till att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären samtidigt som konkurrenskraften för svensk processindustri ska stärkas. Utskottet anförde att detta kommer att bli ett viktigt underlag för de vägval som behöver göras.

Vidare framhöll utskottet i betänkande 2016/17:MJU24 att svensk basindustri även i framtiden bör vara världsledande när det gäller miljöprestanda samtidigt som den långsiktiga konkurrenskraften stärks. Utskottet noterade i detta sammanhang regeringens satsningar på bl.a. nyindustrialiseringsstrategin Smart industri och samverkansprogrammet för innovation genom vilket samarbetet mellan stat och näringsliv stärks. Utskottet framhöll att initiativ från näringslivet, som t.ex. arbetet med en fossilfri stålindustri, också är ett viktigt bidrag. Utskottet noterade att forskningsbehoven på klimatområdet är stora. Utskottet välkomnade därför det nationella forskningsprogram om klimat som inrättas av Formas i samverkan med andra relevanta forskningsfinansiärer och aktörer.

I denna budgetproposition aviserar regeringen Industrikivet, ett stöd för industrins utveckling av tekniksprång för att minska de processrelaterade utsläppen. Regeringen föreslår att 300 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2018, som bl.a. får användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp, såsom forskning, förstudier och investeringar. Genom riktade investeringsstöd som ska baseras på fördjupade studier av effektiva klimatåtgärder skapas förutsättningar för en snabb och effektiv omställning. Satsningen bygger bl.a. vidare på Smart industri och Energimyndighetens uppdrag om innovationsfrämjande insatser för att minska processindustrins utsläpp av växthusgaser. Genom att dessa utmaningar hanteras anser regeringen att Sverige kommer att fortsätta vara ett globalt föredöme i klimatarbetet.

Nationell bioekonomistrategi och åtgärder för den biobaserade ekonomin

I betänkande 2016/17:MJU24 anförde utskottet att det är angeläget med en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi för att möta de globala utmaningarna med klimathot och minskad biologisk mångfald. Genom en sådan utveckling ökar resurseeffektiviteten, och miljö-, klimat- och hälsopåverkan minskar. Samtidigt gynnas näringslivsutveckling, och nya jobb skapas såväl i städer som på landsbygden. Enligt utskottet är det därför positivt att ett antal arbeten pågår för att lägga grunden för en cirkulär och biobaserad ekonomi. Utskottet konstaterade att samverkansprogrammet är grunden för att – tillsammans med näringslivet, den offentliga sektorn, akademien och organisationer – samla kraft och fokusera på rätt prioriteringar och finna smarta lösningar i de viktiga stegen mot en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi.

Utskottet anförde vidare i betänkande 2016/17:MJU24 att de gröna näringarna har en nyckelroll i arbetet med klimatomställningen, en cirkulär och biobaserad ekonomi och ett hållbart samhälle, bl.a. genom en ökad produktion av förnybara råvaror och förädlade produkter. Utskottet noterade att regeringen värnar goda och långsiktiga villkor för produktionen inom de gröna näringarna, och att arbetet inom det nationella skogsprogrammet ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. Utskottet noterade därtill de satsningar som hade

presenterats i propositionen om en livsmedelsstrategi för Sverige (prop. 2016/17:104) och i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50).

Vad gäller regeringens samverkansprogram för cirkulär och biobaserad ekonomi anför regeringen i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 24 att det pågår arbete inom detta program för att identifiera och prioritera behov för att viktiga steg ska tas mot omställningen av ekonomin, på kort och lång sikt. De övergripande områden som har identifierats gäller ökat träbyggande, cirkularitet och resurseffektivitet, innovativa bioråvaror, biodrivmedel, nya material samt uppskalning och kommersialisering.

Våren 2017 beslutade riksdagen om den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). I enlighet med vad som presenterades i propositionen tillförs medel till nationella forskningsprogram om klimat respektive hållbart samhällsbyggande. Det senare, som omfattar 200 miljoner kronor för 2018–2020, syftar till att ta fram kunskap som ger möjlighet att utveckla nya lösningar inom samtliga samhällssektorer för att skapa ett säkert, tryggt, hållbart och inkluderande samhälle. Programmet utgår från hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen.

Därtill har Formas i uppdrag från regeringen att långsiktigt satsa på ett forskningsprogram som ska främja en biobaserad samhällsekonomi. Inom programmet görs riktade utlysningar som spänner över ett brett fält av områden. Forskningen omfattar produktion och användning av råvara och biomassa från skogsbruk, jordbruk och vattenbruk. Även utveckling av nya biobaserade produkter och material samt frågor om marknadsmässiga, politiska och konsumtionsrelaterade aspekter ingår som en viktig del. Programmet har tagits fram i samråd med finansärer, branschorganisationer och lärosäten. Flera av satsningarna görs med samfinansiering från näringsliv och andra samhällsaktörer.

Initiativet Fossilfritt Sverige, som nämns under anslaget 1:20 Industriklivet, kan noteras även i detta sammanhang. Initiativet är en plattform för dialog och samverkan mellan företag, kommuner och andra typer av aktörer som vill göra Sverige fritt från fossila bränslen. Hittills har över 200 aktörer anslutit sig. Regeringen beslutade i juli 2016 att tillsätta en särskild utredare för att stärka och fördjupa arbetet med Fossilfritt Sverige. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 31 december 2018.

Avslutningsvis kan det redovisas att miljöministern i sitt svar den 5 maj 2017 på interpellation 2016/17:442 anförde att regeringen arbetar aktivt för att ta steg mot en cirkulär och biobaserad ekonomi. Statsrådet framhöll att det samtidigt är tydligt att mycket arbete återstår. Enligt statsrådet kommer regeringen därför att fortsätta att integrera klimat och miljö i andra politikområden och arbeta för att fler nödvändiga åtgärder vidtas för att nå miljömålen.

Innovativ miljöteknik

Under anslaget 2:2 redovisas regeringens förslag till stöd för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. För 2018 föreslår regeringen att 841 408 000 kronor anvisas under anslaget. Regeringen anför att målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd och näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

Vidare framhåller regeringen i denna budgetproposition att Formas, Energimyndigheten och Vinnova under 2016 genomförde en gemensam utlysning för att etablera och genomföra strategiska innovationsprogram inom energi- och klimatområdet. Formas finansierar även program från tidigare utlysningar: ett strategiskt innovationsprogram om nya biobaserade material, produkter och tjänster (Bioinnovation), ett om elektroniksystem (Smartare elektroniksystem), ett inom samhällsbyggnad (Smart Built Environment) och ett om resurs- och avfallshantering (Resource). Under 2016 beviljade Formas totalt 25 miljoner kronor för projekt inom dessa program.

Därtill framhåller regeringen att Formas, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket även ingår i omfattande internationella samarbeten kring forskningsfinansiering. Inom EU deltar man i ett flertal samarbeten kring finansiering av forskning om bl.a. klimat, havsmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster, djurvälfärd, skogsproduktion, hållbart samhällsbyggande och hållbar konsumtion. Regeringen framhåller att inom Horisont 2020 har Formas en nyckelroll som expertmyndighet för två av de sju programkommittéerna för samhällsutmaningar.

I budgetpropositionen redovisas även att Formas, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med andra myndigheter är aktiva inom flera initiativ för gemensam programplanering (joint programming initiatives, JPI). Enligt regeringen är syftet med JPI:erna att EU:s medlemsländer ska samordna sina forskningssatsningar inom samhällsutmaningarna för att på så sätt nå bästa möjliga effekt. Formas är utöver detta engagerat i bilateralt forskningssamarbete utanför Europa, bl.a. med Kina, Sydafrika och Indien. Samarbetena gäller stöd till forskarutbyten mellan länderna, bidrag till konferenser och gemensamma utlysningar av forskningsmedel inom Formas ansvarsområden.

Miljölastbilspremie

I budgetpropositionen anför regeringen att ambitionen är att fossila bränslen ska fasas ut ur transportsektorn. Det nya målet för inrikes transporter, utom inrikes flyg, innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. För att nå målet behövs det enligt regeringen en effektivisering av hela transportsektorn och effektiva åtgärder inom en rad områden. Regeringen intensifierar därför arbetet med att identifiera och genomföra åtgärder som bidrar till transportsystemets

elektrifiering och fossiloberoende i såväl personbilsflottan som infrastrukturen, kollektivtrafiken, godstransporter och arbetsmaskiner.

Regeringen presenterar ett antal åtgärder i denna budgetproposition. Energimyndighetens strategiska plan för omställning av transportsektorn till fossilfrihet är enligt regeringen ett viktigt underlag för det fortsatta strategiska arbetet. Omställningen till fossilfria transporter inklusive elektrifiering kommer att vara en viktig del i regeringens aviserade klimatstrategi.

Vidare förlänger regeringen satsningen på introduktion av elbussar genom anslaget 1:17 Elbusspremie. Regeringen framhåller även att den undersöker möjligheterna att främja marknadsintroduktion av eldrivna mindre lastbilar i städer, t.ex. för varudistribution och sophämtning.

Enligt regeringen krävs det också en överflyttning av godstransporter från lastbil och flyg till tåg och sjöfart. Regeringens satsning för att främja hållbara godstransporter redovisas under anslaget 1:1 Naturvårdsverket. Det kan även noteras att regeringen i denna proposition föreslår att ett bonus–malus-system införs den 1 juli 2018. Systemet innebär att mer miljöanpassade personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar (lätta bilar) premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan bilar med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt. Medel för bonusen placeras tillfälligt under anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie.

Drivmedelsbonus och kretsloppspremie för biogas

När det gäller förslaget om ett nytt anslag för en kretsloppspremie för biogas kan det noteras att det förekommer ett liknande anslagsförslag inom utgiftsområde 21. Sverigedemokraterna föreslår att 75 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Investeringsstöd för biogas (mot. 2017/18:2523 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. yrkande 1 i denna del).

I budgetpropositionen (Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor) föreslår regeringen ett reduktionspliktssystem som ålägger drivmedelsleverantörer att successivt minska växthusgasutsläppen från bensin och dieselbränsle genom inblandning av hållbara biodrivmedel. Detta reduktionspliktssystem, det s.k. Bränslebytet, syftar till att ge långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel och till att främja inblandning av biodrivmedel med hög klimatprestanda. Från och med den 1 januari 2018 föreslås full skattebefrielse för höginblandade biodrivmedel.

Vidare anför regeringen i budgetpropositionen att den avser att införa krav på att biodrivmedelsleverantörer ska informera konsumenterna om drivmedels miljöpåverkan. Regeringen lyfter även fram att den arbetar på EU-nivå för att skapa stabila villkor och långsiktiga förutsättningar för hållbara biodrivmedel och en fossilfri fordonsflotta.

I proposition 2017/18:1 utgiftsområde 23 framhåller regeringen att metanreduceringsersättningen är ett tioårigt pilotprojekt (2014–2023) med syftet att ersätta biogasproducenter för den dubbla miljönytta som uppstår när biogas produceras från gödsel. För att förstärka stödet har regeringen höjt budgeten för ersättningen med 30 000 000 per år under perioden 2016–2019. Regeringen

har även höjt ersättningen per kWh producerad biogas från högst 20 öre per kWh till högst 40 öre per kWh.

I proposition 2017/18:1 utgiftsområde 23 lyfter regeringen även fram att Jordbruksverkets utvärdering av metanreduceringsersättningen visar att den största klimatnyttan består i att biogasen kan ersätta fossila bränslen. Utvärderingen visar också att biogasproduktion från gödsel minskar utsläppen av växthusgaser från jordbruket genom att traditionell lagring av flytgödsel uteblir. Stödet har inneburit ökad produktion av biogas från gödsel, men osäkerhet om framtida ersättning kan påverka produktionen. Fler insatser för att främja och möjliggöra omställningen till en biobaserad ekonomi behövs både på nationell nivå och på EU-nivå.

Vid sidan av metanreduceringsersättningen finns det inom landsbygdsprogrammet ytterligare stöd till investeringar i biogasanläggningar, vilket redovisas inom utgiftsområde 23 anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.

Arbete för Östersjön

I budgetpropositionen anför regeringen att den gör en omfattande satsning på havs- och vattenmiljön för ett renare hav. Inom utgiftsområde 20 omfattar satsningen drygt 1,7 miljarder kronor 2018–2020. Satsningen omfattar bl.a. medel för att motverka övergödning, avlägsna miljögifter, återställa våtmarker och stärka det marina områdesskyddet. Medel tillförs även Havs- och vattenmyndigheten.

I fråga om Östersjöns djupbottnar konstaterar regeringen i denna budgetproposition att syresituationen fortfarande är dålig och utbredningen med syrefritt bottenvatten trots flera inflöden av syrerikt djupvatten är nästan lika stor som förut. Som redovisas under anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö pågår det i nuläget inga försök med artificiell syresättning av Östersjöns djupbottnar. En referensgrupp av oberoende forskare har studerat effekterna av tidigare pilotförsök med artificiell syresättning av havsbottnar. Enligt referensgruppen är kunskapsunderlaget inte tillräckligt för att gå vidare med fullskaliga experiment i Egentliga Östersjöns utsjöområden.

Som också nämns under anslaget 1:11 arbetar Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Sveriges geologiska undersökning (SGU) för att identifiera områden med höga fosforhalter i botten sediment som kan leda till internbelastning, dvs. läckage av fosfor från sedimenten till vattenmassan – detta för att öka kunskapen och på sikt kunna föreslå lämpliga åtgärder.

I budgetpropositionen anför regeringen att de åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer som i enlighet med vattenförvaltningsförordningen (2004:660) beslutades av vattendelegationerna i december 2016 är av stor betydelse för att nå målet Levande sjöar och vattendrag. Åtgärdsprogrammen innehåller tydliga mål och åtgärder riktade till myndigheter och kommuner som behövs för att förbättra tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten.

I fråga om övergödning redovisas regeringens satsningar även inom detta område under anslaget 1:11. Bland annat kan nämnas att regeringen avser att tillsätta en bred utredning om övergödning som ska titta på åtgärder inom de sektorer som bidrar mest till övergödningen, dvs. industri, jordbruk och kommunala reningsverk, med syfte att minska tillförseln av kväve och fosfor till kretsloppet och öka återcirkuleringen samt att få till åtgärder där de gör störst nytta. I detta sammanhang framhåller regeringen rovfiskarnas betydelse för att motverka effekten av övergödning genom s.k. trofiska kaskader, som under senare år uppmärksammats alltmer inom forskningen.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att vid sidan av lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) har medel även tillförts LIFE-IP-projektet Rich Waters. Projektet, som leds av Länsstyrelsen i Västmanlands län, startade 2017 och ska pågå i sju år. Syftet med projektet är att minska övergödningen i Norra Östersjöns vattendistrikt, och att stärka det lokala åtgärdsarbetet i kommuner, inom lantbruket och andra verksamhetsutövare. Budgeten är på 300 miljoner kronor och finansieras genom EU-medel, bidrag från Havs- och vattenmyndigheten (anslaget 1:11) samt genom medfinansiering av medverkande partner.

Åtgärder mot plast i haven

I denna budgetproposition framhåller regeringen att mikroplaster har vuxit fram som ett nytt globalt miljöproblem. Naturvårdsverket fick i augusti 2015 ett uppdrag från regeringen om att ”identifiera viktigare källor i Sverige till utsläpp av mikropartiklar av plast i havet, verka för att reducera uppkomst och utsläpp av mikroplaster från dessa källor samt, vid behov, föreslå författningsändringar för att minska utsläppen” (dnr M2015/2928/Ke). Uppdraget redovisades i juni 2017 (dnr M2017/01473/Ke). Naturvårdsverket bedömer att de källor som sammantaget står för de största utsläppen av mikroplast utgörs av vägar och däck, industriell produktion och hantering av primärplast, tvätt av syntetfibrer, konstgräsplaner, båtottenfärger och nedskräpning. I rapporten pekar verket på behovet av mer kunskap om spridningsvägar och miljöpåverkan. Rapporten har skickats på remiss, och remisstiden gick ut den 30 oktober 2017. Rapporten och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

För att öka kunskapen om vilka miljöeffekter som plast för med sig beslutade regeringen i juni 2017 att tillsätta en särskild utredare (dir. 2017:60). Syftet med utredningen är att på en vetenskaplig grund identifiera de miljöproblem som uppstår på grund av produktion och användning av plast, plastens tillsatser och de konsekvenser som uppstår i avfallshantering och materialåtervinning. Därtill syftar utredningen till att identifiera de miljöproblem som orsakas av att ökande mängder plastavfall och mikroplast hamnar i hav och sjöar. Utredningen inbegriper även en undersökning av huruvida det finns plaster i havet som är fullständigt nedbrytbara. Resultatet ska slutredovisas till Miljö- och energidepartementet senast den 1 december 2018.

I maj 2017 presenterade regeringen ett plastpaket med insatser om drygt 100 miljoner kronor per år till 2020. I budgetpropositionen framför regeringen att den anser att de diffusa utsläppen av mikroplaster via dagvatten till sjöar och hav från gator och vägar, konstgräsplaner, kläder och andra källor behöver minskas väsentligt och kostnadseffektivt. Regeringen tillför därför medel för att främja utveckling av ny reningsteknik och hållbara plaster samt för att stärka myndigheters arbete med att begränsa spridningen av mikroplaster. Särskilda medel för städinsatser riktas till de kommuner som drabbas av omfattande nedskräpning av plastskräp på stränder till följd av havsströmmar och plastskräp från land. Det innebär också en särskild satsning på information till allmänheten om varför man inte ska skräpa ned samt resurser till marin pedagogik med syfte att stärka barns och ungdomars kunskap om havsrelaterade frågor och om plastens effekter i havet. Satsningarna återfinns huvudsakligen under anslagen 1:1 Naturvårdsverket och 1:2 Miljöövervakning m.m. Därtill har Kemikalieinspektionen i uppdrag att utreda nationella åtgärder för att begränsa förekomsten av mikroplaster i kosmetiska produkter som innehåller plastpartiklar där syftet med tillsatsen är en annan än att uppnå en exfolierande och rengörande effekt. Myndigheten ska i samma syfte också föreslå åtgärder för att minska utsläppen till avloppssystemen av plastpartiklar i andra kemiska produkter. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2017.

Regeringen vidtar även internationella åtgärder. Under FN:s havskonferens i New York i juni 2017 anslöt sig Sverige till kampanjen Clean Seas. Kampanjen är ett globalt initiativ för att minska marin nedskräpning. Vid konferensen lyfte regeringen särskilt vikten av att stärka arbetet med att minska utsläpp och avfall till haven. I samband med konferensen beslutade regeringen att även ge 14 miljoner kronor i särskilt stöd till FN:s miljöprogram för dess arbete mot plast i haven. Regeringen anför i budgetpropositionen att man i juni 2017 till EU-kommissionen och Världshandelsorganisationens sekretariat anmälde ett förbud mot att använda plastpartiklar i kosmetiska produkter som är avsedda att sköljas av.

Slutligen kan det redovisas att EU-kommissionen presenterade en färdplan för en plaststrategi i en cirkulär ekonomi i januari 2017. Den planerade strategin ska minska spridningen av plast till miljön.

Viltförvaltningsmyndighet

I juli 2012 tillsattes en utredning för att se över den svenska jaktlagstiftningen. Ett delbetänkande om utvärdering av myndighetsansvaret för jakt och viltvård överlämnades i oktober 2013 (SOU 2013:71). Utredningen föreslog i första hand att en ny sammanhållen myndighet för jakt- och viltförvaltning – Viltmyndigheten – skulle inrättas. Jaktlagsutredningen lades ned i januari 2015. Riksdagen uppmanade regeringen i mars 2015 att inrätta en ny myndighet med ansvar för jakt- och viltförvaltning (bet. 2014/15:MJU9, rskr. 2014/15:154).

Naturvårdsverket redovisade i juni 2015 en strategi för svensk viltförvaltning med en övergripande vision, mål och delmål för det ansvar som Naturvårdsverket har som central myndighet för frågor om vilt, rovdjur och jakt samt som vägvisare för andra myndigheter och aktörer. Strategin har remissbehandlats.

I maj 2016 upprepade riksdagen sin uppmaning till regeringen om att en ny myndighet för jakt- och viltförvaltning bör utredas senast under 2016 (bet. 2015/16:MJU19, rskr. 2015/16:227).

I regeringens skrivelse Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2016/17:75) som överlämnades till riksdagen den 16 mars 2017, bemötte regeringen tillkännagivandet om en ny myndighet för jakt- och viltförvaltning. Regeringen angav att Jaktlagsutredningens betänkande har remitterats och att regeringens bedömning är att vissa aspekter kring en eventuell ny myndighet kräver ytterligare utredning. Före regeringens vidare hantering av inrättandet av en ny viltmyndighet vill regeringen avvakta dels den pågående översynen av Viltvårdsfondens användning, dels Naturvårdsverkets kommande genomförande av En strategi för svensk viltförvaltning. Ärendet bereds därmed vidare.

I proposition 2017/18:1 utgiftsområde 23 uppger regeringen att Naturvårdsverkets arbete inom ramen för strategin för svensk viltförvaltning successivt kommer att utveckla den svenska viltförvaltningen. Utgångspunkten för detta arbete är viltets värde i bred bemärkelse: naturupplevelser och besöksnäring, jakt, tillgång till viltkött, ny företagsamhet, bevarande av biologisk mångfald och samexistens med andra landsbygdsnäringar. Den vidgade ansatsen främjar och understöder enligt regeringen satsningar inom såväl livsmedelsstrategin som landsbygdspolitiken. Regeringen lyfter även fram att Naturvårdsverket under 2016 genomförde en bred informationssatsning om den nya viltstrategin. Enligt regeringen är det helt avgörande att samtliga aktörer inom viltförvaltningen, länsstyrelser, jägarorganisationer och markägare, arbetar i samma riktning. I strategin ingår också kunskapsspridning av olika forskningsresultat med relevans för den praktiska förvaltningen.

I sitt svar den 19 januari 2017 på den skriftliga frågan 2016/17:637 påpekade landsbygdsministern att regeringen har tagit flera initiativ till att utreda de frågeställningar som är aktuella i riksdagens tillkännagivande. Statsrådet nämnde bl.a. att Jaktlagsutredningens betänkande har remitterats och regeringens bedömning är att vissa frågor kräver ytterligare utredning. Enligt statsrådet måste utestående frågor analyseras betydligt djupare än vad utredningen har gjort, och betänkandets förslag när det gäller finansieringen är inte tillfredsställande. Svensk viltförvaltning har förändrats över tid och fortsätter att utvecklas. Frågan är därmed komplex och har många aspekter som måste beaktas och tas hänsyn till. Statsrådet anförde avslutningsvis att en väl utformad myndighetsstruktur är en förutsättning för en effektiv och hållbar viltförvaltning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (2017/18:MJU1y) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 20. De ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:FiU1, rskr. 2017/18:54).

Enligt utskottets bedömning är den fördelning på anslagen och de bemyndiganden om ekonomiska åtaganden som regeringen har föreslagit väl avvägda. Utskottet hänvisar i denna del till de kompletterande uppgifter som har redovisats under respektive anslag ovan. Utskottet har heller inget att invända mot den investeringsplan som föreslås för Naturvårdsverket.

Därmed tillstyrker utskottet de anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som regeringen har föreslagit för budgetåret 2018 och avstyrker oppositionspartiernas alternativa budgetförslag. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndiganden att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden. Utskottet tillstyrker dessutom regeringens förslag om en investeringsplan för fastigheter för Naturvårdsverkets investeringar under 2018–2020. Samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU. Bemyndigandet innebär också att regeringen har rätt att annullera motsvarande mängd utsläppsenheter för Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod 2013–2020 när så är möjligt.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU. Bemyndigandet innebär också att regeringen har rätt att annullera motsvarande mängd utsläppsenheter för Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod 2013–2020 när så är möjligt.

Sverige minskade utsläppen av växthusgaser mer 2016 än vad Sverige har åtagit sig under EU:s ansvarsfördelningsbeslut, som reglerar medlemsstaternas årliga utsläppsutrymme mellan 2013 och 2020. Det innebär att det kommer att uppstå ett överskott, dvs. återstå ett innehav efter avräkning

mot åtagandet inom EU av utsläppsenheter (s.k. annual emission allocation, AEA). Avräkningen mot Sveriges åtagande sker tidigast 2018. Regeringen bedömer att överskottet av AEA från 2016 kommer att motsvara ca 6,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter. För att bidra till en ökad ambition för utsläppsminskningar inom EU föreslår regeringen att överskotten av utsläppsenheter tas bort för 2016.

Sverige har möjlighet att spara utsläppsenheter till kommande år eller föra över utsläppsenheter till andra medlemsstater. Utifrån utsläppsutvecklingen samt prognosen till 2020 för medlemsländerna förväntas efterfrågan på utsläppsenheter från andra medlemsstater vara begränsad. Mot bakgrund av detta samt avsaknaden av ett marknadspris bedömer regeringen att inget ekonomiskt värde kan anges för det svenska överskottet av AEA.

Under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod, dvs. 2013–2020, kommer varje AEA att vara kopplad till en tilldelad utsläppsenhet under Kyotoprotokollet, s.k. assigned amount unit (AAU). Det innebär att för varje AEA som tas bort under EU:s ansvarsfördelningsbeslut måste också en AAU annulleras under Kyotoprotokollet. Utfärdandet av AAU är dock avhängigt av när Kyotoprotokollet för den andra åtagandeperioden träder i kraft. Det är osäkert om detta kommer att ske under 2017, vilket innebär att annullering av AAU för borttagna AEA kan genomföras först senare.

Utskottets ställningstagande

I förra årets budgetbeslut bemyndigade riksdagen regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som inte skulle komma att behövas för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116). Utskottet framhöll, liksom vid tidigare motsvarande beslut, att åtgärden att ta bort utsläppsenheter både garanterar att de utsläppsminskningar som har gjorts blir bestående och skickar en tydlig signal om ansvar i klimatpolitiken.

Utskottet finner inte skäl att ändra sin inställning i denna fråga. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör bidra med en ökad ambition för utsläppsminskningar inom EU och tillstyrker det efterfrågade bemyndigandet.

Annulering av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera de utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats t.o.m. 2016.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats t.o.m. 2016. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

Genom programmet för internationella klimatinsatser har Sverige förvärvat utsläppsenheter utfärdade under Kyotoprotokollet för utsläppsminskningar som har åstadkommit genom projekt i andra länder. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera de ca 5 miljoner utsläppsenheter, i form av certifierade utsläppsminskningar (certified emission reduction, CER), av Sveriges innehav som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats fr.o.m. 2013 t.o.m. 2016.

Det förväntade gapet mellan målet och de förväntade utsläppen till 2020 är i nuläget ca 0,8 miljoner ton. Det kommer därför inte att finnas behov av alla förvärvade utsläppsenheter, och regeringen anser att det bästa för klimatet är att annullera de utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och har levererats t.o.m. 2016. Alternativen till annullering vore att spara utsläppsenheterna eller att sälja dem. Om de skulle säljas är efterfrågan begränsad, och på grund av de stora överskotten på marknaden har priserna på CER länge varit mycket låga. Att annullera enheterna säkerställer att de inte säljs och släpps ut på marknaden.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare bemyndigat regeringen att annullera Sveriges överskott av utsläppsutrymme från Kyotoprotokollets första åtagandeperiod (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:MJU1, rskr. 2016/17:116). Utskottet har inte ändrat sin inställning, utan anser fortfarande att det är angeläget att Sverige intar en ledande position i klimatpolitiken och bidrar till att utrymmet att släppa ut växthusgaser minskas. Utskottet tillstyrker därför förslaget om att bemyndiga regeringen att annullera utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges

program för internationella klimatinsatser under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod.

Övriga motioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bekämpning av mygg och spansk skogssnigel (S, M, KD).

Motioner

Storskalig myggbekämpning

Ett antal motionsyrkanden handlar om myggbekämpning i nedre Dalälven. Enligt motion 2017/18:515 av Lars Beckman (M) bör möjligheterna att bekämpa mygg ses över. Enligt motionären är ämnet BTI ett effektivt sätt att bekämpa mygg, och snabb handläggning av Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna vad gäller bekämpning med BTI är av allra största vikt. I motion 2017/18:1529 förespråkar samma motionär att handlägningsärenden om bekämpning av mygg hanteras av en och samma myndighet.

Enligt motion 2017/18:1315 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 1 krävs det en väl etablerad metod för myggbekämpning. Motionären anser att kostnader för alternativa myggbekämpningsåtgärder ska redovisas (yrkande 2). Därtill efterlyser motionären stöd till utveckling av SIT-metoden mot översvämningsmygg (yrkande 3).

Åtgärder mot spansk skogssnigel

Enligt motion 2017/18:1847 av Marie Granlund (S) behövs en strategi mot den spanska skogssnigeln, även kallad mördarsnigeln. Problemet med den spanska skogssnigeln är stort och kräver åtgärder såsom forskning och hårdare kontroller av plantskolor och av import av växter. Enligt motionären bör åtgärder mot spansk skogssnigel också lyftas på EU-nivå.

Kompletterande uppgifter

Storskalig myggbekämpning

Kemikalieinspektionen är den myndighet som beslutar om produktgodkännande för bekämpningsmedel. Enligt uppgift från Kemikalieinspektionen är proteinkristaller från bakterien BTI en av de aktiva substanser mot stickmygglarver som används i bekämpningsmedlet Vectobac G. Det nuvarande produktgodkännandet av Vectobac G gäller t.o.m. april 2025.

I Sverige är spridning av BTI den mest beprövade metoden för att begränsa akut förekomst av översvämningsmyggor. För att BTI ska ha någon effekt

krävs det att medlet sprids vid rätt tidpunkt i förhållande till mygglarvernas utvecklingsstadier. Om det sprids för tidigt hinner medlet bli verkningslöst före larvernas utveckling till vuxna mygg. Om det sprids för sent, har larverna kläcks och BTI har ingen effekt. Eftersom det krävs kunskap och finns ett behov av kontroll vid storskaliga bekämpningsinsatser finns det regler för bekämpning med BTI. Olika regler gäller för olika typer av områden, och därför hanterar olika myndigheter ansökningar om tillstånd för myggbekämpning med BTI. Som exempel kan nämnas att Naturvårdsverket handlägger ansökningar för att sprida bekämpningsmedlet ifrån luften och i de fall området är ett Natura 2000-område. Länsstyrelsen handlägger ansökningar för bekämpning av mygg i övriga skyddade områden.

I juni 2013 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utvärdera effekterna av bekämpning med BTI av översvämningsmyggor för att säkerställa att denna metod inte har negativa effekter på den känsliga miljön. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i november 2015 (NV-05266-13). I sin rapportering av uppdraget påpekade myndigheten att kunskapen om effekterna av BTI på andra taxonomiska grupper i ekosystemet är bristfällig, och att ytterligare studier behövs. Av denna anledning anser både Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket att BTI inte är en långsiktig hållbar lösning på myggproblematiken. Myndigheterna ser därför ett behov av alternativa lösningar för att på sikt kunna undvika storskaliga bekämpningsinsatser.

I maj 2016 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att dels bevaka forskningsläget vad gäller åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg, dels sprida information om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Därtill ingick det i uppdraget att bevaka forskningsläget vad gäller bekämpning av översvämningsmygg. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 30 mars 2017 (NV-04189-16).

Naturvårdsverket anför i sin redovisning av uppdraget att förebyggande arbete för att minska förekomsten av översvämningsmygg har en positiv effekt. Naturvårdsverket har arbetat med att identifiera olika metoder för att förebygga förekomsten av mygg. Hävd, slåtter, betesdrift, dikesunderhåll, buskröjning, minskad övergödning och reglering av vattennivån är några förebyggande åtgärder som kan vidtas för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Därtill har reglering av vattenföringen betydelse för myggproduktionen. Myndigheten anför att förebyggande metoder på lång sikt kan minska behovet av bekämpningsmedel som BTI. För att underlätta för alla intresserade att ta del av den kunskap som finns inom området upprättade Naturvårdsverket i mars 2017 en webbsida med samlad information om alternativa bekämpningsmetoder. Enligt uppgift från Regeringskansliet kvarstår Naturvårdsverkets uppdrag att bevaka forskningsläget vad gäller både åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg och bekämpning av översvämningsmygg.

Därtill redovisade länsstyrelserna i Gävleborg och Värmland i mars 2017 för regeringen en sammanställning av regional kunskap om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg (M2013/03034/Nm). Redovisningen baserades på uppdraget om regionala landskapsstrategier som genomfördes 2010–2013 av Länsstyrelsen i Gävleborg i samarbete med länsstyrelserna i Dalarna, Uppsala och Västmanland. I redovisningen lyfter länsstyrelserna fram att forskning visar att det är möjligt att begränsa massförekomst av översvämningsmygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket är SIT (sterile insect technique) en metod som bygger på att släppa ut steriliserade mygghanar som har behandlats med röntgenstrålning, vilket förstör deras könsceller. Enligt Naturvårdsverket är det i dagsläget osäkert om metoden kan anpassas till svenska förhållanden.

I sitt svar på interpellation 2016/17:553 framhöll miljöministern den 31 augusti 2017 att bekämpning av översvämningsmygg till stor del är ett regionalt ansvar. Det gäller exempelvis skötselåtgärder av slätter och bete. Statsrådet påpekade att både den förra och den nuvarande regeringen har uttalat att bekämpning med Vectobac G inte är en hållbar lösning. Det är viktigt att finna långsiktiga lösningar på problemen med massförekomst av översvämningsmygg.

Avslutningsvis kan det redovisas att enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2017 fick myndigheten ge 3 000 000 kronor i bidrag till Länsstyrelsen Gävleborg för åtgärder för att begränsa massförekomsten av översvämningsmygg sommaren 2017.

Åtgärder mot spansk skogssnigel

I denna budgetproposition påpekar regeringen att det i Sverige finns ca 2 200 främmande arter på platser som är utanför deras vanliga hemvist. Av dem uppskattas 387 som invasiva och 84 som eventuellt invasiva. För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter antog Europaparlamentet och rådet i oktober 2014 förordning 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt förordningen, som trädde i kraft den 1 januari 2015, är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den s.k. unionsförteckningen över invasiva främmande arter. Sedan augusti 2017 finns 49 arter upptagna på förteckningen över invasiva främmande arter. Spansk skogssnigel är inte av unionsbetydelse och är därmed inte upptagen på förbudslistan.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen att svenska myndigheter arbetar med att ta fram bl.a. föreskrifter, hanteringsprogram, vägledning och information med anledning av förordningen om invasiva främmande arter. Av denna anledning har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten

lämnat förslag till regeringen på en svensk förordning (NV-02066-15). Regeringen har skickat ut förslaget på remiss, och ärendet är under beredning.

Vidare lyfter regeringen fram att myndigheterna har inlett en systematisk kartläggning av arter som inte är EU-reglerade men som är eller riskerar att bli invasiva i Sverige. Ett exempel på en sådan art är spansk skogssnigel. Kartläggningen syftar till att bedöma vilka främmande invasiva arter utöver de som finns på den EU-gemensamma förteckningen som bör prioriteras i det nationella arbetet. Slutligen kan det redovisas att Miljö- och energidepartementet har aviserat en proposition om invasiva främmande arter till januari 2018.

Utskottets ställningstagande

I fråga om storskalig bekämpning av översvämningsmygg vill utskottet betona att både den nuvarande och den tidigare regeringen har uttalat att bekämpning med BTI inte är en långsiktigt hållbar lösning. Utskottet välkomnar därför att regeringen gett både Naturvårdsverket och länsstyrelserna i uppdrag att identifiera alternativa förebyggande åtgärder som på lång sikt kan minska behovet av BTI.

Utskottet noterar att det krävs god kunskap om när och hur BTI ska spridas för att bekämpningsmedlet ska ha någon effekt. Därtill behöver den känsliga miljön i nedre Dalälven tas i beaktande. Utskottet anser att myndigheternas handläggning av ansökningsärenden ska ses i ljuset av detta. Utskottet noterar även att regeringen årligen hittills har avsatt särskilda medel för bekämpning av översvämningsmygg.

Mot denna bakgrund bedömer utskottet att regeringen arbetar aktivt både för att förebygga förekomsten av mygg och för att bekämpa mygg när massförekomst är ett faktum. Motionerna 2017/18:515 och 2017/18:1529 av Lars Beckman (M) samt motion 2017/18:1315 av Mikael Oscarsson (KD) yrkandena 1–3 bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Vad gäller bekämpning av spansk skogssnigel välkomnar utskottet att svenska myndigheter har inlett en systematisk kartläggning av främmande arter som inte är EU-reglerade men som är eller riskerar att bli invasiva i Sverige, för att bedöma vilka av dessa arter som bör prioriteras i det nationella arbetet. Därtill noterar utskottet att en proposition om invasiva främmande arter är aviserad till januari 2018. Utskottet föreslår att motion 2017/18:1847 av Marie Granlund (S) lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som redan pågår.

Reservation

Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2018

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 i enlighet med Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2 och ställer sig bakom det som anförs i reservationen samt tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD),

2017/18:3902 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkandena 5 och 6 samt

2017/18:3903 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkandena 1, 5 och 6,

bifaller delvis proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 punkt 4 och avslår motionerna

2017/18:156 av Said Abdu (L),

2017/18:283 av Jan Lindholm (MP) yrkande 3,

2017/18:287 av Jan Lindholm (MP),

2017/18:839 av Peter Jeppsson m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 5,

2017/18:2607 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 3,

2017/18:2732 av Pål Jonson (M),

2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19,

2017/18:3349 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2,

2017/18:3354 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3,

2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19,

2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C),

2017/18:3740 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1,

2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L),

2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 65,

2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 1–7 och

2017/18:3872 av Maria Stockhaus (M).

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

= utskottet

c) Godkännande av en investeringsplan

= utskottet

Ställningstagande

Den 22 november 2017 fastställde riksdagen utgiftsområdenas ramar för 2018. Riksdagen antog då en ram för utgiftsområde 20 som är 3 440 miljoner kronor högre än vad Sverigedemokraterna har föreslagit i motion 2017/18:3064. Vi vidhåller vår uppfattning om utgiftsramens nivå och anser att anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård bör fördelas enligt följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 150 000 000 kronor, bl.a. till följd av att vi motsätter oss förslaget om en ecobonus för överflyttning av transporter från vägar till sjöfart.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning och för statsbidrag till ideella organisationer. Sverigedemokraterna vill se en renodling av detta område så att medel i första hand används till sådant som enligt vår mening är statens uppgift. Dessutom noterar vi att regeringen höjer anslaget kraftigt, medan Sverigedemokraterna förordar den nivå som rådde tidigare. Sammanfattningsvis föreslår vi att anslaget minskas med 55 000 000 kronor.

Vi föreslår att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur minskas med 398 000 000 kronor, vilket ska ses mot bakgrund av att regeringen lägger sig på en mycket hög nivå i sin budget. För detta anslag har det också betydelse att Sverigedemokraterna vill dra ned på inköpen av skog för skyddsändamål.

Sverige har omkring 80 000 förorenade områden i behov av sanering. Sanering av förorenade områden är ett miljömål som anses svårt att uppnå i tid samtidigt som det är ett mål som vi har goda möjligheter att påverka. Sverigedemokraterna föreslår därför en förstärkning av anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden med 20 000 000 kronor.

När det gäller anslaget till Kemikalieinspektionen föreslår vi inte någon annan nivå än regeringen i vår budgetmotion, men anser att riksdagen i enlighet med motion 2017/18:3902 (SD) yrkandena 5 och 6 bör uppmana regeringen att ge Kemikalieinspektionen ett tydligare uppdrag att samverka med myndigheter och branschorganisationer och att intensifiera arbetet med att förkorta handläggningstiderna. Kemikalieinspektionens långa handläggningstider utgör ett problem, särskilt när det gäller prövningen av bekämpningsmedel, och bidrar till ökade kostnader för svenska företag.

Anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer får användas till utgifter för internationella miljöorganisationer. Vi motsätter oss en ökning av anslaget jämfört med 2017 och föreslår därför att anslaget minskas med 45 000 000 kronor.

Den s.k. supermiljöbilspremierna är i praktiken en subvention av ett lägre antal dyra bilar och har visat sig vara ett ineffektivt sätt att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid. Sveriges marknad är så pass liten att den

inte driver den tekniska utvecklingen. Sverigedemokraterna vill därför ta bort anslaget 1:8 Supermiljöbilspremien. Anslaget minskas således med 250 000 000 kronor.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) är en viktig samhällsinstitution. Sverigedemokraterna rekommenderar en nivå på anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut som ligger i linje med budgeten för 2017, alltså en minskning med 19 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Östersjön är ett innanhav med fundamental betydelse i ekonomiskt, kulturellt och ekologiskt avseende för Sverige och norra Europa. Östersjöns miljö är sedan länge hårt belastad, bl.a. av övergödning. Som vi framhåller i motion 2017/18:3903 yrkande 1 bör arbetet med att återställa Östersjön intensifieras. Vi vill därför att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 50 000 000 kronor. Medlen ska t.ex. få användas till åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. De extra medel som Sverigedemokraterna vill tillföra skulle kunna användas till pilotprojekt för att komma till rätta med syrefria botten, eller andra adekvata åtgärder i samråd med experter.

Utgångspunkten för Sverigedemokraternas klimatpolitik är att Sverige har ett av världens allra lägsta utsläpp av växthusgaser per capita samt att oljeberonde och utsläpp av växthusgaser i högsta grad är globala frågeställningar. Det ter sig därför naturligt att satsningar på detta område görs i ett internationellt sammanhang, och därför förordar vi en ökning av anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi ser med oro på att regeringen vill undanta upp till en och en halv miljon hektar skogsmark från produktion. Kostnaden för markinköp blir mycket stor. En indirekt kostnad uppstår också när produktiv skogsmark tas ur bruk, vilket i slutändan blir en förlust för hela samhället. Sverigedemokraterna vill begränsa markinköpen och i stället prioritera skötseln av redan skyddade områden. Vi föreslår därför att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur minskas med 1 018 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi föreslår att inga medel anslås till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar eftersom vi anser att det är en satsning som kostar statskassan stora pengar, medan nyttan är svår att mäta. Sverige tar redan på sig mycket större utsläppsminskningar av växthusgaser än jämförbara länder, och vi anser att budgetmedel främst bör läggas på mer effektiva miljöinsatser. Vi avvisar således regeringens satsning på 1 590 000 000 kronor.

Elbusspremien som infördes 2016 har tyvärr visat sig både ineffektiv och ha en låg efterfrågan bland de tilltänkta parterna. Vi anser att medlen som regeringen avsätter till anslaget 1:17 Elbusspremie skulle göra större nytta på andra områden och föreslår därför att det inte anslås några medel till anslaget. Vi avvisar således regeringens satsning på 100 000 000 kronor.

Sverigedemokraterna anser att investeringsstödet för gröna städer är ett politiskt projekt med oklara ambitioner och att det därför inte bör realiserats.

Vi föreslår således att det inte anslås några medel till anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer. Det betyder att anslaget minskas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi föreslår att inga medel ska anslås till anslaget 1:19 Elcykelpremie. Det betyder att anslaget minskas med 350 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Att avsätta budgetmedel i denna omfattning till en elcykelpremie anser vi är en felaktig ekonomisk prioritering. Vi noterar att elcykelmarknaden redan fungerar tillfredsställande.

En ökande budget för forskningen kommer i längden att kräva en mer omfattande förvaltning, vilket Sverigedemokraterna budgeterar för genom att öka anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande med 5 000 000 kronor. Sverigedemokraterna anser att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande är en viktig aktör för att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation i områden knuta till miljö och areella näringar. Sverigedemokraterna vill också lägga in en högre växel vad gäller forskning kring globala miljöproblem och avsätta väsentligt mer medel för detta ändamål. Därför föreslår vi att anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning tillförs 10 000 000 kronor mer än enligt regeringens förslag. Vidare vill Sverigedemokraterna inrätta ett särskilt anslag riktat mot framtida lösningar på globala miljöfrågor, främst på energi- och klimatområdet. En balanserad miljödebatt bör ha sin utgångspunkt i att världens befolkning ökar och att efterfrågan på energi och resurser måste mötas. Kunskap, teknik och internationellt samarbete är nyckelord inför framtiden. Vi föreslår att det nya anslaget 2:3 Innovativ miljöteknik tillförs totalt 250 000 000 kronor.

I motion 2017/18:3903 (SD) yrkandena 5 och 6 framhåller vi att mellan 1,5 och 4,5 procent av all tillverkad plast hamnar i havet. Det innebär att mellan 4 och 12 miljoner ton plast tillförs haven per år. Plasterna kan ätas av vattenlevande djur, varefter de förflyttas uppåt i näringskedjan. Materialet kan vara skadligt i sig, men plasterna kan också transportera miljögifter. I motionen förordar vi en helhetsstrategi för att reducera dessa problem. Ökade resurser bör avsättas för att kartlägga flödena av plast, både mikroplast och makroplast, i samhället. Sverigedemokraterna föreslår därför att ett nytt anslag 2:4 Åtgärder mot plast i haven ska föras upp på statens budget och att totalt 100 000 000 kronor anvisas till detta anslag. De medel som Sverigedemokraterna viker för dessa ändamål kan också kanaliseras till akademi och industri för att ta fram nya, nedbrytbara material som vi ser som en delösning på denna problematik.

Slutligen föreslår vi ett nytt anslag 2:5 Laddinfrastruktur som ska tillföras totalt 100 000 000 kronor. På sikt står Sverige och övriga världen inför en gradvis övergång från fossila bränslen till andra energislag i transportsektorn. Ett av alternativen är eldrift. Vi noterar att eldrift gynnar statsmiljön i form av exempelvis mindre buller. En fördel för Sveriges del är dessutom att vi har en i det närmaste fossilfri elproduktion. Tillgången till laddinfrastruktur utgör en

begränsning för en ökad eldrift. Vi tror att marknadskrafterna på sikt kommer att driva fram bra lösningar, men budgeterar samtidigt för ett statligt bidrag.

I de delar vi inte framför någon annan uppfattning än regeringen gäller det som anförs i budgetpropositionen för 2018 om anslagets belopp och ändamål. Vi ställer oss även bakom de bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområde 20 som regeringen föreslår och den investeringsplan som föreslås för Naturvårdsverket.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (M)

Åsa Coenraads (M), Jesper Skalberg Karlsson (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M) och Sten Bergheden (M) anför:

I motionen Vi tror på Sverige – Moderaternas budgetmotion 2018 (2017/18:3681) presenteras Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Moderaterna är partiet för de som jobbar, de som vill jobba och de som har jobbat. Därför föreslår vi reformer för att öka jobbchanserna för att alla som vill jobba, men som av olika anledningar står utanför, ska få chansen på den svenska arbetsmarknaden. Ansträngningar ska löna sig och alla ska ha möjligheten att själva försörja sig. Denna utgångspunkt är också helt nödvändig om vi ska lösa vår tids stora utmaning – integrationen av alla de som är nya i Sverige.

Samtidigt som det behöver löna sig bättre att jobba och samtidigt som statens kärnuppgifter måste stärkas behöver vi också rusta Sverige inför nästa lågkonjunktur. När den kommer ska Sverige kunna möta den med en aktiv stabiliseringspolitik som inte drabbar samhällets svagaste. Det kräver en mer återhållsam inriktning på politiken i dagens högkonjunktur. Vi moderater har därför ett finansiellt sparande som är 10 miljarder kronor starkare varje år än regeringens. Kombinationen av offensiva satsningar och en stramare finanspolitik blir möjlig genom tydliga prioriteringar, där jobb, trygghet och välfärd alltid går före bidrag och subventionspolitik.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag på ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 20. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i motion 2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M).

Moderaterna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 188 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare anser vi att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minskas med 87 000 000 kronor samt att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minskas med 605 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:5 Miljöforskning så föreslår vi att det ökas med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Moderaterna tror på människans inneboende förmåga att hitta nya vägar för att lösa problem. Då

krävs forskning och kunskap som kan vägleda oss i arbetet för att värna miljön och stoppa klimatförändringarna.

När det gäller anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen är vår uppfattning att anslaget bör vara 10 000 000 kronor lägre än vad regeringen föreslår. Enligt Moderaterna bör anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med 67 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

I fråga om anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö så är Moderaterna av uppfattningen att det bör ökas med 95 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Haven utsätts för allt fler påfrestningar till följd av t.ex. övergödning, marint skräp, försurning och föroreningar. För att möta dessa utmaningar tog alliansregeringen ett samlat grepp om havs- och vattenpolitiken, och Moderaterna vill fortsätta det angelägna arbetet för rena och friska hav.

När det gäller anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar anser vi att det bör ökas med 500 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Flera rapporter pekar på att det mest kostnadseffektiva verktyget inom klimatpolitiken är internationella klimatinsatser som exempelvis mekanismen för ren utveckling (CDM). Dessa mekanismer har visat sig vara mycket kostnadseffektiva och har gett goda resultat ur flera synvinklar såsom klimat, luftkvalitet, hälsa, tekniköverföring och teknikutveckling.

Enligt Moderaterna bör anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete sänkas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag, och anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur bör sänkas med 740 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Moderaterna ställer sig inte bakom regeringens förslag om anslagen 1:16 Klimatinvesteringar och 1:17 Elbusspremie, utan anslagen avvisas i sin helhet. Därför anser vi att anslaget 1:16 Klimatinvesteringar bör minskas med 1 590 000 000 kronor och att anslaget 1:17 Elbusspremie bör minskas med 100 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Moderaterna ställer sig heller inte bakom regeringens förslag om investeringsstöd för gröna städer, elcykelpremie och Industriklivet, utan anslagen avvisas i sin helhet. Därför anser vi att anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer bör minskas med 100 000 000 kronor, att anslaget 1:19 Elcykelpremie bör minskas med 350 000 000 kronor och att anslaget 1:20 Industriklivet bör minskas med 300 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

I fråga om anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning föreslår Moderaterna ingen annan anslagsnivå än vad regeringen gör. Samtidigt föreslår vi i motion 2017/18:3349 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2 att regeringen prioriterar forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön. Försurning av världshaven förväntas få stora konsekvenser, men det finns inte tillräckligt mycket forskning på hur försurningen kommer att påverka marina ekosystem. Sådan forskning behöver därför prioriteras. I motion 2017/18:3354 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 föreslår vi även att regeringen främjar

forskning om ekosystemtjänster och deras betydelse för vårt samhälle. Sådan forskning behövs bl.a. för att göra det enklare för beslutsfattare att se konsekvenserna av att ignorera problemen med minskande biologisk mångfald.

Moderaterna vill avsätta 100 000 000 kronor till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Insatser för en fossiloberoende fordonsflotta är högt prioriterade för Moderaterna. Vi vill att satsningen på statligt stöd till laddstolpar fortskrider för att säkerställa att nödvändig infrastruktur finns för en omställning av fordonsflottan.

Moderaterna vill avsätta 75 000 000 kronor till ett nytt anslag, Nollvision för basindustrin genom CCS-strategi. För Moderaterna är det viktigt att behålla basindustrin i Sverige och undvika att både arbetstillfällena och utsläpp av växthusgaser flyttar utomlands. Vi tror att en nollvisionsstrategi för basindustrin bestående av två ben, där det ena benet är processteknik som är fri från utsläpp av växthusgaser och det andra benet är geologisk lagring av koldioxid (CCS), är en bra väg framåt. Det bör göras i samarbete mellan staten och industrin. I nollvisionsstrategin är dialog och samverkan mellan basindustrin och staten nyckeln för att skapa bra förutsättningar för fortsatta utsläppsminskningar parallellt med en växande ekonomi.

Vi föreslår också att 5 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag, Nationell bioekonomistrategi. Sverige är ett land som är mycket rikt på skog. Det medför ett ansvar att bruka skogen rätt. Sverige har länge varit bra på att bruka skogen på ett hållbart sätt, och det finns i Sverige enormt mycket kunskap och forskning på området. Genom att inrätta en nationell bioekonomistrategi menar vi att man med hjälp av de gröna näringarna kan skapa större miljö- och klimatnytta. Den nationella strategin ska vara en väl förankrad strategi som kräver att staten och näringslivet samverkar för att underlätta den omställning som krävs för exempelvis skogsindustrin och lantbruket.

Moderaterna har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

2. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (C)

Kristina Yngwe (C) anför:

Mitt i en stark internationellt driven högkonjunktur växer problemen i svensk ekonomi. Tudelningen ökar på den svenska arbetsmarknaden, där utsatta grupper utgör en allt större del av de arbetslösa. Det finns samtidigt en klyvning mellan de orter som vunnit på strukturomvandlingen och följt med i den globala uppgången och de som ställts utanför. Regeringen bedriver i det läget en oansvarig löftespolitik som minskar det strukturella sparandet och förstärker obalanserna och riskerna för en överhettning, i stället för att använda de goda tiderna för att skapa en hållbar grund för långsiktig tillväxt. Till skillnad från regeringen vill Centerpartiet spara när konjunkturen är god, både för att ha resurser att möta nästa kris och för att inte förstärka riskerna för en

överhettning som kan leda till en ny kris. Vi sparar 10 miljarder kronor mer än regeringens 2018 och totalt 30 miljarder kronor mer 2018–2020.

Sverige ska fortsätta att lysa som miljöföredöme, inte minst i klimatfrågan, genom att förena ökad tillväxt med minskande utsläpp, en utveckling som tyvärr avstannat under senare år. Utsläppen från transporter har inte minskat tillräckligt snabbt. Omställningen av transporterna behöver därför skyndas på genom en grön bilbonus för personbilarna, premier för transporter som minskar utsläppen och krav på biobränsleinblandning för såväl flyg som tunga transporter. Vi vill också stärka lokala och internationella insatser för att rädda hav och vattendrag undan övergödning och nedsmutsning och trygga rent dricksvatten.

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Eftersom riksdagen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den Centerpartiet önskar avstår vi från att delta i beslutet om anslagens fördelning. Centerpartiets budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. I stället framför vi i detta särskilda yttrande den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 som förordas i Centerpartiets anslagsmotion 2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C).

Centerpartiet anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 180 330 000 kronor i förhållande till regeringens förslag i syfte att finansiera dels inrättandet av en viltvårdsmyndighet, dels Centerpartiets egen satsning på en blå miljard. Vidare anser Centerpartiet att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minskas med 82 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att anslaget bör minskas bl.a. till följd av att regeringens insatser mot plast i hav och natur avvisas till förmån för Centerpartiets egen satsning inom området. Vad gäller anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur motsätter vi oss regeringens satsningar på våtmarker, och vi föreslår därför att anslaget minskas med 275 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Av anslagsmedlen vill vi att 275 000 000 kronor avsätts till Centerpartiets förslag om en blå miljard.

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden bör enligt vår mening minskas med 155 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Centerpartiet avvisar regeringens förslag om sanering av miljögifter och avsätter i stället medel till vårt eget förslag om en blå miljard.

Centerpartiet anser att anslaget 1:5 Miljöforskning bör ökas med 105 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag till följd av vår satsning på en blå miljard. När det gäller anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen så ställer sig inte Centerpartiet bakom regeringens förslag om att utveckla myndighetens arbete med den globala kemikaliekontrollen. I stället bör medel användas till Centerpartiets satsning på en giftfri vardag och en förstärkning av arbetet mot farliga kemikalier. Av denna anledning anser vi att anslaget bör ökas med 40 760 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

I fråga om anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie vill Centerpartiet minska detta med 250 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi vill slopa denna budgetpost i sin helhet eftersom vi anser att premien i praktiken är en subvention av ett mindre antal dyra bilar och att den har visat sig vara ineffektiv för att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid.

När det gäller anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut så anser vi att anslaget bör minskas med 1 080 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare bör anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 158 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag till följd av Centerpartiets satsning på en blå miljard. Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete bör ökas med 150 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag, även det till följd av Centerpartiets satsning på en blå miljard.

När det gäller anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur så anser Centerpartiet att det bör minskas med 740 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Centerpartiet avvisar regeringens förslag om skydd av skog. När det gäller anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten så är vi av uppfattningen att det anslaget bör minskas med 11 200 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar bör enligt vår mening minskas med 1 340 000 000 kronor eftersom vi avvisar regeringens förslag om att utöka Klimatklivet. Effektiviteten i denna typ av program har fått kritik från bl.a. Konjunkturinstitutet, som hävdar att Klimatklivet riskerar att bli ”ett kraftfullt slag i luften”. Centerpartiet väljer i stället att satsa pengar på de delar av Klimatklivet som kan förväntas vara effektiva, t.ex. stöd till utbyggnad av laddinfrastruktur. Vidare avvisar vi även regeringens förslag till ett laddhemma-stöd till förmån för våra egna satsningar på området.

När det gäller anslaget 1:17 Elbusspremie föreslår Centerpartiet ingen annan anslagsnivå än vad regeringen gör. Däremot föreslår vi i partimotion 2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19 att regeringen inför styrmedel som ökar incitamenten för klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar. Inte minst i stadstrafiken är utsläppen av partiklar och andra ämnen en stor källa till luftföroreningar. För att bryta beroendet av fossila bränslen och minska klimatutsläppen krävs många olika lösningar och tekniker såsom fordon med nollutsläpp som drivs med grön el.

Vad gäller anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer avvisar Centerpartiet detta i sin helhet. Vi anser att städer spelar en mycket viktig roll i den gröna omställningen, men vad som krävs är inte ett statligt investeringsstöd. Vad som krävs är i stället ökade möjligheter för städerna att själva fatta beslut som ökar takten i den gröna omställningen och som ger dem ökad möjlighet att själva använda sig av ekonomiska styrmedel. Vi anser därmed att anslaget bör minskas med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Centerpartiet avvisar även anslaget 1:19 Elcykelpremie i sin helhet. Vi anser att det inte finns några tecken på att marknaden för elcyklar lider av

några svårigheter som skulle motivera statligt stöd. För att öka incitamenten för cykelpendling krävs i stället att de transportslag som medför miljöförstöring betalar för detta, och att infrastrukturen för cykling prioriteras högre. Av dessa anledningar föreslår Centerpartiet att anslaget minskas med 350 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande bör enligt vår uppfattning minskas med sammanlagt 27 000 000 kronor i relation till regeringens förslag eftersom vi avvisar regeringens förslag om att flytta resurser från anslaget 2:2. När det gäller anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning så är Centerpartiet av uppfattningen att det bör ökas med 14 730 000 kronor till följd av att regeringens förslag om att flytta resurser till anslag 2:1 avvisas.

Centerpartiet föreslår att 150 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag: Åtgärder för den biobaserade ekonomin. Vi anser att en sådan strategi behövs för att ta ett samlat grepp kring de affärsmöjligheter som en övergång till ett biobaserat samhälle ger, och vi anser även att skogsvårdslagstiftningens inriktning bör baseras på jämställda mål mellan uthållig produktion och bibehållande av biologisk mångfald.

Centerpartiet föreslår därtill att 150 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag: Miljölastbilspremie. Vi anser att en miljölastbilspremie bör införas för att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar. Premien ska avse de lastbilar som har minst klimatutsläpp.

Centerpartiet föreslår att 193 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag: Drivmedelsbonus. Av anslagsmedlen ska 50 000 000 kronor tilldelas en drivmedelsbonus i lantbruket, och 143 000 000 kronor ska tilldelas en klimatbonus för åkerier. Dessutom föreslår Centerpartiet att 90 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag: Kretsloppspremie för biogas. Vi föreslår en premie för biogödsel eftersom vi anser att det skulle stärka konkurrensen för biogödsel gentemot handelsgödsel. En sådan premie skulle även förbättra den ekonomiska konkurrenskraften för biogasproducenter i hela landet samtidigt som mer av energivärdet tas till vara i kretsloppet.

Centerpartiet föreslår därtill att 30 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag: Viltförvaltningsmyndighet. Allt fler vilda djur i våra skogar ställer krav på en viltförvaltning som är regionalt förankrad. För att säkerställa en närvarande och effektiv viltförvaltning föreslår därför Centerpartiet att en ny viltförvaltningsmyndighet inrättas.

Centerpartiet har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

3. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (L)

Lars Tysklind (L) anför:

I Liberalernas budgetmotion för 2018, En budget som håller ihop Sverige (2017/18:3752), presenteras vårt budgetförslag. De offentliga finanserna är i ordning, sysselsättningen växer och ekonomin befinner sig i en högkonjunktur. Men i stället för att använda högkonjunkturen för att bygga en buffert för sämre tider väljer regeringen att elda på ekonomin och presentera ofinansierade bidragshöjningar. I stället krävs en liberal ekonomisk politik där utbildning belönas, där skatten på jobb är lägre än i dag och där det alltid är lönsamt att gå från bidrag till jobb. Det är tydligt att reformerna som genomfördes mellan 2006 och 2014 inte räcker för att klara de nya utmaningar vi står inför. För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. Liberalerna lägger fram en budget med reformer för framtiden.

Riksdagen har genom rambeslutet avvisat Liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde. Därmed tar Sverige nu en annan väg än den som Liberalerna vill se. Sverige kommer att tappa i jobb, kunskap och försvarsförmåga. Vårt budgetförslag är att betrakta som en helhet. Inom majoriteten av utgiftsområdena överensstämmer inte riksdagens beslut med det förslag till ram som Liberalerna förespråkade. Liberalerna ser ett värde i att budgeten och budgetprocessen hålls samman. Även enskilda och på kort sikt motiverade utbrytningar riskerar att på lång sikt försvaga budgetprocessen och effektiviteten i finanspolitiken. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen av anslag inom utgiftsområde 20. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområde 20.

Liberalerna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 243 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Regeringen föreslår en del insatser under anslaget som Liberalerna till viss del stöder och till viss del avvisar. Bland annat avvisar vi en ecobonus och vill i stället använda andra styrmedel för att flytta över godstransporter från vägar till sjöfart. Vi anser vidare att 10 000 000 kronor av anslagsmedlen ska avsättas för att rusta upp ledsystemet för skotrar.

Vad gäller anslaget 1:2 Miljöövervakning anser vi att det bör minskas med 88 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Vi välkomnar en rad av regeringens satsningar på olika anslag som handlar om plast och läkemedel i havs- och vattenmiljöer, men vi anser inte att inrättandet av en delegation för cirkulär ekonomi är rätt prioritering. Liberalerna anser vidare att miljöövervakning av våra hav och vattendrag är en central del av miljöarbetet. Av denna anledning vill vi avsätta 25 000 000 kronor av anslagsmedlen för att Havs- och vattenmyndigheten ska kunna förstärka den havs- och vattenrelaterade miljöövervakningen.

Liberalerna är av uppfattningen att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minskas med 275 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi

ser positivt på regeringens särskilda satsningar på våtmarker. Däremot motsätter vi oss regeringens förslag till gröna jobb eftersom vi har andra, mer effektiva förslag som innebär att det blir billigare och enklare att anställa även inom naturvården. Samtidigt föreslår vi att 50 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för restaureringsinsatser i syfte att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Vi föreslår även att 20 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för arbetet med invasiva arter.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden så vill vi att det ökas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Miljöföroreningar i marker är en miljörisk och förhindrar en effektiv markanvändning. Dessa områden måste saneras och återställas i allt högre utsträckning framför allt när det gäller områden som kan användas till bostäder. Liberalerna föreslår en ökad sanering av områden som kan komma att användas till bostadsbyggande och av områden som är särskilt angelägna ur risksynpunkt.

Liberalerna anser att anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen bör minskas med 50 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser dock att ett Sverige fritt från gifter är centralt när det gäller miljöpolitiken. Farliga kemikalier i konsumentprodukter, t.ex. leksaker och kläder, ska bort från marknaden. Det behövs ett långsiktigt arbete för att öka marknadstillsynen när det gäller giftiga konsumentprodukter, med särskilt fokus på produkter för barn. Liberalerna föreslår en satsning på ökad marknadstillsyn som bör utföras av Kemikalieinspektionen. Vi anser att 10 000 000 kronor av anslagsmedlen ska avsättas till denna satsning.

Vad gäller anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer är det vår mening att anslaget bör minskas med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vad gäller anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie motsätter vi oss detta i sin helhet. Som liberaler kan vi inte stå bakom förslaget till s.k. bonus–malus eftersom vi inte anser att man ska få pengar från staten för köp av ny bil. Det är mer liberalt och klimateffektivt att göra det dyrare att köpa en miljömässigt sämre bil. Av samma anledning är vi även emot regeringens förlängning av supermiljöbilspremien. Vi är därmed av åsikten att anslaget 1:8 bör minskas med 250 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut anser Liberalerna att anslaget bör minskas med 1 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Liberalerna anser att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö bör minskas med 147 000 000 kronor. Av anslagsmedlen ska dock 50 000 000 kronor avsättas för renare stränder. Liberalerna föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska få i uppdrag att fördela medel till kommunerna för bl.a. städning av stränder, vilket även bör leda till fler jobb. Vidare ska 20 000 000 kronor av anslagsmedlen avsättas för åtgärder mot stranderosion, som är ett stort problem i framför allt Skåne.

Liberalerna anser att anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar bör minskas med 55 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi står självklart bakom regeringens insatser som innebär

att arbetet med Parisavtalet drivs på. Vi anser dock att detta bör kunna göras inom ramen för befintliga resurser. I fråga om anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete föreslår vi att detta minskas med 13 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur så anser vi att anslaget bör minskas med 438 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att anslagsnivån bör ligga runt 1 miljard kronor. Samtidigt ser vi positivt på regeringens satsning på skydd av nyckelbiotoper, och vi anser att 25 000 000 kronor av medlen bör avsättas för att skydda gammelskogarna.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten bör enligt Liberalerna minska med 21 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. När det gäller anslaget 1:16 Klimatinvesteringar avvisar Liberalerna anslaget i sin helhet. Liberalerna avvisar anslaget eftersom vi anser att regeringen redan spenderar för mycket pengar på Klimatklivet. Vi ifrågasätter effektiviteten i regeringens satsning eftersom det innebär en stor byråkrati och mycket skattepengar i förhållande till uppnådda resultat. Av denna anledning anser Liberalerna att anslaget bör minskas med 1 590 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I stället avsätter vi en klimatomiljard till ett nytt anslag – Nationella klimatinvesteringar – för riktade och långsiktiga klimatinvesteringar.

Även anslagen 1:17 Elbusspremie och 1:18 Investeringsstöd för gröna städer avvisar Liberalerna i sin helhet till förmån för vår egen satsning på nationella klimatinvesteringar. Båda anslagen föreslås därför minskas med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Också anslaget 1:19 Elcykelpremie avvisar Liberalerna i sin helhet. Vi ifrågasätter varför man ska få pengar av staten för köp av ny cykel. Enligt oss innebär stödet att pengar hamnar i företags fickor, vilket inte driver på för lägre priser. Av denna anledning föreslår vi att anslaget minskas med 350 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Likaså anser Liberalerna att anslaget 1:20 Industriklivet bör avvisas i sin helhet. Sveriges välfärd och tillväxt är beroende av en konkurrenskraftig industri. Samtidigt står delar av industrin för en stor del av våra koldioxidutsläpp, och alla insatser krävs för att minska utsläppen. Vi föreslår att anslaget minskas med 300 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I stället anslår Liberalerna medel för klimatsmarta lösningar som minskar industrins utsläpp inom ramen för vårt föreslagna nya anslag Nationella klimatinvesteringar.

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande bör enligt Liberalerna minskas med 12 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Samtidigt står vi bakom inrättandet av Klimatpolitiska rådet liksom satsningen på forskning kring hållbara textilier.

Liberalerna avsätter 1 000 000 000 kronor till ett nytt anslag: Nationella klimatinvesteringar för långsiktiga klimatsmarta större strukturella projekt. Fokus ska vara på att få ned utsläppen, och stöd ska inriktas mot insatser där investerade medel har störst klimateffekt. Sådana insatser kan t.ex. innefatta biogasanläggningar och metangasreducering inom jordbruket. Det finns även

behov på lokal och regional nivå av att utveckla cykelinfrastrukturen i syfte att underlätta cykelpendling. I utvecklingen av hållbara städer kan även eldrivna stadsbussar vara en del av lösningen, och för att främja elektrifieringen av transportsektorn behövs en utbyggd laddinfrastruktur runt om i vårt land.

Dessutom föreslår vi i partimotion 2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19 att forskning och utveckling ska främjas för att minska industrins klimatpåverkan. Till exempel pågår intressanta projekt för att på sikt kunna tillverka järn från järnmalm i Sverige utan utsläpp av koldioxid till atmosfären. Liberalerna anser att denna typ av forskning och projekt bör främjas.

Liberalerna har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

4. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (KD)

Lars-Axel Nordell (KD) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den som Kristdemokraterna önskar avstår vi från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20. Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Kristdemokraterna vidhåller sin uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 20 borde ha begränsats med 3 570 000 000 kronor på det sätt som framgår av motion 2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1.

Kristdemokraterna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 110 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare anser Kristdemokraterna att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minskas med 55 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag, och när det gäller anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur så anser vi att det bör minskas med 250 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden så är vi av uppfattningen att anslaget bör minskas med 105 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen bör enligt Kristdemokraternas mening minskas med 11 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Vad gäller anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut så anser vi att anslaget bör minskas med 16 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I fråga om anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö så är Kristdemokraternas uppfattning att det bör minskas med 157 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Kristdemokraterna välkomnar regeringens satsning för att komma till rätta med de miljörisker som sjunkna vrak utgör, men i övrigt avvisar Kristdemokraterna regeringens nya förslag inom området.

Anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar bör enligt vår mening minskas med 50 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete bör enligt Kristdemokraterna minskas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur så är vår uppfattning att anslaget bör minskas med 740 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag, och i fråga om anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten anser Kristdemokraterna att det bör minskas med 11 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Kristdemokraterna avvisar anslaget 1:16 Klimatinvesteringar i sin helhet, dvs. vi anser att anslaget bör minskas med 1 590 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Kristdemokraterna föreslår i stället bredare stöd till hushållen, främst genom skattesänkningar. Därigenom kan de enskilda hushållen och deras medlemmar själva prioritera utifrån sin aktuella situation, exempelvis genom att investera i laddutrustning, elcyklar eller solpaneler. Däremot finns det anledning för det offentliga att stödja investeringar i allmän laddutrustning, eftersom användningen av denna kommer till nytta för en stor mängd bilister som var för sig inte skulle ha möjlighet att sätta upp denna utrustning. Kristdemokraterna föreslår därför att 125 miljoner kronor anslås för detta ändamål inom utgiftsområde 22.

Vi föreslår att även anslaget 1:18 Investeringstöd för gröna städer avvisas i sin helhet, dvs. att anslaget minskas med 100 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Vi anser att ansvaret för att städerna (och för den delen också de mindre tätorterna och landsbygderna) ställs om till långsiktigt hållbara både ekologiskt och socialt i första hand vilar på kommunerna. Kristdemokraterna ser därför ingen anledning till den statliga satsningen på gröna städer.

Likaså anser Kristdemokraterna att anslaget 1:19 Elcykelpremie bör avvisas i sin helhet. Enligt oss framstår satsningen på en elcykelpremie i viss mån som att sparka in öppna dörrar eftersom elcykelbranschen är snabbt växande med en fördubbling av försäljningen den senaste tvåårsperioden. Vi anser därför att anslaget bör minskas med 350 000 000 kronor och föreslår att dessa medel i stället riktas till en satsning på cykelinfrastruktur, vilket skulle komma fler personer till del och samtidigt förbättra folkhälsan för fler. Denna satsning återfinns inom utgiftsområde 22 i Kristdemokraternas budgetförslag.

När det gäller anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning, bör det enligt Kristdemokraterna minskas med 100 000 000 kronor.

Därtill föreslår Kristdemokraterna att 100 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag: Arbete för Östersjön. Vi anser att det behövs radikala insatser för att rädda Östersjöns miljötillstånd och vi tycker att Sverige måste ta initiativet till att inleda ett sådant arbete. Lösningen på Östersjöns miljöproblem är enligt vår mening att tillföra syre i betydande mängder till valda delar av Östersjöns botten samt att minska utsläppen av övergödande ämnen. Nästa steg bör vara att genomföra en storskalig insats med artificiell syresättning av Östersjöns

djupbottnar, och vi bör kunna dela kostnaden med våra grannländer. Som en inledning anser vi att Sverige bör kunna avsätta 100 miljoner kronor.

Kristdemokraterna har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:1 Budgetpropositionen för 2018 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra borttagning av de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra annullering av Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats till och med år 2016. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2018–2020 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2018 ramanslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i propositionen.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsram som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:156 av Said Abdu (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsätta en del av miljöbudgeten till forsknings- och innovationsprojekt inom industrins miljöpåverkan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:283 av Jan Lindholm (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fortsatt forskning och utveckling av frågor kring biokolteknik och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:287 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till vätgasteknik och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:515 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till bekämpning av mygg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:839 av Peter Jeppsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stärka forskningen kring kemikalier och läkemedel i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1029 av Désirée Pethrus (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på olika sätt ge ökat stöd till kommunerna för att minska klimatutsläppen och förebygga skadeverkningar till följd av klimatförändringar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1315 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en väl fungerande bekämpning av översvämningsmygg är en förutsättning för att människor ska kunna leva i nedre Dalälven och att det krävs en väl etablerad metod för detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa kostnader för alternativa myggbekämpningsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1529 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn vad gäller handlägningsärenden gällande stickmyggor och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1847 av Marie Granlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en intensifierad strategi mot mördarsnigeln och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2607 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska inleda storskalig syresättning av syrefattiga bottnar i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2732 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en viltmyndighet med syfte att ta ett samlat grepp om jakt- och rovdjursfrågorna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning och utveckling för att minska industrins klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3064 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:3349 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör prioritera forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3354 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja forskning om ekosystemtjänster och deras betydelse för vårt samhälle och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel som ökar incitamenten för klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3709 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1.

2017/18:3740 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionens ärendehantering måste bli effektivare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionens ärendehantering måste nå balans tidigare än vad som stipuleras i deras handlingsplan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3791 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:3816 av Lars Tysklind m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C):

65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell strategi för en biobaserad samhällsekonomi bör tas fram och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3863 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till miljöforskning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till åtgärder för havs- och vattenmiljö och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till internationella klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om laddinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell bioekonomistrategi och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för basindustrin genom utveckling av CCS-teknik och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3872 av Maria Stockhaus (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av att effektivisera Kemikalieinspektionens godkännande av nya bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3902 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionen bör ges ett tydligare uppdrag att samverka med myndigheter och branschorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att korta handläggningstider och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3903 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökade resurser bör avsättas för att kartlägga flödena av plast, både mikroplast och makroplast, i samhället och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Anslag för 2018 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	L	KD
1:1 Naturvårdsverket	590 938	-188 000	-150 000	-180 330	-243 000	-110 000
1:2 Miljöövervakning m.m.	410 214	-87 000	-55 000	-82 000	-88 000	-55 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 247 535	-605 000	-398 000	-275 000	-275 000	-250 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	868 018		+20 000	-155 000	+25 000	-105 000
1:5 Miljöforskning	78 825	+100 000		+105 000		
1:6 Kemikalieinspektionen	274 741	-10 000		+40 760	-50 000	-11 000
1:7 Avgifter till internationella organisationer	315 131		-45 000		-100 000	
1:8 Supermiljöbilspremie	250 000		-250 000	-250 000	-250 000	
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	245 724		-19 000	-1 080	-1 000	-16 000
1:10 Klimatanpassning	214 000	-67 000				
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	949 565	+95 000	+50 000	+158 000	-147 000	-157 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	235 000	+500 000	+100 000		-55 000	-50 000
1:13 Internationellt miljösamarbete	45 900	-25 000		+150 000	-13 000	-25 000
1:14 Skydd av värdefull natur	1 418 000	-740 000	-1 018 000	-740 000	-438 000	-740 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	244 280			-11 200	-21 000	-11 000
1:16 Klimatinvesteringar	1 590 000	-1 590 000	-1 590 000	-1 340 000	-1 590 000	-1 590 000
1:17 Elbusspremie	100 000	-100 000	-100 000		-100 000	
1:18 Investeringsstöd för gröna städer	100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000

Ramanslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	L	KD
1:19 Elcykelpremie	350 000	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
1:20 Industriklivet	300 000	-300 000			-300 000	
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	103 509		+5 000	-27 000	-12 000	
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	841 408		+10 000	+14 730		-100 000
Nya anslag						
99:1 Laddinfrastruktur		+100 000	+100 000			
99:2 Bioekonomistrategi		+5 000				
99:3 CCS-strategi		+75 000				
99:4 Innovativ miljöteknik			+250 000			
99:5 Åtgärder mot plast i haven			+100 000			
99:6 Viltförvaltningsmyndighet				+30 000		
99:7 Miljölastbilspremie				+150 000		
99:8 Drivmedelsbonus				+193 000		
99:9 Kretsloppspremie för biogas				+90 000		
99:10 Åtgärder för den biobaserade ekonomin				+150 000		
99:11 Nationella klimatinvesteringar					+1 000 000	
99:12 Arbete för Östersjön						+100 000
Summa för utgiftsområdet	10 772 788	-3 287 000	-3 440 000	-2 430 120	-3 108 000	-3 570 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen					
			M	SD	C	L	KD	
1:2	Miljöövervakning m.m.	100 000	2019–2022					
1:3	Åtgärder för värdefull natur	440 000	2019–2026					
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 480 000	2019–2027					
1:5	Miljöforskning	102 000	2019–2022					
1:10	Klimatanpassning	80 000	2019–2023					
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	380 000	2019–2025					
1:12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	70 000	2019–2025					
1:13	Internationellt miljösamarbete	12 000	2019–2023					
1:14	Skydd av värdefull natur	42 000	2019–2067					
1:16	Klimatinvesteringar	2 000 000	2019–2023					
1:17	Elbusspremie	80 000	2019–2023					
1:18	Investeringsstöd för gröna städer	150 000	2019–2022					
1:20	Industriklivet	80 000	2019–2025					
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	2 200 000	2019–2024					
Summa beställningsbemyndiganden		7 216 000		±0	±0	±0	±0	±0

BILAGA 4

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2018 inom
utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Naturvårdsverket	±0	590 938
1:2 Miljöövervakning m.m.	±0	410 214
1:3 Åtgärder för värdefull natur	±0	1 247 535
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	±0	868 018
1:5 Miljöforskning	±0	78 825
1:6 Kemikalieinspektionen	±0	274 741
1:7 Avgifter till internationella organisationer	±0	315 131
1:8 Supermiljöbilspremie	±0	250 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	±0	245 724
1:10 Klimatanpassning	±0	214 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	±0	949 565
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	±0	235 000
1:13 Internationellt miljösamarbete	±0	45 900
1:14 Skydd av värdefull natur	±0	1 418 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	±0	244 280
1:16 Klimatinvesteringar	±0	1 590 000
1:17 Elbusspremie	±0	100 000
1:18 Investeringstöd för gröna städer	±0	100 000
1:19 Elcykelpremie	±0	350 000
1:20 Industrikivet	±0	300 000
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	±0	103 509
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	±0	841 408
Summa för utgiftsområdet	±0	10 772 788

BILAGA 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag	Tidsperiod
1:2 Miljöövervakning m.m.	±0	100 000	2019–2022
1:3 Åtgärder för värdefull natur	±0	440 000	2019–2026
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	±0	1 480 000	2019–2027
1:5 Miljöforskning	±0	102 000	2019–2022
1:10 Klimatanpassning	±0	80 000	2019–2023
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	±0	380 000	2019–2025
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	±0	70 000	2019–2025
1:13 Internationellt miljösamarbete	±0	12 000	2019–2023
1:14 Skydd av värdefull natur	±0	42 000	2019–2067
1:16 Klimatinvesteringar	±0	2 000 000	2019–2023
1:17 Elbusspremie	±0	80 000	2019–2023
1:18 Investeringstöd för gröna städer	±0	150 000	2019–2022
1:20 Industriklivet	±0	80 000	2019–2025
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	±0	2 200 000	2019–2024
Summa beställningsbemyndiganden	±0	7 216 000	

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 27 april 2017 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2018 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Anna Wagman Kåring och Madeleine Nyman vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekreteriat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Helena Rudin vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 16 november 2017

Jens Holm (V), ordförande

Sara Karlsson (S)

Runar Filper (SD)

Gunilla Nordgren (M)

Lars-Axel Nordell (KD)

Emma Nohrén (MP)

Kristina Yngwe (C)

Lars Tysklind (L)

Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (nedan gruppen) har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2018 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.

Allmänt

Gruppen ser positivt på det utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan Regeringskansliet och utskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog har skett såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Allmän miljö- och naturvård är ett av de utgiftsområden där Regeringskansliet har genomfört ett särskilt utvecklingsarbete det senaste året. Gruppen konstaterar att arbetet har lett till många förbättringar. Gruppen ser t.ex. positivt på att regeringen återinfört en samlad redovisning och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen.

Inom områdena Begränsad klimatpåverkan och Ingen övergödning konstaterar gruppen att regeringen redovisar tydliga indikatorer som följer upp målen. Gruppen vill framhålla att det är angeläget att även redovisningen av området Giftfri miljö utvecklas på motsvarande sätt. När det gäller området Levande sjöar och vattendrag redovisar regeringen i år en indikator med en längre tidsserie.

Den 15 december 2016 tillkännagav riksdagen för regeringen som sin mening vad utskottet hade anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Gruppen anser att regeringen på många sätt har tillmötesgått riksdagens önskemål och betraktar för egen del tillkännagivandet som slutbehandlat. Gruppen understryker samtidigt betydelsen av att utvecklingsarbetet fortsätter och att det är angeläget att redovisningen av området Giftfri miljö utvecklas på motsvarande sätt som t.ex. området Ingen övergödning.

Begränsad klimatpåverkan

Gruppen ser positivt på att regeringen har förbättrat uppföljningen för nya satsningar inom området klimatpåverkan. Gruppen önskar dock att fler resultat tydligare kan kopplas till målen, i likhet med att Klimatklivet väntas minska Sveriges totala utsläpp av växthusgaser med 652 000 koldioxidekvivalenter per år.

Gruppen anför i likhet med tidigare att det är viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder

som minskar människans klimatpåverkan. Samtidigt är det viktigt att vidta konkreta åtgärder på hemmaplan för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Gruppen anser att det är angeläget att fortsätta öka takten i detta arbete.

Ingen övergödning

Gruppen konstaterar att flera förbättringar av resultatredovisningens struktur har gjorts jämfört med förra året. Gruppen anser att det har blivit lättare att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder, resultat och en övergripande bedömning av möjligheterna att nå målen.

Gruppen anser att det är positivt att regeringen i årets budgetproposition kommenterar utskottets uppföljning av stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) från 2014 och i samband med denna beskriver åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Gruppen anser att det vore värdefullt att regeringen följer upp varför söktrycket för LOVA-projekt har minskat och varför endast två tredjedelar av LOVA-medlen kommer till användning.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen förstärkta anslag för att nå målet Ingen övergödning. Gruppen ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.

Levande sjöar och vattendrag

Gruppen anser att regeringen har förbättrat redovisningen i år, t.ex. genom att det finns en indikator som visar utvecklingen över en längre tid. Dock anser gruppen att det saknas en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det ökande strandnära byggandet. Det skulle också vara önskvärt om regeringen kunde kommentera Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljökvalitetsmålet samt ger en analys av utvecklingen.

Gruppen vidhåller den inställning som utskottet lämnade i sitt yttrande till konstitutionsutskottet när det gäller regeringens slutbehandling av tillkännagivandet om vattendirektivet i skrivelse 2016/17:75. Utifrån regeringens uttalanden i budgetpropositionen utgår gruppen från att regeringen dels inte längre anser tillkännagivandet vara slutbehandlat, dels avser att vidta ytterligare åtgärder och först efter dessa återkomma till riksdagen med sin bedömning om huruvida det aktuella tillkännagivandet kan anses vara slutbehandlat eller inte.

Giftfri miljö

Gruppen noterar att en redovisning av indikatorer, statistik och tidsserier saknas för målet Giftfri miljö. Gruppen konstaterar även att det för målet Giftfri miljö saknas uppgifter om den faktiska utvecklingen för dess olika delar. Regeringen gör inte heller någon bedömning av hur utvecklingen ser ut för tre målpreciseringar (den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen, användningen av särskilt farliga ämnen och läget för spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper). Gruppen anser därför att det inte är möjligt att utifrån resultatredovisningen få en uppfattning om måluppfyllelsen i denna del. Enligt gruppen vore det önskvärt om regeringen förtydligar varför man väljer att inte redovisa indikatorer eller andra motsvarande uppgifter för ett resultatområde och återkommer till riksdagen med underlag som gör det möjligt att bedöma den faktiska utvecklingen inom området.

En särskild strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet har antagits av riksdagen (rskr. 2013/14:185). Gruppen anser att det hade varit önskvärt att regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till strategin.

I samband med riksdagens behandling av en resultatskrivelse från regeringen fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande till regeringen (rskr. 2016/17:153). Enligt tillkännagivandet är det angeläget att regeringen intensifierar arbetet och med kraft fortsätter att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen blir mer effektiv. Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med en beskrivning av vad regeringen avser att vidta för åtgärder med anledning av det tillkännagivande som riksdagen delgett regeringen.

1 Inledning

1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde.¹ Miljö- och jordbruksutskottet genomför detta arbete genom dels löpande uppföljningar av bl.a. regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen, dels fördjupade uppföljningar och utvärderingar som behandlar specifika frågor inom utskottens beredningsområden.

I budgetlagen (2011:203) anges att regeringen i budgetpropositionen ska lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.²

Riksdagen har vid två tillfällen under 2000-talet, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas.³ Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, såväl när det gäller ekonomisk styrning som när det gäller regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken mån resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljningar och utvärderingar bör mot denna bakgrund användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i budgeten eller av lagstiftningen.⁴ Såväl utskottens löpande arbete som deras fördjupade arbete med uppföljning och utvärdering bör därmed ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Hösten 2011 genomförde utskottet även en uppföljning av de medel som Kemikalieinspektionen tilldelades under perioden 2011–2014 i syfte att göra en handlingsplan för att minska de kemiska riskerna som ett led i att nå riksdagens miljö kvalitetsmål Giftfri miljö.⁵

Utöver den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen har miljö- och jordbruksutskottet även genomfört ett

¹ 4 kap. 8 § regeringsformen (1974:152).

² 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203).

³ Förs. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23, framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

⁴ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

⁵ Bet. 2011/12:MJU1, rskr. 2011/12:99.

antal fördjupade uppföljningar av frågor inom utskottets beredningsområde. Under senare år har utskottet behandlat följande frågor:

- statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1)
- statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2, bet. 2010/11:MJU1)
- biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft (2011/12:RFR1, bet. 2011/12:MJU1)
- stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1)
- uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7).

1.3 Syfte och frågeställningar

Den 27 april 2017 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2018 för de två utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt som regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året. Riksdagen ställde sig bakom det som utskottet anförde förra året och tillkännagav detta för regeringen.⁶ Tillkännagivandet rörde frågor om redovisningens innehåll och struktur samt frågor om klimatområdet, Ingen övergödning, biologisk mångfald i rinnande vatten och Giftfri miljö samt regeringens anslagsförslag.

Årets uppföljning har dessutom beaktat Årsredovisningen för staten 2016 liksom regeringens aviserade åtgärder till följd av riksdagens tillkännagivande som redovisas i regeringens skrivelse (skr. 2016/17:75).

Utgiftsområde 20 är indelat i områdena Miljöpolitik och Miljöforskning. Gruppen har avgränsat uppföljningen av regeringens resultatredovisning till att omfatta en översiktlig bedömning av redovisningens innehåll och struktur samt delar av området Miljöpolitik. De miljö kvalitetsmål som uppföljningen

⁶ Bet. 2016/17:MJU:1, rskr. 2016/17:116.

omfattar är Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.⁷ Gruppen gör också en sammanfattande bedömning av den ekonomiska styrningen i staten.

2 Ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

2.1 Budgetlagens krav på resultatredovisning m.m.

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Redan i 2 § dåvarande lagen (1996:1959) om statsbudgeten fanns krav på regeringen att till riksdagen redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts på olika verksamhetsområden. Formerna för resultatredovisningen har varit och är föremål för utvecklingsarbete (se nedan), inom både riksdagen och regeringen. Arbetets syfte var tidigare och är alltjämt att ge riksdagen och regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

2.2 Skälen till mål- och resultatstyrning samt budgetlagens krav

Att i budgetlagen särskilt beröra frågor om resultatstyrning var enligt förarbetena⁸ till 1996 års budgetlag lämpligt då styrningen av den statliga verksamheten hade fått en så stark anknytning till budgetprocessen. Att ange ett mål (eller ett förväntat resultat) och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts var alltså helt grundläggande i en styrprocess som syftade till en allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Flera skäl angavs för en reglering av resultatstyrningen i budgetlagen. Ett var att klargöra att regeringen, om den begär statliga medel för ett ändamål, måste kunna ange vad den vill uppnå samt vidta åtgärder så att resultatet av verksamheten kan följas upp och jämföras med vad som var avsett. Ett annat skäl var att underlätta för riksdagen att i ökad utsträckning ägna sig åt uppföljning och utvärdering av resultat. Av nämnda förarbeten framgår att budgetpropositionen var det naturliga dokumentet för den löpande mål- och

⁷ Miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag följs i år upp i sin helhet, till skillnad från tidigare år då endast de delar som berörde biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft följdes upp.

⁸ Prop. 1995/96:220, s. 21 f.

resultatredovisningen på områden där ekonomiska styrmedel, särskilt anslag, används i stor utsträckning.

Även innan 1990-talets mitt innebar mål- och resultatstyrningen⁹ att riksdagen och regeringen skulle bestämma mål och inriktning för den statliga verksamheten och ställa bestämda resultatkrav och likaledes krav på förbättrad uppföljning.

2.3 Utvecklingsarbetet med resultatredovisning och resultatanalys

I budgetpropositionen för 2018 redovisas regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. Arbetet bedrivs med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra sin politik och nå beslutade mål för olika områden samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet av och måluppfyllelsen i verksamheten. Vidare anges i propositionen¹⁰ att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att utveckla resultatredovisningen av statens insatser, bl.a. vad avser regeringens redovisning till riksdagen. Regeringen bedömer att underlaget för resultatanalyser av statens verksamhet har förbättrats som en följd av dessa åtgärder. Inom Regeringskansliet (RK) pågår ett kontinuerligt arbete med att förbättra regeringens resultatredovisning till riksdagen i budgetpropositionen. De senaste årens utvecklingsarbete har tagit fasta på att synliggöra resultat och att arbeta med rätt information på rätt plats. I budgetpropositionen hänvisas även till finansutskottets uttalanden¹¹ om att det är rimligt att utvecklingsarbetet inriktas på att koncentrera resultatredovisningen till att beskriva och bedöma resultat av statliga insatser i förhållande till riksdagens mål. Utskottet har också betonat vikten av att skapa en tydlig uppföljning och analys av måluppfyllelse som grund för prioriteringar och budgetförslag.

Inför budgetpropositionen för 2018 har ett fördjupat utvecklingsarbete bedrivits inom RK under Finansdepartementets ledning där dialog även förts mellan berörda fackdepartement och utskottskanslier. De områden som ingått i arbetet är internationell samverkan (utgiftsområde 5), funktionshinderspolitik (del av utgiftsområde 9), migration (utgiftsområde 8) och allmän miljö- och naturvård (utgiftsområde 20). Arbetet har enligt regeringen, med anpassning till respektive avsnitt, resulterat i utvecklad resultatinformation.

När det gäller utgiftsområde 20 har miljö- och jordbruksutskottet och Miljö- och energidepartementet under året dessutom haft en fortlöpande dialog om hur regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 kan förbättras och tillgodose riksdagens tillkännagivande.

⁹ Se bl.a. prop. 1987/88:150 bilaga 1 s. 68–74 och prop. 1990/91:100 bilaga 1 s. 53 f.

¹⁰ Prop. 2017/18:1 Förslag till statsbudget för 2018, finansplan och skattefrågor, s. 772 f.

¹¹ Se bet. 2015/16:FiU1, s. 165.

2.4 Regeringsuppdrag till ESV om resultatuppföljningen

I syfte att utveckla resultatuppföljningen gav regeringen Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att presentera en översiktlig bild per utgiftsområde av dels utvecklingen i förhållande till målen, dels utgiftsutvecklingen för berörda anslag. Uppdraget redovisades i en rapport (ESV 2017:46) som visar att kopplingen mellan mål, indikatorer och anslag varierar. I en del fall har indikatorerna en tydlig koppling till såväl mål som anslag. I andra fall är sådana kopplingar mer komplexa eller svåra att göra. Rapporten kommer enligt regeringen att användas i RK:s fortsatta arbete med att utveckla resultatanalyserna, resultatstyrningen och resultatredovisningen.

2.5 Resultatredovisningens utformning

Av budgetpropositionen för 2018 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för politikområdet är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet.¹² Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

Regeringen uppger att miljömålen används som samlingsnamn för generationsmålet, miljökvalitetsmålen och etappmålen. Miljömålen ger även en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för åtgärdsarbetet.

Det finns 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker

¹² Prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183, prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48, prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300.

12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. I dag finns det 28 etappmål, varav fyra nya etappmål beslutades av riksdagen under 2017.¹³ Regeringen bedömer att sju av de 28 etappmålen har uppnåtts.

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekad ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har åtta även ett utpekad ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljö kvalitetsmål.¹⁴

Naturvårdsverket ska samordna miljö målsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en bedömning av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen.

Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering. Hösten 2015 överlämnade Naturvårdsverket rapporten Styr med sikte på miljö målen (Naturvårdsverkets rapport 6666) till regeringen. Rapporten ger en fördjupad utvärdering av förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen och innehåller en beskrivning av utmaningarna samt en analys av möjligheterna att nå målen.

Till vart och ett av miljö kvalitetsmålen hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är också grunden för att bedöma resultaten i budgetpropositionen, dvs. bedömningsgrunderna, och för att bedöma om styrmedel och insatser i Sverige, inom EU och internationellt är tillräckliga för att nå målen.

Regeringen uppger att de myndigheter som är ansvariga för ett eller flera miljö kvalitetsmål också använder sig av indikatorer för att bedöma om målen är möjliga att nå. Indikatorerna redovisas på miljö målsportalen (www.miljomal.se). Alla indikatorer redovisas inte varje år eftersom de speglar långsamma skeenden och är resurskrävande att mäta. För att stärka och vidareutveckla uppföljningen tog Naturvårdsverket och de andra målsansvariga myndigheterna på regeringens uppdrag i mars 2017 fram ett antal nya indikatorer för varje miljö kvalitetsmål inklusive för generationsmålet.¹⁵ Enligt regeringen kan en majoritet av de nya indikatorerna följas upp varje år. De nya indikatorerna speglar också, enligt regeringen, i viss mån uppföljningen av de

¹³ Prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320. En utförligare beskrivning av de nya etappmålen finns i avsnitt 4.1.

¹⁴ Dessa åtta myndigheter är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

¹⁵ Naturvårdsverket, Indikatorer för miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, redovisning av regeringsuppdrag, skrivelse 2017-03-09, ärendenummer NV-04676-16.

globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030 främst när det gäller den miljömässiga dimensionen. Regeringen uppger att fr.o.m. nästa års redovisning i budgetpropositionen kommer uppföljningen att göras bl.a. utifrån de nya indikatorerna.

Regeringen redovisar i årets budgetproposition en samlad redovisning och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen. Regeringens bedömning är liksom tidigare år att det bara går att nå två av sexton miljö kvalitetsmål med beslutade styrmedel. Dessa miljö kvalitetsmål är Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. I den samlade redovisningen framgår vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljömål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030.

Regeringen uppger att regeringen så långt som möjligt tillgodosett riksdagens önskemål i riksdagens tillkännagivande om regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2016.¹⁶ Miljö kvalitetsmålen tillstånd följs inte upp årligen eftersom förändringarna i miljön tar mycket lång tid. Tillståndet mäts vart fjärde år i rapporten om fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen som tas fram av berörda myndigheter. Regeringen uppger därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

2.6 Utskottets tidigare ställningstaganden

I budgetbetänkandet för 2017 konstaterade utskottet att det pågått ett arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen och resultatredovisningen från regeringen till riksdagen. Utskottet ansåg att resultatredovisningen var ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning, och att det var väsentligt att dialogen mellan Regeringskansliet och miljö- och jordbruksutskottet fortsatte och utvecklades.

Enligt utskottet var det viktigt att regeringens resultatredovisning och bedömning hade en klar och tydlig struktur som knöt samman mål, statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Utskottet ansåg att det liksom tidigare år var positivt att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen utgick från miljömålsstrukturen, dvs. generationsmålet, miljö kvalitetsmålen och etappmålen, och att det var positivt att regeringen fortsatte att redovisa de resultatindikatorer eller bedömningsgrunder som ligger till grund för redovisningarna i propositionen.

Utskottet noterade att det i budgetpropositionen för 2017 saknades en översikt när det gällde tillståndet i miljön för samtliga miljö kvalitetsmål, till skillnad från tidigare år. Enligt utskottet var det önskvärt att regeringen gav en tydlig och övergripande beskrivning av utvecklingen för samtliga miljö kvalitetsmål i sin redovisning till riksdagen för de mål som riksdagen har antagit.

Utskottet ansåg att det var positivt att regeringen redovisade sin bedömning av att fyra av 21 etappmål har uppnåtts. Vidare konstaterade utskottet i likhet

¹⁶ Skr. 2016/17:75, s. 154–155.

med tidigare år att det i resultatredovisningen för de undersökta områdena i vissa fall kunde vara svårt att urskilja vilka resultat som faktiskt hade uppnåtts eftersom redovisningen av resultat i vissa fall blandades med redovisning av insatser. Utskottet framhöll att det var angeläget med tydliga indikatorer som inriktades på resultat av statliga insatser samt att det var önskvärt med långa tidsserier.

2.7 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Positivt med dialog

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp ser positivt på det utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan Regeringskansliet och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog har skett såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Gruppen anser att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

Miljömålsstrukturen – en bra utgångspunkt

Gruppen anser liksom tidigare år att det är positivt att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen utgår från miljömålsstrukturen. Detta är väsentligt för att utskottet ska kunna fullfölja sin uppgift att följa upp regeringens redovisning av vilka resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till vad som sägs i budgetlagen.

Flera förbättringar av strukturen

Gruppen anser att regeringen vidtagit flera åtgärder för att förbättra resultatredovisningen och tillgodose riksdagens tillkännagivande. Gruppen ser positivt på att regeringen återinfört en samlad redovisning och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen. Gruppen välkomnar särskilt den tabell som beskriver vilka kopplingar som finns mellan etappmålen och de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030. Gruppen välkomnar också att regeringen redovisar en sammanställning av samtliga etappmål och vilka av dessa som har uppnåtts. Samtidigt konstaterar gruppen att endast fem av de 28 etappmålen har beslutats av riksdagen och att resten har fastställts av regeringen.

Tydliga indikatorer i några områden

Inom områdena Begränsad klimatpåverkan och Ingen övergödning konstaterar gruppen att regeringen redovisar tydliga indikatorer som följer upp målen.

Gruppen vill framhålla att det är angeläget att även redovisningen av området Giftfri miljö utvecklas på motsvarande sätt. När det gäller området Levande sjöar och vattendrag redovisar regeringen i år en indikator med en längre tidsserie.¹⁷

Gruppen noterar att regeringen fr.o.m. nästa års budgetproposition kommer att utgå från delvis nya indikatorer, som tagits fram av miljöansvariga myndigheter, som ett i led i regeringens utveckling av redovisningen.

Viktigt med fokus på resultat, effektivitet och långsiktighet

Gruppen vill påminna om att det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna, samt att det är önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen. Det är också önskvärt att effektiviteten i insatserna kan redovisas om möjligt.

Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt vill gruppen uppmärksamma möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

Tillkännagivandet är slutbehandlat

Den 15 december 2016 tillkännagav riksdagen för regeringen som sin mening vad utskottet hade anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Tillkännagivandet rörde frågor om redovisningens innehåll och struktur samt frågor om klimatområdet, Ingen övergödning, biologisk mångfald i rinnande vatten och Giftfri miljö samt regeringens anslagsförslag.

I samband med regeringens behandling¹⁸ av tillkännagivandet kommenterar regeringen varför det i fjolårets resultatuppföljning till skillnad från tidigare år saknades en samlad översikt för miljötillståndet för samtliga miljö kvalitetsmål. Miljö kvalitetsmålen tillstånd följs inte upp årligen eftersom förändringarna i miljön tar mycket lång tid. Tillståndet mäts vart fjärde år i rapporten om fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen som tas fram av berörda myndigheter. Regeringen kan trots detta fortsättningsvis redovisa en översiktlig redovisning av miljötillståndet för miljö kvalitetsmålen i resultatredovisningen årligen. Regeringen anger vidare att resultat från anslagsökningar inom vissa områden tar längre tid då det ofta handlar om långsiktiga förändringar. Regeringen anser att det därför är svårt att redovisa resultat inom alla områden eftersom insatser inte gett resultat ännu.

¹⁷ Se vidare kapitel 4–7 för uppföljning av miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag samt Giftfri miljö.

¹⁸ Skr. 2016/17:75, s. 154–155.

Regeringen avser trots detta att i kommande års budgetpropositioner redovisa de anslagsförstärkningar som genomförts och i möjligaste mån visa på vilka effekter och resultat som uppnåtts. Gruppen ser positivt på regeringens ambition att ge en samlad översikt för miljötillståndet samt beskriva effekter och resultat, trots de svårigheter som finns inom det aktuella området.

Även i budgetbetänkandet anför regeringen att man så långt möjligt har tillgodosett riksdagens önskemål och ger som exempel att man återinfört en samlad bedömning och översikt över tillståndet i miljön för samtliga miljö kvalitetsmål. Regeringen beskriver vidare att man har arbetat för att redovisningen bättre ska fokusera på resultat av insatser samt för att i ökad utsträckning redovisa hur tidigare års anslagsförstärkningar har använts. Gruppen anser att regeringen på många sätt har tillmötesgått riksdagens önskemål och betraktar för egen del tillkännagivandet som slutbehandlat. Gruppen understryker samtidigt betydelsen av att utvecklingsarbetet fortsätter och att det är angeläget att redovisningen av området Giftfri miljö utvecklas på motsvarande sätt som t.ex. området Ingen övergödning.

3 Årets budgetförslag

3.1 Regeringens anslagsförslag

Regeringens anslagsförslag inom utgiftsområde 20 för 2018 jämfört med budgeten för 2017 framgår av tabell 1.

Tabell 1 Anslag inom utgiftsområde 20 för 2018 jämfört med 2017

<i>Miljoner kronor</i>	Budget 2017	Förslag 2018	Förändring
1:1 Naturvårdsverket	442	591	+149
1:2 Miljöövervakning m.m.	355	410	+55
1:3 Åtgärder för värdefull natur	998	1 248	+250
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	868	868	0
1:5 Miljöforskning	80	79	-1
1:6 Kemikalieinspektionen	258	275	+17
1:7 Avgifter till internationella organisationer	272	315	+43
1:8 Supermiljöbilspremie	700	250	-450
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	227	246	+19
1:10 Klimatanpassning	117	214	+97
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	788	950	+162
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	205	235	+30
1:13 Internationellt miljösamarbete	34	46	+12
1:14 Skydd av värdefull natur	1 268	1 418	+150
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	230	244	+14
1:16 Klimatinvesteringar	1 200	1 590	+390
1:17 Elbusspremie	93	100	+7

1:18 Investeringsstöd för gröna städer (Ny)		100	
1:19 Elcykelpremie (Ny)		350	
1:20 Industrikivet (Ny)		300	
<i>Summa Miljöpolitik</i>	<i>8 134</i>	<i>9 828</i>	<i>+1 694</i>
<i>Äldre anslag</i>	<i>5</i>		
2017 1:14 Hållbara städer			
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	61	104	+43
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	713	841	+128
<i>Summa Miljöforskning</i>	<i>774</i>	<i>945</i>	<i>+171</i>
SUMMA UTGIFTSOMRÅDE 20	8 913	10 773	+1 860

Källa: Prop. 2017/18:1 utg.omr. 20, tabell 3.1 och 4.1 och egen bearbetning.

Regeringen föreslår totalt en höjning av anslagen inom utgiftsområdet med 1 860 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med 21 procent i förhållande till innevarande års budget. Regeringen prioriterar främst anslag 1:16 Klimatinvesteringar. Nya anslag är, efter storleken på anslagen, 1:19 Elcykelpremie, 1:20 Industrikivet och 1:18 Investeringsstöd för gröna städer. Bland höjningar av tidigare anslag kan nämnas en förstärkning av havs- och vattenmiljöarbetet (1:11) med 140 miljoner kronor och en satsning på 200 miljoner kronor för att i större utsträckning restaurera och anlägga våtmarker (1:3). Anslag 1:8 Supermiljöbilspremien skulle ha upphört 2017, men regeringen förlänger anslaget till den 30 juni 2018 och inför ett bonus–malus-system för nya lätta fordon fr.o.m. den 1 juli 2018 som ger en bonus till fordon med låga koldioxidutsläpp och höjer fordonsskatten för fordon med höga utsläpp.

3.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

Utskottet konstaterade förra året att de betydande anslagsförstärkningarna som riksdagen fattade beslut om 2015 på grundval av regeringens förslag bestod.

Utskottet underströk att deras önskemål om en rapportering av hur medlen har använts och framför allt vilka resultat som uppnåtts kvarstod. Utskottet förutsatte att en sådan redovisning skulle genomföras av regeringen i enlighet med riksdagens önskemål.

3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen konstaterar att regeringen har föreslagit betydande anslagsförstärkning inom området och att de anslagsförstärkningarna som riksdagen fattade beslut om förra året på grundval av regeringens förslag består.

Önskvärt med redovisning av resultat

Gruppen påminner om utskottets önskemål om en rapportering av hur medlen har använts och framför allt vilka resultat som uppnåtts.

4 Begränsad klimatpåverkan

4.1 Mål

Miljökvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Arbetet med att nå målet ska ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att nå det globala målet.

Den 15 juni 2017 beslutade riksdagen om ett nytt klimatpolitiskt ramverk för Sverige, i enlighet med regeringens proposition.¹⁹ Ramverket omfattar en klimatlag, fyra nya etappmål, varav ett långsiktigt utsläppsmål, och ett klimatpolitiskt råd. Det klimatpolitiska ramverket är enligt regeringen den viktigaste klimatreformen i svensk historia och en central del i arbetet för att Sverige ska leva upp till Parisavtalet.

Preciseringen av miljökvalitetsmålet som beslutades av riksdagen 2017 lyder:

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Preciseringen är en skärpning av det tidigare temperaturmålet om att begränsa medeltemperaturen till högst två grader. Koncentrationsmålet som tidigare fanns har utgått.²⁰

Till miljökvalitetsmålet hör också fem etappmål, varav de fyra sistnämnda beslutades av riksdagen 2017.²¹

1. Etappmålet innebär att utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990.
2. Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå

¹⁹ Prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320.

²⁰ Regeringen anser i likhet med Miljömålsberedningen att det finns en osäkerhet kring vilken koncentrationsnivå som behövs för att nå temperaturmålet. Prop. 2016/17:146 s. 25.

²¹ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300 och prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320.

nettonutsläpp får kompletterande åtgärder tillgodoräknas. Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen 1990.

3. Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn²² bör senast 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990. Högst 8 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
4. Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast 2040 vara minst 75 procent lägre än utsläppen 1990. Högst 2 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
5. Växthusgasutsläppen från inrikes transporter (utom inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, EU ETS) ska senast 2030 minska med minst 70 procent jämfört med 2010.

Miljökvalitetsmålet har kopplingar till tre globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, varav 7 Hållbar energi för alla och 11 Hållbara städer och samhällen har direkta kopplingar och 15 Ekosystem och biologisk mångfald har indirekta kopplingar.

4.2 Regeringens resultatredovisning

4.2.1 Resultatredovisningens struktur

I avsnittet används preciseringen av miljökvalitetsmålet som bedömningsgrund. Två indikatorer, som Naturvårdsverket använder i sin årliga uppföljning, redovisas med längre tidsserier i diagram: koncentration av växthusgaser i atmosfären 1989–2016 och växthusgasutsläpp per sektor 1990–2015. Därutöver redovisas två andra indikatorer i diagram: beviljade ansökningar per åtgärdskategori i Klimatklivet och utbetalade supermiljöbilspremier 2012–2016. Ytterligare indikatorer kommenteras i text, t.ex. global medeltemperatur och svenska utsläpp ur ett konsumentperspektiv. Regeringen redovisar inte övriga indikatorer som finns på miljömålportalen under miljökvalitetsmålet. Uppföljning av etappmålet och EU:s utsläppsmål redovisas. Kopplingar görs till Agenda 2030-målen, och annan statistik tas upp för att redovisa resultat från insatser och särskilda satsningar. Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som genomförts.

4.2.2 Redovisade resultat

Regeringen uppger att uppföljningen av de fyra nya etappmålen sker i budgetpropositionen för 2019.

Regeringens bedömning är att utvecklingen mot miljökvalitetsmålet är negativ och att ytterligare insatser behövs från såväl regeringen som andra

²² Med utsläpp i ESR-sektorn avses växthusgasutsläppen utanför EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS), i enlighet med den tredje handelsperiodens omfattning exklusive LULUCF (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) och utrikes transporter. Detta motsvarar den icke-handlande sektorn under perioden 2013–2020.

aktörer för att vända trenden så att miljö kvalitetsmålet kan nås. Klimatutmaningen är global, och det krävs enligt regeringen internationellt samarbete för att nå miljö kvalitetsmålet. Sverige och andra rika länder har enligt klimatkonventionen ett särskilt ansvar för att ta ledningen i klimatarbetet så att det globala målet kan nås.

Ökningen av medeltemperaturen och koncentrationen av växthusgaser

Den globala utvecklingen i förhållande till miljö kvalitetsmålet är negativ enligt regeringen. Den sammanlagda halten av växthusgaser i atmosfären är ca 470 ppm koldioxidekvivalenter och ökar för varje år. Årsmedelvärdet för koldioxid var 404,2 ppm 2016.

FN:s klimatpanels femte stora utvärdering om klimatförändringarna visar på en ökning av den globala medeltemperaturen i intervallet 3,2–5,4 grader (jämfört med förindustriell tid) till slutet av detta sekel med fortsatt utsläppstakt.

Etappmål för utsläpp av växthusgaser och det nationella klimatarbetet

Regeringen bedömer att Sverige kommer att nå etappmålet till 2020. Enligt det senaste scenariot är bedömningen att det återstår en minskning om ca 0,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2020 för att nå målnivån.

De samlade utsläppen av växthusgaser i Sverige 2015 motsvarade 53,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket innebär en minskning med 25 procent jämfört med 1990. Samtidigt visar Statistiska centralbyråns (SCB) modellberäkningar att de svenska utsläppen ur ett konsumtionsperspektiv totalt sett inte minskat under de senaste decennierna.

År 2015 införde regeringen ett nytt anslag (anslag 1:16 Klimatinvesteringar) i form av ett klimatinvesteringsstöd på lokal och regional nivå, det s.k. Klimatklivet. Regeringen uppger att Klimatklivet fram till den 20 juni 2017 beviljat ca 2 miljarder kronor i investeringsstöd till åtgärder som beräknas leda till en utsläppsminskning med 652 000 ton koldioxidekvivalenter per år.

Regeringen uppger att supermiljöbilspremien som infördes 2012 har ökat försäljningen av dessa bilar kraftigt fram till 2016.

När det gäller elbusspremien som infördes under 2016 konstaterar regeringen att ledtiderna för upphandling av bussar tar tid och att utnyttjandet var lågt under 2016.

EU:s klimatpolitik, internationellt samarbete och Parisavtalet

EU:s långsiktiga mål är att minska utsläppen av växthusgaser med 80–95 procent till 2050 jämfört med 1990 års nivå. Enligt Europeiska miljöbyrån har utsläppen av växthusgaser inom EU minskat med knappt 24 procent mellan 1990 och 2015, vilket redan är mer än vad som krävs för målet till 2020.

Sveriges mål är, enligt det s.k. ansvarsfördelningsbeslutet, att minska utsläppen med 17 procent till 2020 jämfört med 2005. Sverige förväntas ha överskott av utsläppsenheter jämfört med målbanan fram till 2020. Regeringen har genomfört riksdagens beslut om att ta bort utsläppsenheter för 2013 och 2014. Regeringen uppger därmed att utskottets tillkännagivande om hanteringen av utsläppsätter²³ är slutbehandlat.

Sveriges program för internationella klimatinvesteringar bidrar till utsläppsminskningar och hållbar utveckling genom investeringar i låg- och medelinkomstländer. Nuvarande portfölj av enskilda projekt och fonder förväntas generera utsläppsminskningar, och därmed utsläppsminskningenheter, motsvarande som mest ca 43 miljoner ton koldioxidekvivalenter, av vilka drygt 14 miljoner ton utfärdats och levererats till Energimyndigheten vid årsskiftet 2016/2017. Av dessa har regeringen beslutat att genomföra annullering av 9,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

4.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

4.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

I budgetbetänkandet för 2017 påminde utskottet regeringen om sitt tidigare ställningstagande i budgetbetänkandet för 2016. Där konstaterade utskottet att det fanns flera anslag som syftar till att minska klimatpåverkan. Utskottet uppmärksammade att det var angeläget att erfarenheter från tidigare satsningar tas till vara i nya satsningar. Det var enligt utskottet önskvärt att resultatet av satsningen på supermiljöbilspremien redovisades. Utskottet förutsatte i likhet med tidigare ställningstaganden om anslagsförstärkningen att regeringen i kommande budgetpropositioner skulle återkomma till riksdagen med en rapportering om hur medlen hade använts och vilka resultat som hade uppnåtts genom satsningen.

Utskottet välkomnade inriktningen att klimat och miljö är en av regeringens övergripande politiska prioriteringar som ska genomsyra hela regeringens politik. Samtidigt underströk utskottet behovet av att resultat mäts, redovisas och rapporteras till riksdagen.

4.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Utskottet ansåg i likhet med vad utskottet tidigare har anfört att det är utomordentligt viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Likaså ansåg utskottet att det är viktigt att vidta konkreta åtgärder på hemmaplan för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan och att det är synnerligen angeläget att öka takten i detta arbete.

Utskottet delade regeringens uppfattning att ytterligare insatser behövs för att vända trenden så att miljö kvalitetsmålet kan nås.

²³ Bet. 2009/10: MJU21, rskr. 2009/10:223.

4.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

4.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Bra struktur med tydliga indikatorer

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser att strukturen i regeringens resultatredovisning övergripande är bra och att det finns tydliga indikatorer som följer upp målet och resultaten av statliga insatser.

Gruppen ser positivt på att regeringen har förbättrat uppföljningen för nya satsningar. Gruppen önskar dock att fler resultat tydligare kan kopplas till målen, i likhet med att Klimatklivet väntas minska Sveriges totala utsläpp av växthusgaser med 652 000 koldioxidekvivalenter per år. Gruppen påminner i likhet med tidigare ställningstaganden om anslagsförstärkningar att regeringen i kommande budgetpropositioner ska återkomma till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningen. Gruppen ser också fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av resultaten för de nya satsningarna: investeringsstöd för gröna städer, elcykelpremie och Industriklivet.

Önskvärt med en renodlad redovisning

Enligt gruppen förekommer det i årets budgetproposition att resultat redovisas under analys och slutsatser, t.ex. att utsläppen har ökat tre gånger sedan 1990 som ett resultat av ökad förbränning av farligt avfall. Gruppen anser att det är önskvärt att resultatredovisningen renodlas till avsnittet som handlar om resultat.

4.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Det nya klimatpolitiska ramverket är viktigt

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen välkomnar det nya förstärkta klimatpolitiska ramverket för Sverige och anser liksom regeringen att det är den viktigaste klimatreformen i svensk historia och en central del i arbetet för att Sverige ska leva upp till Parisavtalet. Gruppen anser vidare att det är viktigt att de nya etappmålen följs upp och att resultaten från insatserna för att nå etappmålen redovisas. Gruppen ser fram emot regeringens uppföljning av etappmålen i budgetpropositionen för 2019.

Internationella och nationella åtgärder behövs

Gruppen anför i likhet med tidigare att det är viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Samtidigt är det viktigt att vidta

konkreta åtgärder på hemmaplan för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Gruppen anser att det är angeläget att fortsätta öka takten i detta arbete.

Riksdagens beslut om att godkänna regeringens förslag om borttagande av överskottet av utsläppsenheter är en åtgärd som minskar utsläppsutrymmet inom EU. Dock är det i praktiken osäkert hur stor påverkan detta har på utsläppen inom EU, eftersom det inom EU finns ett stort överskott av utsläppsrätter.

Gruppen delar regeringens uppfattning att ytterligare insatser behövs från såväl regeringen som andra aktörer för att bidra till att vända trenden så att miljö kvalitetsmålet kan nås.

Åtgärder för att minska konsumtionsbaserade utsläpp bör redovisas

Gruppen anser att det vore önskvärt att regeringen redovisar vilka specifika åtgärder som genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen som sker i andra länder men som orsakats av vår svenska konsumtion.

Koncentrationsmålet borttaget men indikatorn kvar

Preciseringen för koncentrationen av växthusgaser i atmosfären har i Sveriges nya klimatpolitiska ramverk utgått. Gruppen konstaterar, i likhet med regeringen, att indikatorn för koncentration av koldioxid i atmosfären är svår att utvärdera i förhållande till temperaturmålet eftersom det finns en osäkerhet kring vilken koncentrationsnivå som behövs för att nå temperaturmålet. Det är enligt gruppen önskvärt att osäkerheten kommenteras i redovisningen av indikatorn om indikatorn finns med i nästa års budgetproposition.

5 Ingen övergödning

5.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Det görs fyra preciseringar av miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning:

- Den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar till Sveriges omgivande hav underskrider den maximala belastning som fastställs inom ramen för internationella överenskommelser.
- Atmosfäriskt nedfall och brukande av mark leder inte till att ekosystemen uppvisar några väsentliga långsiktiga skadliga effekter av övergödande ämnen i någon del av Sverige.

- Sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten uppnår minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Havet har minst god miljöstatus med avseende på övergödning enligt havsmiljöförordningen.

Det har funnits tre etappmål inom området Ingen övergödning. Samtliga hade målår före 2016, och de redovisas därför inte i budgetpropositionen.

Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning har kopplingar till tre Agenda 2030-mål: 6 Rent vatten och sanitet, 14 Hav och marina resurser och 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

5.2 Regeringens resultatredovisning

5.2.1 Resultatredovisningens struktur

I avsnittet om miljökvalitetsmålet Ingen övergödning används preciseringarna av miljökvalitetsmålet som underrubriker. Kopplingar görs till Agenda 2030-målen.

De tre indikatorer som finns på miljömålsportalen inom miljökvalitetsmålet redovisas, och två av dem redovisas i diagram som går tillbaka till 1990-talet. I avsnittet beskrivs att nya indikatorer har tagits fram och att de kommer att redovisas fr.o.m. nästa års resultatuppföljning.

Även andra underlag och relevant statistik tas upp, t.ex. rapporter från Havs- och vattenmyndigheten, Havsmiljöinstitutet, Naturvårdsverket och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Ett antal insatser som har genomförts av regeringen och myndigheter redovisas.

5.2.2 Redovisade resultat

Regeringen beskriver i resultatredovisningen att drygt 50 miljoner kronor har beviljats till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) under 2016. Syftet är att minska tillförseln av fosfor och kväve till vatten. Flera LOVA-åtgärder har genomförts för att minska övergödningen, bl.a. strukturkalkning av åkermark, anläggning av våtmarker och dagvattendammar samt framtagande av kommunala VA-planer.

Även andra åtgärder har vidtagits, bl.a. finansiering av åtgärder via landsbygdsprogrammet i syfte att minska fosforläckaget från jordbruksmark. För att öka kunskapen och på sikt kunna föreslå åtgärder arbetar Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning (SGU) med att identifiera områden med höga fosforhalter i bottensediment. SGU genomför också inventeringar och provtagning för att få ett bättre underlag vid bedömningen av miljötillståndet för grundvattnet. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har tagit fram en kunskapsöversikt om internbelastning och åtgärdsmetoder. Havs- och vattenmyndigheten har på

uppdrag av regeringen tagit fram ett författningsförslag för små avloppsanläggningar.

Regeringen gör bedömningar av tillståndet i området med utgångspunkt i de fyra preciseringarna. Målet om minskad tillförsel av kväve- och fosforföreningar visar en positiv utveckling. Tillförseln av näringsämnen i havet minskar, och Sverige har uppfyllt reduktionskraven enligt internationella överenskommelser för alla havsbassänger utom för Egentliga Östersjön (bassängen som sträcker sig från Åland till de danska sunden). För kväve är minskningsbehovet till Egentliga Östersjön nära att nås, men för fosfor kvarstår 80 procent av minskningsbehovet.

De svenska utsläppen av kväveoxider till luft har minskat med närmare 30 procent, och utsläppen av ammoniak har minskat med drygt 2 procent det senaste decenniet. Nedfallet av kväve på land har minskat med 20 procent, men de regionala skillnaderna är stora. Kvävenedfallet är fortfarande högre än den kritiska gränsen för vegetationsförändringar och läckage från skogsmark. Utsläppen av kväveoxider 2015 var 129 600 ton och av ammoniak 60 300 ton. Sverige ska reducera utsläppen till 118 000 respektive 53 000 ton 2020.

Uppföljningen av preciseringen om svenska vattens status visar att övergödningen är omfattande i stora delar av södra Sverige och längs Bottenhavets kust. Störst problem finns i Norra Östersjöns vattendistrikt där nästan alla kustvatten och hälften av sjöarna och vattendragen är påverkade av övergödning. I Södra Östersjöns vattendistrikt är samtliga kustvatten och mer än en tredjedel av inlandsvattnen påverkade. 20 procent av de vattenförekomster som är påverkade av övergödning väntas nå god status till 2021.

Sveriges omgivande hav är övergödda eller kraftigt övergödda, med undantag av Skagerraks utsjö. Syresituationen i Östersjöns djupvatten är fortfarande dålig, och utbredningen med syrefritt bottenvatten är, trots flera inflöden av syrerikt djupvatten, nästan lika stor som tidigare.

Regeringen gör bedömningen att flera viktiga steg och beslut har tagits för att stärka arbetet och öka takten för att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Regeringen pekar dock på att det ofta tar lång tid från det att en åtgärd vidtas till det att effekten i miljön kan mätas och att det därför ännu inte går att se den fullständiga effekt som regeringens politik har fått på miljökvalitetsmålet. Samtidigt behöver såväl regeringen som andra aktörer vidta ytterligare insatser för att nå miljökvalitetsmålet. Det går enligt regeringen inte att se en tydligt positiv eller negativ riktning för utvecklingen.

5.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

5.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

Utskottet har i sina tidigare uppföljningar understrukit att det är önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har

valt. Utskottet har därför uttryckt att det är en fördel om regeringen presenterar tidsserier för att spegla utvecklingen.

Utskottet har också efterlyst underlag som visar på resultat av statliga insatser mot övergödning. Underlagen bör grundas på utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt.

5.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Utskottet har under flera år uttryckt sin oro över utsikterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Under 2014 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av stöd till lokala åtgärder mot övergödning.²⁴ I uppföljningen framhölls bl.a. att det är bra om nya LOVA-projekt inriktas på sektorer med störst utsläpp och hög potential för kostnadseffektiva åtgärder och att projekten präglas av långsiktighet. Likaså betonades vikten av att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de samlade resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning.

Gruppen saknade i budgetpropositionen för 2017 en kommentar om varför regeringen hade ändrat sin tidigare bedömning av utvecklingen för målet. Utskottet underströk också behovet av att bygga upp kunskap och utveckla metoder för att kunna mäta insatsernas resultat, och för att kunna åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder.

5.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

5.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Strukturen har förbättrats

Gruppen konstaterar att flera förbättringar av resultatredovisningens struktur har gjorts jämfört med förra året. Preciseringarna av miljö kvalitetsmålet skrivs ut i sin helhet, vilket gör att det tydligare framgår att de är mål och inte indikatorer. Samtliga befintliga indikatorer på miljömålportalen presenteras, varav två som tidsserier. Kompletterande statistik redovisas, och det har blivit lättare för läsaren att söka källorna till statistiken. Gruppen anser att det har blivit lättare att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder, resultat och en övergripande bedömning av möjligheterna att nå målen. De insatser som redovisas är relevanta i relation till målen och måluppfyllelsen.

Gruppen ser positivt på det utvecklingsarbete som genomförts hittills och hoppas att resultatredovisningen fortsätter att utvecklas i riktning mot ytterligare tydlighet och konkretion.

²⁴ Stöd till lokala åtgärder mot övergödning – En uppföljning 2014/15:RFR1.

Lovande med nya indikatorer

Gruppen ser positivt på den översyn som Naturvårdsverket tillsammans med målsansvariga myndigheter genomfört av befintliga indikatorer i miljömålssystemet och de förslag till nya indikatorer som tagits fram. Gruppen instämmer i att de föreslagna indikatorerna (kväve- och fosforbelastning på havet, miljöstatus för övergödning enligt havsmiljöförordningen, nedfall av kväve till skog, status för näringsämnen enligt vattenförvaltningsförordningen samt syrefattiga och syrefria bottenar) bättre kommer att mäta måluppfyllelsen för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning än de indikatorer som använts hittills (ammoniakutsläpp, tillförsel av fosfor till kusten samt tillförsel av kväve till kusten), då de tidigare hade ett fokus på utsläpp och inte på övergödningen.

5.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Positivt att regeringen kommenterar utskottets uppföljning

Gruppen ser med oro på utsikterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. I förra årets uppföljning påminde utskottet om sitt tidigare ställningstagande att det var angeläget att regeringen återkom till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av de problem som uppmärksammas i utskottets rapporter från bl.a. 2014. Gruppen anser därför att det är positivt att regeringen i årets budgetproposition kommenterar utskottets uppföljning om stöd till lokala åtgärder mot övergödning och i samband med denna beskriver att Havs- och vattenmyndigheten har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Bland annat har en webbaserad projektkatalog utvecklats för uppföljning och spridning av resultat från projekt finansierade med lokala vattenvårdsåtgärder, och gruppen anser att det är positivt. Under 2016 förbrukades endast två tredjedelar av de budgeterade LOVA-medlen, och Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att söktrycket för LOVA-projekt generellt har minskat de senaste tre åren.²⁵ Gruppen anser därför att det vore värdefullt att regeringen följer upp varför medlen inte kommer till användning. Gruppen upprepar också utskottets ståndpunkt från 2014 att det är viktigt att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de samlade resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning.

Positivt att regeringen ska återkomma med metoder för att visa resultat

Regeringen har i sin behandling²⁶ av riksdagens tillkännagivande 2016 meddelat att man avser att återkomma till riksdagen i frågan om regeringens

²⁵ Havs- och vattenmyndigheten (2017): Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Rapportering av användningen av anslag 1:12 under 2016, s. 11, 76.

²⁶ Skr. 2016/17:75, s. 154–155.

arbete med att visa på resultat i det lokala åtgärdsarbetet för att minska övergödningen. Gruppen ser fram emot detta.

Resultat av nya satsningar bör redovisas

Regeringen föreslår i budgetpropositionen flera åtgärder för att nå målet Ingen övergödning inom ramen för en satsning på havs- och vattenmiljön. Förstärkningar föreslås bl.a. inom anslagen 1:3 Åtgärder för värdefull natur och 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. En åtgärd är att i större utsträckning restaurera och anlägga våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden, bl.a. i syfte att minska övergödningen. Gruppen ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna. Gruppen anser att regeringen skulle kunna överväga om en särskild resultatskrivelse vore lämplig när det gäller en fördjupande redovisning av de särskilda satsningarna mot övergödning.

Positivt med åtgärder för ökad kunskap

Gruppen upprepar utskottets ståndpunkt att det är positivt att regeringen inriktar sina åtgärder på en ökad åtgärdstakt och på en koncentration av åtgärderna till där de behövs mest och ger tydliga resultat i miljön. Likaså anser gruppen att det är positivt att regeringen vidtar åtgärder för att öka kunskapen om övergödning.

6 Levande sjöar och vattendrag

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag följs i år upp i sin helhet till skillnad från tidigare år då endast delar som berörde biologisk mångfald i rinnande vatten följdes upp.

6.1 Mål

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Regeringen har fastställt följande elva preciseringar²⁷:

- god ekologisk och kemisk status
- oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag

²⁷ Preciseringarna har sedan förra årets budgetproposition fått en kortare rubricering i likhet med de rubriceringar som Naturvårdsverket använder i sin årliga uppföljning.

- ytvattentäckters kvalitet
- ekosystemtjänster
- strukturer och vattenflöden
- gynnsam bevarandestatus och genetisk variation
- hotade arter och återställda livsmiljöer
- främmande arter och genotyper
- genetiskt modifierade organismer
- bevarade natur- och kulturmiljövärden
- friluftsliv.

Miljökvalitetsmålet har inget etappmål.

Miljökvalitetsmålet har direkta kopplingar till två globala hållbarhetsmål i Agenda 2030: 6 Rent vatten och sanitet och 15 Ekosystem och biologisk mångfald, varav Rent vatten och sanitet främst bidrar till miljökvalitetsmålet.

6.2 Regeringens resultatredovisning

6.2.1 Resultatredovisningens struktur

I avsnittet används de elva preciseringarna av miljökvalitetsmålet som bedömningsgrund. En indikator, som Naturvårdsverket använder i sin årliga uppföljning, redovisas med en längre tidsserie i diagram: antal nyuppförda byggnader inom 100 meter från sjöar och vattendrag 2001–2015. Regeringen redovisar inte någon av de övriga indikatorer som finns på miljömålsportalen under miljökvalitetsmålet. Kopplingar görs till Agenda 2030-målen och i vissa fall till miljökvalitetsmålet, t.ex. att exploateringsstryck i strandzonen är en av orsakerna till att miljökvalitetsmålet inte nås. Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som genomförts.

Preciseringen ytvattentäckters kvalitet berör även miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, varför det finns hänvisningar till resultat som redovisas under det miljökvalitetsmålet.

6.2.2 Redovisade resultat

Regeringens bedömning är att ytterligare insatser behöver vidtas för att nå miljökvalitetsmålet. Det går inte att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ.

Regeringen bedömer att fragmentering, exempelvis dammar och andra vandringshinder, övergödning och försurning är de största orsakerna till att miljökvalitetsmålet inte nås.

Miljö- och energidepartementet remitterade i juni 2017 en promemoria med förslag som genomför de vattenkraftsrelaterade delarna av energioverenskommelsen och tydliggör det svenska genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG). Regeringen anser vidare att ett genomförande av åtgärdsprogrammen enligt ramdirektivet för vatten är av stor betydelse för att nå målet.

I skrivelse 2016/17:75 redovisade regeringen att den ansåg att tillkännagivandet om vattendirektivet²⁸ var tillgodosett. Miljö- och jordbruksutskottet delade inte i betänkandet om behandlingen av skrivelsen regeringens bedömning att ärendet är avslutat.²⁹ Regeringen uppger att en proposition om modernisering av miljövillkoren för vattenkraften är avsedd att lämnas till riksdagen i början av 2018.

6.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

Utskottets tidigare ställningstagande har bara omfattat de delar som berört biologisk mångfald i rinnande vatten.

6.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

Utskottet hade förra året inte några ställningstaganden som gällde strukturen på resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet.

6.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Utskottet har vid flera tillfällen framfört att det är synnerligen angeläget att åtgärda de problem som uppmärksammas i utskottets rapport om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Utskottet har också välkomnat aviserade förslag från regeringen i frågan och i likhet med utskottets tidigare ställningstaganden även regeringens förutsedda proposition med anledning av Vattenverksamhetsutredningen.

Utskottets fördjupade uppföljning 2011

Under 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten. Uppföljningen inriktades på att studera ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i samband med vattenkraft. Utskottet konstaterade i sin behandling av uppföljningen bl.a. att dammar, vattenkraftverk och regleringsmagasin påverkar den biologiska mångfalden i rinnande vatten på ett mycket negativt sätt, samtidigt som vattenkraften har flera fördelar samt att det saknades en helhetsbild av vilka insatser som gjorts på området och resultatet av dem. Riksdagen godkände vad utskottet anförde i denna fråga.³⁰

²⁸ Bet. 2015/16: MJU14, rskr. 2015/16:209.

²⁹ Bet. 2016/17: KU21, rskr. 2016/17:295 och 296.

³⁰ 2011/12: MJU1, rskr. 2011/12:99.

6.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

6.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Större tydlighet om preciseringar önskvärd

I årets redovisning har regeringen använt kortfattade rubriker till preciseringarna i stället för, som tidigare, en förkortning av preciseringarna. Man kan tolka detta som att preciseringarna har ändrats eller omformulerats. Det saknas en förklaring som beskriver att preciseringarna är desamma som tidigare. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser att det skulle ha varit bra om detta hade omnämnts i redovisningen.

Varje avsnitt inleds med en beskrivning av vad preciseringarna innebär. Några av beskrivningarna är otydliga eftersom de kan uppfattas som resultat i stället för en beskrivning av ett mål, t.ex. ”Preciseringen förtydligar att andelen hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag”. Gruppen anser att det tydligt ska framgå att preciseringarna är ett mål och inte ett resultat.

Ny indikator förbättrar redovisningen men det behövs en analys

Gruppen anser att regeringen har förbättrat redovisningen i år, t.ex. i form av en indikator som visar utvecklingen över en längre tid. Dock anser gruppen att det saknas en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det ökande strandnära byggandet. Likaså anser gruppen att det vore önskvärt med en analys av det strandnära byggandet ur ett klimatförändrings- och klimatanpassningsperspektiv. Det skulle också vara önskvärt om regeringen kunde kommentera Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljökvalitetsmålet samt ger en analys av utvecklingen.

Gruppen ser positivt på att regeringen har redovisat vad olika anslag användes till under året, t.ex. att anslag 7:2 Vård av kulturmiljöer användes till kulturmiljöåtgärder kopplade till miljökvalitetsmålet i olika län. Det skulle även vara önskvärt att regeringen så långt som möjligt kan redovisa insatsernas resultat kopplade till målen.

6.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen vill i likhet med uppföljningen från 2011 understryka att det är viktigt med en helhetsbild av vilka insatser som gjorts för biologisk mångfald i rinnande vatten och resultatet av dem.

Gruppen anser inte att tillkännagivandet är slutbehandlat

Gruppen vidhåller den inställning som utskottet lämnade i sitt yttrande till konstitutionsutskottet om regeringens slutbehandling av tillkännagivandet om vattendirektivet i skrivelse 2016/17:75. Utifrån regeringens uttalanden i budgetpropositionen utgår gruppen från att regeringen dels inte längre anser tillkännagivandet vara slutbehandlat, dels avser att vidta ytterligare åtgärder och först efter dessa återkomma till riksdagen med sin bedömning om huruvida det aktuella tillkännagivandet kan anses vara slutbehandlat eller inte.

Gruppen ser dock fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder i regeringens kommande proposition om modernisering av miljövillkoren för vattenkraften.

7 Giftfri miljö

7.1 Mål

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö anger följande:

- Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.
- Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar.
- Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Regeringen har beslutat om preciseringar av miljökvalitetsmålet. Preciseringarna beskriver innebörden av miljökvalitetsmålet och det tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna av målet är följande:

- Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar är inte skadlig för människor eller den biologiska mångfalden.
- Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört.
- Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten, och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga.
- Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa.
- Kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöfarliga egenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning av hälsa eller miljö.
- Information om hälso- och miljöfarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig.

En särskild strategi för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet har antagits av riksdagen.³¹ Syftet är att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att öka takten så att målen nås. Strategin utgörs av åtta etappmål och av andra insatser. Etappmålen syftar till följande:

- Minskad användning av särskilt farliga ämnen. Etappmålet riktar in sig på att nå förändringar inom EU eller internationell nivå.
- Ökad kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper. Etappmålet tar sikte på att utveckla EU:s förordningar om information.
- Förbättrad information om farliga ämnen i varor. Etappmålet inriktas på regelverk eller överenskommelser inom EU eller internationellt.
- Utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler, bl.a. Reach (en förordning om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier).
- Effektivare kemikalietillsyn inom EU med hjälp av en förstärkt och effektiviserad tillsyn i medlemsländerna och en utvecklad tillsynsamverkan inom unionen.
- Giftfria och resurseffektiva kretslopp. Etappmålet syftar till en säker användning av återvunna material. Målet uppnås genom en åtgärdsstrategi inom EU.
- Minskade hälsorisker för barn till följd av exponering för farliga kemikalier. Regelverk och andra styrmedel ska användas för att minska hälsoriskerna för barn till följd av den samlade exponeringen för kemikalier.
- Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt. Regelverken för läkemedel ska i ökad utsträckning väga in miljöaspekter.

Regeringen tydliggör i resultatredovisningen att det finns en koppling mellan miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och följande Agenda 2030-mål: 2 Ingen hunger, 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 14 Hav och marina resurser samt 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

7.2 Regeringens resultatredovisning

7.2.1 Resultatredovisningens struktur

Preciseringarna för miljömålet används som rubriker i resultatavsnittet. En av preciseringarna (om spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper) saknas dock och diskuteras varken i resultatavsnittet eller i analys- och slutsatsavsnittet. Regeringen har dessutom omformulerat en precisering. Enligt Ds 2012:23 lyder målpreciseringen: ”Den sammanlagda

³¹ Prop. 2013/14:39, bet. 2013/14: MJU13, rskr. 2013/14:185.

exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden”. I resultatredovisningen skriver dock regeringen: ”Preciseringen handlar om att minska användning och den sammanlagda exponeringen av farliga ämnen för miljön och människor, såväl kvinnor som män, flickor som pojkar”.

Inga indikatorer presenteras i resultatredovisningen. På miljömålportalen presenterar Naturvårdsverket följande 12 indikatorer för miljö kvalitetsmålet: miljögifter i modersmjölk och blod, allergiframkallande kemiska produkter, konsumenttillgängliga kemiska produkter, hälsofarliga kemiska produkter, förorenade områden, växtskyddsmedel i ytvatten, växtskyddsmedel, ekologisk animalieproduktion, ekologisk mjölk, ekologiskt odlad mark, miljöledningssystem samt nickelallergi.

En sifferuppgift anges i resultatredovisningen, nämligen antalet förorenade områden 2016 och hur många saneringar som pågår. Ingen tidsserie presenteras dock.

Resultatredovisningen tar upp etappmålen. Inte heller här redovisas indikatorer.

Under rubriken Analys och slutsatser diskuteras preciseringarna, och för vissa av dem görs en kort bedömning. Läget för en av preciseringarna (spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper) kommenteras inte alls. Avsnittet innehåller också kortfattade bedömningar av miljö kvalitetsmålet och etappmålen.

I övrigt innehåller resultatavsnittet beskrivningar av olika vidtagna åtgärder.

7.2.2 Redovisade resultat

Några sakområden som regeringen särskilt lyfter fram i resultatredovisningen är plaster, läkemedel, förorenade områden och kemikalier i textilier. Redovisningen beskriver vidtagna åtgärder bl.a. i form av tillsatta och presenterade utredningar, arbete med lagar och förordningar och uppdrag till myndigheter. När det gäller miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö har EU-arbetet stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade mål, och en stor del av resultatredovisningen beskriver hur Sverige har arbetat tillsammans med och försökt påverka EU.

Regeringen beskriver arbetet inom ramen för den handlingsplan för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Handlingsplanen sjuösattes 2011, och myndigheten kommer att få ett fortsatt uppdrag till 2020. Enligt regeringen har satsningen på handlingsplanen gjort det möjligt att öka antalet förslag på reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Den ökade satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har lett till att Sverige tillhör den grupp medlemsländer som lämnar flest förslag på åtgärder, och de ämnen som Sverige prioriterar är sådana som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med. Kemikalieinspektionen har vidare inom ramen för handlingsplanen startat ett

nätverk om giftfri vardag för att underlätta för kommunerna att sprida goda exempel och att samverka med varandra. Nätverket består nu av 134 kommuner (samt åtta landsting och 13 länsstyrelser). Handlingsplanen har också enligt regeringen bidragit till att det ställs ökade kemikaliekrav vid offentlig upphandling till förskolor. Handlingsplanen har enligt regeringen också bidragit till att tillsynen har kunnat stärkas rejält. Elprodukter inom lågprissortimentet har prioriterats eftersom Kemikalieinspektionen tidigare år sett en hög andel brister inom denna produktgrupp.

Regeringens bedömning är att det behövs ytterligare åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålet. Dagens miljöutmaningar är till stor del gränsöverskridande, och det aktuella målet kan enligt regeringen inte lösas enbart genom åtgärder inom landet utan kräver åtgärder i EU och internationellt. Regeringen skriver att det ännu är för tidigt att se en tydligt positiv eller negativ riktning för utvecklingen inom området och bedömer att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är ett av de miljö kvalitetsmål som är svårare att uppnå.

I bedömningen av preciseringarna skriver regeringen att kunskapen om effekter av den sammanlagda exponeringen för farliga kemiska ämnen är mycket begränsad. Någon bedömning av hur utvecklingen ser ut för den sammanlagda exponeringen för farliga ämnen görs däremot inte. Ingen bedömning görs heller av användningen av särskilt farliga ämnen. Regeringens åsikt är att informationen om innehåll av farliga ämnen i material och varor är mycket bristfällig. Läget för spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper kommenteras inte. Regeringen bedömer att riskerna för miljö och hälsa från förorenade områden inte kommer att vara åtgärdade 2020. Kunskapsläget för kemiska ämnens hälso- och miljöfarliga egenskaper väntas dock bli bättre de närmaste åren. Informationen om innehåll av farliga ämnen i material och varor är enligt regeringen mycket bristfällig.

Slutligen görs bedömningar av etappmålen. Inget av etappmålen bedöms kunna nås i tid. Några av etappmålen bör enligt regeringen gå att nå inom några år. Det finns förutsättningar för att nå deletappmålet för veterinärmedicinska läkemedel.

Resultatredovisningen kommenterar inte att utfallet 2016 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden blev 311 miljoner kronor (38 procent) lägre än anvisat i statens budget på grund av att det tagit längre tid att sätta igång saneringsprojekt än beräknat.³²

7.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

7.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

I budgetbetänkandet för 2016 välkomnade gruppen regeringens redovisning i budgetpropositionen av uppföljningen av handlingsplanen för en giftfri vardag. Gruppen konstaterade att regeringen i hög grad hade tagit fasta på vad

³² Årsredovisning för staten 2016, s. 122.

utskottet tidigare anfört. Både insatser och konkreta resultat hade redovisats till riksdagen när det gällde tillsynen, dialogen med andra aktörer och EU-arbetet inom kemikalieområdet. Gruppen ansåg dock att det skulle vara önskvärt att rapporteringen till riksdagen kompletterades med regeringens bedömning av uppnådda resultat i förhållande till mål och kostnader.

Regeringen lämnade en särskild resultatskrivelse om giftfri miljö till riksdagen i maj 2016.³³ Med anledning av att den särskilda skrivelsen inte var färdigbehandlad vid tidpunkten för budgetbetänkandet hösten 2016 analyserade inte miljö- och jordbruksutskottet regeringens resultatredovisning av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö i budgetbetänkandet för 2017.

Utskottets uppföljning 2011

Hösten 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av de medel som Kemikalieinspektionen tilldelats för arbetet med en handlingsplan.³⁴ Utskottet lyfte särskilt fram vikten av att regeringen löpande följer utvecklingen av insatserna och att resultaten av dessa redovisas till riksdagen, inte minst vad gäller satsningens konkreta betydelse för tillsynen, dialogen med andra aktörer och EU-arbetet inom kemikalieområdet.

7.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Utskottet har tidigare framhållit att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är ett av de allra svåraste miljö kvalitetsmålen att uppnå. Utskottet har understrukt att det behövs en kraftsamling för att skapa förutsättningar för att nå målet.

Utskottet har betonat att det för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö behövs ett uthålligt arbete med åtgärder som genomförs såväl på nationell nivå som inom EU och på global nivå. Utskottet har också ansett det glädjande att regeringen haft ett långsiktigt perspektiv på satsningen på handlingsplanen för en giftfri vardag i och med att resurser aviserats fram till 2020.

7.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

7.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Indikatorer, statistik och tidsserier saknas

Gruppen konstaterar att det för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö saknas uppgifter om den faktiska utvecklingen för dess olika delar, alltså om huruvida förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället hotar människors hälsa och den biologiska mångfalden, om hur höga halterna av naturfrämmande ämnen är och hur de påverkar människors hälsa och ekosystemen samt om hur höga halterna av naturligt förekommande ämnen är.

³³ Skr. 2015/16:169 Giftfri vardag.

³⁴ Bet. 2011/12:MJU1.

Gruppen konstaterar vidare att en redovisning av indikatorer, statistik och tidsserier saknas. Gruppen anser därför att det inte är möjligt att utifrån resultatredovisningen få en uppfattning om måluppfyllelsen i denna del. Enligt gruppen vore det önskvärt att regeringen förtydligar varför man väljer att inte redovisa indikatorer eller andra motsvarande uppgifter för ett resultatområde och återkommer till riksdagen med underlag som gör det möjligt att bedöma den faktiska utvecklingen inom området.

Önskvärt med kopplingar till strategi

En särskild strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö antogs av riksdagen 2014 (rskr. 2013/14:185). Gruppen anser att det hade varit önskvärt att regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till strategin.

Gruppen ser fram emot åtgärder med anledning av tillkännagivandet

Regeringen lämnade en särskild resultatskrivelse om giftfri miljö till riksdagen i maj 2016.³⁵ I samband med riksdagens behandling av skrivelsen fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande till regeringen.³⁶ Enligt tillkännagivandet är det angeläget att regeringen intensifierar arbetet och med kraft fortsätter att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen blir mer effektiv. Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med en beskrivning av vad regeringen avser att vidta för åtgärder med anledning av tillkännagivandet.

7.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

En kraftsamling behövs

Eftersom miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är ett av de allra svåraste miljö kvalitetsmålen att uppnå har utskottet tidigare understrukit att det behövs en kraftsamling för att skapa förutsättningar för att nå målet. Gruppen ser fram emot fler förslag inom området så att den kraftsamling som behövs kommer till stånd.

EU-arbetet är betydelsefullt

Gruppen delar regeringens bedömning att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Gruppen ser positivt på att Sverige tillhör den grupp medlemsländer som lämnar flest förslag på åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är också enligt gruppen positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

³⁵ Skr. 2015/16:169 Giftfri vardag.

³⁶ Bet. 2016/17: MJU7.

Önskvärt med tydliga resultat av nya satsningar

I årets budgetproposition föreslår regeringen en satsning på hållbara textilier, vilket bl.a. ska bidra till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Vidare avsätts medel för att påbörja arbetet med att inrätta ett substitutionscentrum. Gruppen ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.